

Tisdagen den 16 oktober

Kl. 13.00–15.53
18.00–19.54

§ 1 Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd

Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd företogs.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen utsågs för tiden fram till dess att nytt val förrättats under början av nästa valperiod till

ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd

Jörgen Hellman (S)

vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd

Jan Ericson (M)

§ 2 Val av ledamöter till Europarådets svenska delegation

Val av sex ledamöter till Europarådets svenska delegation företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *ledamöter av Europarådets svenska delegation* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2022:

Carina Ohlsson (S)

Boriana Åberg (M)

Thomas Hammarberg (S)

Jörgen Warborn (M)

Markus Wiechel (SD)

Momodou Malcolm Jallow (V)

§ 3 Val av suppleanter till Europarådets svenska delegation

Val av sex suppleanter till Europarådets svenska delegation företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande suppleanter valda till *suppleanter av Europarådets svenska delegation* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2022:

Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Annicka Engblom (M)
Ola Möller (S)
Ann-Britt Åsebol (M)
Angelika Bengtsson (SD)
Adnan Dibrani (S)

§ 4 Val av ledamöter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Val av sex ledamöter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2022:

Ingela Nylund Watz (S)
Erik Bengtzboe (M)
Ulla Andersson (V)
Jenny Andersson
Kerstin Hessius

Kammaren valde följande person till *ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2020:

Maarit Jänträ-Jareborg

§ 5 Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen utsågs för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2020 till

ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Maarit Jänträ-Jareborg, professor

§ 6 Val av personliga suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Prot. 2018/19:7
16 oktober

Val av fem personliga suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2020:

Staffan I. Lindberg för Maarit Jänträ-Jareborg
Laura Kolbe för Jenny Andersson

Kammaren valde följande personer till *personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* för tiden den 1 november 2018–31 oktober 2022:

Monica Haider (S) för Ingela Nylund Watz (S)
Maria Stockhaus (M) för Erik Bengtzboe (M)
Gunilla Carlsson (S) för Ulla Andersson (V)

§ 7 Val av ledamöter till Domarnämnden

Val av två ledamöter i Domarnämnden företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *ledamöter i Domarnämnden* för tiden den 1 september 2019–31 december 2022:

Susanne Eberstein
Jessika Roswall (M)

§ 8 Val av personliga ersättare till Domarnämnden

Val av två personliga ersättare i Domarnämnden företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *personliga ersättare i Domarnämnden* för tiden den 1 september 2019–31 december 2022:

Johan Büser (S)
Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 9 Utökning av antalet suppleanter i utskott och EU-nämnd

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, föreslagit att antalet suppleanter i utskotten och EU-nämnden skulle utökas enligt följande:

från 22 till 26 i konstitutionsutskottet
från 21 till 25 i finansutskottet
från 22 till 25 i skatteutskottet
från 22 till 26 i justitieutskottet
från 20 till 26 i civilutskottet
från 22 till 26 i utrikesutskottet
från 21 till 25 i försvarsutskottet
från 21 till 26 i socialförsäkringsutskottet
från 21 till 25 i socialutskottet
från 21 till 25 i kulturutskottet
från 22 till 26 i utbildningsutskottet
från 19 till 25 i trafikutskottet
från 21 till 27 i miljö- och jordbruksutskottet
från 20 till 26 i näringsutskottet
från 22 till 26 i arbetsmarknadsutskottet
från 57 till 67 i EU-nämnden

§ 10 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter i utskott och EU-nämnden företogs.

Sedan kammaren godkänt valberedningens gemensamma lista var följande personer valda till *extra suppleanter i utskott och EU-nämnden*:

konstitutionsutskottet

Eskil Erlandsson (C)
Ali Esbati (V)
Andreas Carlson (KD)
Mikael Oscarsson (KD)

finansutskottet

Sofia Nilsson (C)
Tony Haddou (V)
Larry Söder (KD)
Andreas Carlson (KD)

skatteutskottet

Ida Gabrielsson (V)
Jakob Forssmed (KD)
Magnus Jacobsson (KD)

justitieutskottet

Helena Vilhelmsson (C)
Hanna Gunnarsson (V)
Magnus Oscarsson (KD)
Tuve Skånberg (KD)

civilutskottet

Jennie Åfeldt (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Alireza Akhondi (C)
Maj Karlsson (V)
Hampus Hagman (KD)
Michael Anefur (KD)

utrikesutskottet

Magnus Ek (C)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Mikael Oscarsson (KD)
Sofia Damm (KD)

försvarsutskottet

Mikael Larsson (C)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Lars Adaktusson (KD)
Ingemar Kihlström (KD)

socialförsäkringsutskottet

Jonny Cato Hansson (C)
Cicie Weidby (V)
Jimmy Loord (KD)
Sofia Damm (KD)
Janine Alm Ericson (MP)

socialutskottet

Per Lodenius (C)
Lorena Delgado Varas (V)
Roland Utbult (KD)
Jakob Forssmed (KD)

kulturutskottet

Niels Paarup-Petersen (C)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Jimmy Loord (KD)
Michael Anefur (KD)

utbildningsutskottet

Niels Paarup-Petersen (C)
Linda Westerlund Snecker (V)
Pia Steensland (KD)
Ingemar Kihlström (KD)

trafikutskottet

Yasmine Eriksson (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Daniel Bäckström (C)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Hampus Hagman (KD)
Magnus Oscarsson (KD)

miljö- och jordbruksutskottet

Cassandra Sundin (SD)
Richard Jomshof (SD)
Magnus Ek (C)
Jens Holm (V)
Magnus Jacobsson (KD)
Roland Utbult (KD)

näringsutskottet

Staffan Eklöf (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Rickard Nordin (C)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Hampus Hagman (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)

arbetsmarknadsutskottet

Annika Qarlsson (C)
Christina Höj Larsen (V)
Hans Eklind (KD)
Camilla Brodin (KD)

EU-nämnden

Martina Johansson (C)
Magnus Ek (C)
Per Lodenius (C)
Solveig Zander (C)
Martin Ådahl (C)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Daniel Riazat (V)
Christian Carlsson (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)

Protokollen för den 24–26 september justerades.

§ 12 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde

att *Marie Axelsson* (S) inträtt som ersättare för *Alexandra Völker* (S) under tiden för hennes ledighet den 15 oktober 2018–31 juli 2019 och

att *Lena Emilsson* (S) skulle inträda som ersättare för *Yasmine Larsson* (S) under tiden för hennes ledighet den 25 november 2018–24 juni 2019.

§ 13 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Marie Axelsson* som suppleant i försvarsutskottet och i utbildningsutskottet under *Alexandra Völkers* ledighet och *Pia Nilsson* som personlig suppleant för *Gunilla Svantorp* i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 16 oktober 2018–31 juli 2019* till

suppleant i försvarsutskottet

Marie Axelsson (S)

suppleant i utbildningsutskottet

Marie Axelsson (S)

Förste vice talmannen förklarade vald till

personlig suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Pia Nilsson (S)

§ 14 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 18 oktober

Förste vice talmannen meddelade att *tisdagen den 23 oktober kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 18 oktober äga rum.

§ 15 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2018/19:2 för torsdagen den 4 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 16 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2018/19:24 till kulturutskottet

2018/19:21 till civilutskottet

2018/19:18 till socialförsäkringsutskottet

2018/19:29 till näringsutskottet

2018/19:20, 26 och 27 till trafikutskottet

2018/19:19 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2018) 646 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 27 november*.

Allmänpolitisk debatt

§ 17 Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 1 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Folkets vilja till arbete är nationens viktigaste tillgång, sa Ernst Wigforss för nu ganska länge sedan. Det var sant då, och det är en sanning som står sig än i dag.

Arbete bygger vårt gemensamma välbefinnande och ger försörjning och gemenskap åt var och en av oss. Under den socialdemokratiskt ledda regeringen har 300 000 fler människor fått möjlighet att säga: Nu går jag till jobbet.

Ungdomsarbetslösheten, som framstod som ett närmast olösligt problem för bara fyra år sedan, är nu den lägsta på 15 år. Sysselsättningen är den högsta som någonsin uppmätts i ett EU-land. Tiden från ankomst till etablering på arbetsmarknaden har sjunkit kraftigt. Vi har alltså all anledning att känna stolthet, men är vi nöjda? Inte alls.

Arbetslösheten bland utrikes födda är fortfarande alltför hög. Kompetensbristen hotar såväl kvaliteten i välfärden som Sveriges konkurrenskraft. Och nya utmaningar väntar. Globalisering, urbanisering, digitalisering, automatisering och inte minst klimathotet har redan påverkat och kommer i allt högre grad att påverka arbetsmarknaden i grunden. Lägg därtill de demografiska förändringarna. Det blir uppenbart att åtgärder för en välfungerande arbetsmarknad som kan garantera en god konkurrenskraft, trygghet för individer och ökad jämlikhet i framtiden kommer att vara helt nödvändiga.

I det korta och medellånga perspektivet är uppgiften att förbättra och snabba upp nyanländas etablering, i synnerhet bland kvinnor, den alltså överskuggande uppgiften. Här har många viktiga reformer genomförts och börjat ge effekt, men ytterligare förbättringar kommer att behövas.

Lyfter vi blicken något ser vi att det också finns stora uppgifter när det gäller att förbättra matchningen och omställningsförmågan på arbetsmarknaden i stort. I det perspektivet kommer möjligheten till utbildning och

kompetensutveckling genom hela livet att vara stor och växande, inte minst för den som redan har en anställning.

Regeringen har genom införandet av Kunskapslyftet, som fullt utbyggt kommer att omfatta 100 000 utbildningsplatser, visat att man har förstått och tagit sig an utmaningen. En bättre samordning mellan arbetsmarknads- och utbildningspolitiken kommer också att vara av stor vikt, liksom en välfungerande arbetsförmedling. Även på dessa områden, liksom när det gäller behovet av en systematisk valideringsverksamhet, har regeringen påbörjat ett reformarbete.

Den svenska modellen, med starka, ansvarstagande parter på arbetsmarknaden, har tjänat och tjänar både löntagare och företag väl. Det är därför av stor vikt att inte genomföra förändringar som rubbar maktbalansen och därmed försvårar för parterna att sluta överenskommelser som löser problem på arbetsmarknaden.

I det rådande parlamentariska läget kommer det att ställas stora krav på oss som partier att med insikt om alla dessa utmaningar fatta kloka och ansvarsfulla beslut som förbättrar för både företag och anställda och ser till att vårt land håller ihop med minskade klyftor mellan rik och fattig, man och kvinna, land och stad. Det är väljarnas förväntan på oss, och jag förväntar mig att alla anständiga partier på ett konstruktivt och ödmjukt sätt kommer att medverka i ett sådant arbete.

(Applåder)

Anf. 2 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! År 2014 var socialdemokratins största löfte när det gällde jobben att skapa 32 000 traineejobb. Nu är insatsen nedlagd. Jag skulle vilja fråga Anna Johansson varför.

Anf. 3 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande var ungdomsarbetslösheten i Sverige skyhögt år 2014. Traineejobben var ett sätt att bereda unga plats på arbetsmarknaden.

När vi sedan såg att ungdomar ändå fick jobb fanns det ingen anledning att ha en särskild insats för just den gruppen. Därför har man valt att avsluta den och ersätta den med andra, mer verkningsfulla åtgärder för de behov som nu finns på arbetsmarknaden.

Anf. 4 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! Då menar Anna Johansson alltså att vi har haft stöd av konjunkturen för att lösa problemen på arbetsmarknaden och att detta inte beror på politiska reformer?

Anf. 5 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Då menar Anna Johansson att ungdomsgarantin har varit en bidragande orsak till att fler unga har fått plats på arbetsmarknaden. Man har satt in åtgärder tidigt i en ungdoms arbetslöshetsperiod, man har ökat utbildningsinsatserna och mycket annat, vilket tillsammans med en konjunkturuppgång, som naturligtvis också är beroende av politiska beslut, har medverkat till att ungdomsarbetslösheten har sjunkit.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill passa på att gratulera fru talmannen och välkomna henne till talmanspresidiet.

Vi kommer att ha många svåra politiska uppgifter de närmaste åren. Då tänker jag inte på regeringsbildningen – inte över huvud taget – utan på alla de akuta kriser som behöver lösas. Det handlar om gängkriminalitet, ökade sjukvårdsköer, bristande skolresultat, hedersproblematik och mycket annat som kräver reformer.

Men jag tänker också på det faktum att ekonomin kommer att vända nedåt. Alla prognoser säger att högkonjunkturen just nu peakar, men den kommer att vända. Hur djup nästa lågkonjunktur blir och när den kommer vet ingen av oss, men vi vet att den kommer. Då kommer alla de underliggande problem som finns i ekonomin att bli väldigt tydliga. De döljs ofta i en högkonjunktur.

Bland annat kommer det att bli tydligt att den regering som nu har avgått och är expeditionsminister sparade alldeles för lite i ladorna. Det finns ingen regering sedan 70-talet som har sparat så lite i en högkonjunktur som just denna regering, och det blir tydligt i en lågkonjunktur. Ännu mer märks det om vi exempelvis drabbas av en djup finanskris. Då kommer vi inte att ha samma möjligheter som annars.

Jag vill särskilt lyfta fram ett område där vi under de gångna fyra åren haft avsaknad av viktiga reformer, vilket kommer att bli ännu tydligare under de nästkommande åren, och det gäller integrationen.

Det är väldigt mycket som fungerar i Sverige. Det är väldigt många som har flyttat till Sverige på 70-talet, 90-talet eller för ett år sedan som faktiskt har kommit i jobb. De är med och bidrar med en del av samhällslivet. Men väldigt många har hamnat i socialt, ekonomiskt och värderingsmässigt utanförskap. När ekonomin vänder kommer detta att bli allt tydligare. Pressen på kommunerna kommer att öka, och alla de som har kommit till Sverige på senare år och inte kommit i arbete kommer att sätta våra system under press på många olika sätt.

Vi moderater ser att det hade behövts reformer under den tidigare mandatperioden. De kommande åren – och helst i morgon – krävs fem viktiga saker för att klara integrationen.

För det första behövs en stram migrationspolitik under många år som kommer. Det spelar roll hur många som kommer till Sverige. Därför behöver den tillfälliga lagstiftningen förlängas.

För det andra behöver vi ha språkrav. Tänk att Sverige inte har ett enda krav på att man lär sig svenska, trots att vi alla i det här rummet vet hur viktigt det är att lära sig det svenska språket för att komma in i samhället och i arbetslivet.

För det tredje behöver vi införa bidragstak, så att det aldrig lönar sig bättre för familjer att vara hemma än att ta ett jobb. Då tänker någon: Men så kan det väl ändå inte vara? Jo, precis så är det. Man kan stapla bidrag på varandra så att det faktiskt inte lönar sig att gå till jobbet. Därför menar vi att Sverige behöver ett bidragstak.

För det fjärde behöver vi lärlingsanställningar, där man lär sig jobbet på jobbet med något lägre lön men kommer in på den svenska arbetsmarknaden. På fyra år har detta inte kommit på plats.

För det femte behöver vi inkludera människor i vår värdegemenskap. När man kommer till Sverige måste man veta vad som gäller här. Alla ska

delta i obligatorisk samhällsinformation. Den ska vara knivskarp, så att varje flicka och kvinna i Sverige, oavsett om hon är född här eller någon annanstans, ska veta vilka rättigheter och skyldigheter – för tjejer handlar det ofta om rättigheter – hon har. Det måste vara glasklart. Det är det inte i dag.

Vi behöver reformer. Vi behöver dem nu, och vi behöver dem under de nästkommande åren för att klara integrationsuppgiften.
(Applåder)

Anf. 7 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Det var med intresse jag noterade de värderingar som Moderaternas ekonomisk-politiska talesman framför. Jag hoppas verkligen att hon i sin fortsatta gärning får vara ekonomisk-politisk talesman för Moderaterna. Just det.

Hon säger att vi skulle ha sparat i ladorna när en moderatledd regering lånade till skattesänkningar som skapade orättvist fördelningsutfall och dessutom underskott i statens budget varje år.

När du, Elisabeth Svantesson, talar om integration och er politik samtidigt slår oerhört hårt mot jämlikhet och rättvisa säger jag: Det är ett stort mått av jämlikhet som skapar ett stort mått av integration.

Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack för dina synpunkter, Peter Persson! Jag kan konstatera att under dessa fyra år, i den fantastiska högkonjunktur som Sverige har befunnit sig i, har inkomstklyftorna ökat. De har alltså ökat under dessa fyra år.

Jag tänkte bara ägna mig åt lite upplysning. Jag som ekonomisk-politisk talesperson – man kan kalla mig ”man” om man vill – kan också konstatera att vi före finanskrisen sparade 3 ½ procent av bnp-överskottet. Nu har den här regeringen sparat 0,5 procent av bnp. Det är fakta.

Det går på många sätt bra i Sverige, och vi är inte i en väldigt utsatt situation. Men vi kan konstatera att denna regering har sparat för lite. Det kommer att drabba människor i lågkonjunkturen, eftersom nästa regering inte kommer att ha samma möjligheter till stabiliseringspolitik som annars hade varit fallet.

Anf. 9 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har ett älskat barnbarn som just har börjat i första klass. I matematikens värld har han redan lärt sig plus och minus. Kan ni moderater inte erkänna att saldot för era åtta år var minus och att det var plus för fyra år med en socialdemokratiskt ledd regering? Jag kan sammankoppla dig, Elisabeth Svantesson, med mitt barnbarn, så får han lära dig dessa frågor.

Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan gärna träffa ditt barnbarn. Och jag kan konstatera inför dig, här i riksdagens kammare, att Sverige under den förrförra regeringen drabbades av en kraftig finanskris – det kanske du inte upptäckte – som Sverige klarade mycket väl.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
ekonomi

Jag kan också konstatera att underskottet vändes till överskott 2015 med en alliansbudget. Nu har vi haft högkonjunktur. Ändå har ni sparat för lite.

Anf. 11 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag förstår och har på ett allmänmännligt plan sympati för den illa dolda bitterhet som kommer fram hos Elisabeth Svantesson. Det handlar om att det är väsentligt lägre arbetslöshet efter fyra rödgröna år än under hennes egen tid, att tiden till inträde på arbetsmarknaden för de ny-anlända har halverats och att underskott har vänts till överskott. Jag kan ha sympatier för detta.

Men jag ska ställa en fråga som har direkt med det som Elisabeth Svantesson sa att göra. Det gäller frågan om värdegemenskap, som hon nämnde. Jag blev inte helt klok på exakt vilka värden det var som Elisabeth Svantesson pekade på. Är det de mer moderata kärnvärdena om att det inte är så viktigt med utförsäljningar av allmän egendom eller, till exempel, fuffens med skatter? Eller är det de mer allmänna svenska värderingarna om att vi ska ha en välfungerande arbetsrätt, starka fackföreningar och en gemensam styrka för att arbetstagarna ska slippa bli förnedrade och nedpressade i sina arbetsförhållanden?

Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Ali Esbati och jag ganska lätt skulle kunna sätta oss över en kopp kaffe och konstatera att det finns vissa värderingar som vi är väldigt stolta över att Sverige har och som vi vill att alla ska få vara en del av.

Jag nämnde exempelvis jämställdhet. Jag tycker att det är en tydlig fråga, som vi behöver lyfta fram varje dag här i Sveriges riksdag. När min mormor och farmor föddes hade inte kvinnor allmän rösträtt. Det har hänt mycket sedan dess, och jag är väldigt glad för alla de kvinnor som har gått före och fört den kampen.

Vi ser att det är väldigt många flickor och kvinnor i Sverige i dag som inte alls får ta del av jämställdheten och dessa frukter – tvärtom. På många håll och på många områden i Sverige går jämställdheten bakåt. Det kan vi aldrig tolerera, menar jag. Vi måste alla hjälpas åt – vartenda parti i Sveriges riksdag och vi som individer – att se till att exempelvis värden som jämställdhet och jämlikhet upprätthålls, så att alla får ta del av detta.

Anf. 13 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det är fint att höra om Moderaternas jämställdhetsintresse och att den allmänna rösträtten nämndes, som ju var en fråga som Moderaternas parti en gång i tiden bildades för att motverka. Men jag vill ändå ta vara på det som Elisabeth Svantesson säger om jämställdheten. Vi har i dag stora skillnader i löner och arbetsvillkor mellan mansdominerade yrken och kvinnodominerade yrken. Hur kommer det sig att Moderaterna snarare vill försvaga arbetsrätten? Jag tänker på den situation som då oproportionerligt många kvinnor skulle drabbas av.

Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Det är rent trams att vi vill försvaga arbetsrätten och kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Det är precis tvärtom. Jag skulle gärna ta en längre debatt med Ali Esbati om historien. Vi i Moderaterna har absolut inte alltid varit stolta över vår historia. Och jag tror inte att Ali Esbati har så mycket att vara stolt över. Är du stolt över din historia har vi ett större problem.

Anf. 15 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag gratulerar dig till din roll.

Sverige behöver optimismen åter. Det är lite märkligt att behöva säga det i mitten av den högkonjunktur som vi befinner oss i, men så är det. Sverige behöver optimismen åter.

Under fyra långa år har nu högkonjunktursens varma vindar svept över världen och över Sverige. Alla Sveriges viktigaste exportmarknader har gått som tåget. Riksbanken har minusräntor. Kronan är exceptionellt svag och hjälper exporten. Finanspolitiken har, som sagts tidigare, varit allt annat än återhållsam. Bostadspriserna har stigit mot nya höjder. Hushållens belåning har stigit mot nya höjder.

Ändå finns denna pessimism. Företagandet saktar in. Många orter runt om i Sverige står stilla. Framför allt ligger arbetslösheten envist över 6 procent, på toppen av högkonjunktursen. Det är 360 000 personer i arbetslöshet, på toppen av högkonjunktursen. Knappt 80 procent av dem, 264 000 personer, är i ett utsatt läge. Fler än hälften, 182 500 personer, är utrikesfödda.

Det är väldigt många barn som inte ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen, och det är en väldigt tydlig gräns mellan dem som är innanför och dem som är utanför. Varför? Jo, därför att reformerna har uteblivit och därför att svensk politik har varit stillastående. I det stillaståndet uppstår ett vakuum, och det vakuumet fylls av pessimism och populism.

Vi har slutat tro att nyanlända kan få jobb. Vi har slutat tro att våra bruksorter kan lyftas. Vi har slutat tro att utsatta förorter kan lyftas.

Det finns bara ett sätt att bryta detta: Reform, reformer, reformer. Det handlar om reformer som öppnar för jobb, reformer som öppnar för företagande, reformer som öppnar för arbetsmarknaden och reformer som öppnar upp arbetsförmedlingen.

Det bör sägas nu, när vi står inför stora uppgifter: Detta är inte omöjligt. Tyskland har gjort det. Med lite lägre lärlingslöner, som nämndes tidigare, för dem med låg utbildning har gapet i sysselsättning mellan inrikesfödda och utrikesfödda blivit oerhört mycket mindre än i Sverige.

Danmark har gjort det. Med flexicurity har den danska arbetsmarknaden visat hur man kan förena trygghet i omställningen med en öppen arbetsmarknad och få många fler lågutbildade som inte hamnar i arbetslöshet.

Australien har gjort det genom att bara betala för resultat i jobbsökande och släppa fram de bästa förmedlarna, oberoende av om de är privata, ideella eller offentliga. Genom att sluta öda pengarna på ineffektiv statlig byråkrati har Australien kunnat hjälpa många fler arbetslösa.

Falkenberg i Halland har gjort det. Genom fotbollsföreningar, företagspolitik, starka skolor och närvarande polis har de lyft åtminstone ett av de utsatta områdena ut ur utsatthet.

Nu börjar tiden rinna ut. Konjunkturinstitutet varnar för att konjunkturen viker. Världens centralbanker varnar för att de nästan gratis pengar – den gratis likviditet – som man har spritt över världen tar slut. Runt omkring oss piskar de nationalistiska populisterna upp en protektionism som hotar vår export. Snart, mycket snart, kanske priset och belåningsfesten på bostadsmarknaden vänds i sin motsats. Snart kanske arbetslösheten stiger igen.

Men vi måste våga. Vi måste våga stå upp för modiga strukturreformer. Då kan vi vända utvecklingen. Med nödvändighet har vi länge diskuterat strukturen för regeringen i detta land, men då måste vi också förmå oss att diskutera strukturen för de reformer som är det enda som kan ge Sverige hoppet åter.

Anf. 16 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det är alltid ett nöje att debattera med Martin Ådahl. Men låt mig säga som Gunnar Ekelöf, fast tvärtom: Jag bor i samma värld, men du bor ju i en annan.

Jag är helt enig med Martin Ådahl om att vi behöver mer optimism i vårt land, men jag undrar vilka det är som ska känna den optimism Martin Ådahl talar om.

I dag känner till exempel de bolag som ska köpa och sälja in sig i välfärden viss optimism, eftersom de tror att de kan få stöd av borgerligheten och Sverigedemokraterna för att fortsätta med det.

Men varför ska de som utlovas ännu lägre löner av Centerpartiet och konsorterna känna optimism? Varför ska just de som har de otrygga anställningarna känna mer optimism av att det står någon i Sveriges riksdags talarstol och säger att de ska ha ännu sämre och otryggare livs- och arbetsvillkor? Det får Martin Ådahl gärna svara på.

Anf. 17 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det som har skapat denna pessimism och uppgivenhet i högkonjunkturen är att man inte vågar se sanningen i vitögat. Jag debatterar mycket gärna med Ali Esbati, men det är ett stort problem att man inte ser verkligheten i vitögat.

Du talar om lägre löner, Ali Esbati. Vi ska öppna upp för dem som ingen lön har. Du talar om utsatthet. Vi talar om människor som lever med tuffa bidragsvillkor för att det inte kommer in på arbetsmarknaden. Det är utsattheten; det är problemet på arbetsmarknaden.

Risken är att ni genom att försvåra för företagen och höja skatterna kommer att göra det ännu svårare att skapa de jobb som gör att folk kommer in. Optimismen kommer omedelbart att vändas till pessimism om man omöjliggör för företagen att skapa jobb.

Anf. 18 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Så här har det låtit från arbetsgivare och deras politiska företrädare under hundra år. Så fort man ser arbetslöshet är felet de arbetsökandes och arbetstagarnas, eftersom de har för höga löner och för goda villkor. Här utlovas att de ska få jobb för att man sänker deras lön – och i realiteten också lönen för andra låginkomsttagare inom samma branscher.

Jag frågar igen: Varför ska man känna optimism över framtiden när de låga lönerna ska sänkas till 70 procent, vilket är ert förslag?

Prot. 2018/19:7
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 19 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag upprepar: De 360 000 personer som ingen lön har kan inte få den sänkt. Om man ger några av dem chansen att komma in på lärlingsjobb några år kommer vi att vinna så oerhört mycket.

Mer grundläggande måste man förstå en sak: Vi kan aldrig klara detta om inte småföretagen kan börja anställa fler personer. Det är något du måste ta in, Ali Esbati. Ska vi känna optimism i vårt land måste småföretagen känna optimism. De anställer fyra av fem personer, så det beror i väldigt hög grad på dem.

Anf. 20 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! För 99 år sedan infördes åtta timmars arbetsdag i Sverige. Efter årtionden av fackliga strider gick industriarbetare äntligen från 16 timmars utslitande jobb till 8 timmar.

Sedan dess har inget hänt. Jo, 1971 infördes femdagarsveckan, och då blev 40 timmar en normal arbetsvecka.

Det var också någon gång på 70-talet som kravet på sex timmars arbetsdag började ställas.

Sex timmars arbetsdag är dels en jämställdhetsfråga. Det tar bort deltidsfällan för kvinnor eftersom kvinnor oftare jobbar deltid för att hinna med barn och hem medan män alltid jobbar heltid. Dels är det en lösning på arbetslösheten, eftersom minskad arbetstid innebär att fler behövs på jobbet.

Man kan också diskutera sex timmars arbetsdag som en livskvalitetsfråga. Är meningen med livet verkligen att sitta just åtta timmar varje dag i kassan på Ica eller vid en dator på kontoret?

Men 2018 verkar sex timmars arbetsdag längre bort än någonsin. Jag undrar varför när vi vet att stressen minskar, att sjukskrivningstalen sjunker, att produktiviteten i vissa fall till och med ökar och att fler får jobb med sex timmars arbetsdag. Det vanligaste svaret jag får är att det är en alldeles för dyr reform; Sverige har inte råd. Men det stämmer inte. I själva verket kostar sex timmars arbetsdag mindre än ett års bankvinster i Sverige och mindre än en Nuonaffär.

Så vad kostar det? Låt mig ta ett räkneexempel. Sverige har många deltidsarbetande, ungefär 1 miljon. Deras löneökning från deltids- till heltidslön skulle kosta ca 54 miljarder. Kostnaden för 30 procent nyanställningar skulle i runda slängar bli 32 miljarder. Kostnaden för en arbetstidsförkortning med bibehållen lön skulle alltså bli ungefär 86 miljarder kronor. Det är skitmycket pengar, men det är fortfarande mindre än den förra regeringens totala skattesänkning.

Blir det dyrt för arbetsgivarna? 86 miljarder är ett belopp som samhället kan hantera genom omfördelning.

Men sänkt arbetstid är av flera skäl inte populärt hos Svenskt Näringsliv. Åtgärder där staten tar in skatt med ena handen och ger tillbaka med den andra är sällan populära hos företagsägarna. Dels begränsar det företagets frihet och tvingar fram nya fackliga avtal för övertid och skiftgång. Dels innebär kraftigt sänkt arbetslöshet gärna också ökade löner.

Det är dock inte alltid kostnaden för sex timmars arbetsdag i sig det handlar om, utan kostnaden för arbetsgivarna när löntagare blir starkare som grupp.

De flesta partier här säger säkert att en bra arbetsmiljö är en förutsättning för god tillväxt i samhället. Det är dock en tolkningsfråga vad som är en bra arbetsmiljö och vad den får kosta.

Redan i dag jobbar många mer eller mindre frivilligt sex timmar för att få ihop sin vardag. Arbetstidsförkortning vore därför en reform för frihet, rättvisa och jämställdhet. Fler kvinnor skulle få möjlighet till ekonomisk självständighet. Hur har vi råd att inte införa en sådan reform?

Anf. 21 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet Ciczie Weidby ägnade en hel del tid åt att tala om jämställdhet och kvinnors möjlighet att fullt ut delta i arbetslivet.

Ni har dock ett konstigt synsätt på RUT-reformen, som infördes 2009 av alliansregeringen. Det är en reform som har banat väg för att flera tusen företag har startats upp, inte minst av kvinnor. Det har tillkommit 30 000 nya jobb, och en hel bransch har blivit vit. Många kvinnor har fått sitt första jobb med säkra villkor.

Varför vill ni i jämställdhetens namn ständigt göra inskränkningar på arbetsmarknaden och rycka undan mattan för de kvinnor som för första gången kommit i arbete?

Anf. 22 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Jag trodde att jag talade om sex timmars arbetsdag, men vi kan absolut tala om bidrag. Den borgerliga sidan vill ju minska bidragen så mycket som möjligt, men bevisligen gäller det inte RUT. Låt oss gärna tala om varför det är så viktigt att samhällets resurser ska gå till dem som redan har pengar så att de ska kunna göra avdrag.

Anf. 23 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Jag kan också tala om arbetstidsförkortning. Det är en inskränkning som framför allt drabbar kvinnor som kanske går ned i arbetstid men som samtidigt skulle behöva jobba lika mycket. Jag tycker att det är en stor inskränkning av kvinnors frihet.

Låt mig gå tillbaka till RUT-reformen. Jag förstår att du och jag har en väldigt stor skillnad i synen på vad som är jobbskapande reformer. RUT-reformen har ju varit en sådan som bidragit till att 30 000 kunnat gå till arbete. Du kan fråga de kvinnor som faktiskt fått ett arbete och en egen försörjning om de tycker att det är ett bidrag från samhällets sida när man har ett eget arbete att kunna gå till.

Anf. 24 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Jag brukar tala med de kvinnor som redan nu stressar inom hemtjänst och hemsjukvård – undersköterskor som har för få arbetskamrater, jagar timmar och försöker få ihop en lön som de kan leva på. Jag talar mycket hellre med kvinnor där man har försökt att ha sänkt arbetstid. De upplever att både stressen och sjukskrivningarna minskar. Jag talar mycket hellre om det.

Anf. 25 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Också jag vill gratulera till detta viktiga uppdrag.

De som har byggt det här landet, som har kämpat i decennier och bidragit till vår välfärd, ska ha det bra när de blir äldre. Det betyder mycket för dem och även för deras anhöriga.

Vi vet att 27 procent av befolkningen är över 65 år och att 1,7 procent av denna riksdag representerar dem. 6 av 349 ledamöter är över 65 år, trots att de äldre utgör en allt större skara i samhället. Och Socialdemokraterna, som är det största partiet, har inte en enda ledamot över 65 år.

Sverige är ett av världens bästa länder att leva i som pensionär, åtminstone om man mår bra och är tillfreds med tillvaron. Men åsrika personer är ingen enhetlig grupp. Det finns de som kämpar varje dag för att få ihop till brödfödan och vänder på varenda krona.

Det är framför allt kvinnor som är garantipensionärer. Det beror på att de varit hemma och tagit stort ansvar för barn, hushåll och familj. De har i den tjänsten varit med och skapat trygga samhällsmedborgare. Men det ekonomiska resultatet av deras insats är en mycket låg pension. Det är inte alls rättvist! Vi kristdemokrater har länge kämpat för att de som tagit det här ansvaret ska ha en fullgod ersättning, både när de utför sin tjänst och sedan som pensionärer.

Fru talman! Bostadstillägg för pensionärer, BTP, är ett ekonomiskt grundskydd och en del av pensionssystemet. Kristdemokraterna vill se bostadstillägget för pensionärer höjas väsentligt. Men ungefär 100 000 pensionärer, som egentligen skulle ha rätt till BTP, ansöker inte om att få det.

Jag träffade en kvinna i valrörelsen som berättade att hon hade fått information om att hon kunde söka BTP. Hon gjorde det och har nu 2 000 kronor mer att röra sig med varje månad. Men 100 000 människor som skulle kunna få det här bidraget söker alltså inte, så här behövs en förbättrad marknadsföring och dessutom en rejäl höjning.

Fru talman! För oss kristdemokrater är det viktigt att täppa till skattegapet mellan pension och arbetsinkomst. Alliansen sänkte på Kristdemokraternas initiativ skatten för pensionärer fem gånger och med över 16 miljarder under sin period i regeringen och med tonvikt på de lägsta pensionerna. Det behövs ytterligare neddragning av den beskattning som ålagts pensionärerna.

40-talsgenerationen går nu in i pensionärliv. Det gör att det redan fattas människor på många arbetsplatser, inte minst i vården. Vårt nya pensionssystem, som infördes i början av 2000-talet, är mycket mer kopplat till arbete än det tidigare. För att systemet ska fungera framöver behöver vi höja pensionsåldern.

Kristdemokraterna stöder Pensionsgruppens förslag om en höjning i olika steg av den tidiga pensionsåldern från 61 år och den sena pensionsåldern från 67 till 69 år och då kopplat till medellivslängd. Det innebär med andra ord att varje arbetstagare som orkar, vill och kan får möjlighet att jobba ett par år till.

Anf. 26 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hörde Roland Utbult bekymra sig över att det inte finns någon över 65 år i den socialdemokratiska riksdagsgruppen. Då vill jag säga till Roland Utbult att om ett och ett halvt år gör jag entré på det området, så då är det säkrat.

Både du och jag är erfarna, och ibland är minnet glasklart – den första kyssen. Men ibland glömmer man den senaste knaptryckningen här i riksdagen. Det var ju ni som fem gånger tryckte ja till klyftan mellan löneinkomst och pensionsinkomst. Det var ju KD som fixade detta. Jag tryckte nej de gånger som jag hade chansen. Detta är historien bakom pensionärs-skatten och er stora skuld.

Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Vem kunde tro att Peter Persson är på väg att bli 65. Jag säger: Welcome over the hills! Dina perspektiv kommer att öka och dina insikter likaså. Kanske kommer Peter Persson att omfatta även kristdemokratiska idéer likt Stefan Löfven omfamnar Angela Merkel när han möter henne. Han har inte omfamnat mig när han kommit därifrån, men det kanske han gör så småningom.

Jag har beskrivit hur vi sänkte skatten för pensionärer med 16,5 miljarder under vår tid. Jag vill bara deklarerat att vi är ett parti som under många år har kämpat för att pensionärerna ska få en bättre ekonomisk situation och att vi vill täppa till gapet mellan löntagare och pensionärer. Vi vill, som vi uttrycker det, slopa pensionärsskatten. Det är vår politik.

Jag vill också passa på att säga att både vi och de yngre behövs i vårt samhälle. Vi behöver varandra.

Anf. 28 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Roland Utbult menar generöst att jag med min tilltagande erfarenhet ska närma mig de kristdemokratiska värderingarna. Ibland tycker jag att er historia är lite intressant när ni vägrar att ta ställning mellan höger och vänster. Men du som är från västkusten vet ju vad en höger-gir innebär, och i dag gråter man i missionskyrkorna över er utveckling.

Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag befinner mig rätt ofta i missionskyrkor och har inte hört den gråten, men kanske Peter Persson har gjort det.

Att den sociala passion som har funnits och som jag ändå tror finns hos socialdemokratin skulle klinga tillsammans med den passion som finns i Kristdemokraterna tror jag faktiskt.

Jag skulle bli lite förvånad om vår statsminister, när han kommer från Tyskland, inte fortsätter att ha ett visst samtal med oss.

Anf. 30 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag vill tala om jämställdhet. Det är ett tema som jag kommer att återkomma till många gånger under de kommande åren i denna kammare, eftersom svensk jämställdhet inte gäller alla kvinnor i Sverige i dag.

Vi har en stolt tradition för kvinnors rättigheter, och liberaler har genom historien alltid stått längst fram på barriaderna för viktiga jämställdhetsreformer. Införandet av lika rösträtt, avskaffad sambeskattning, kampen för fri abort, öronmärkta månader i föräldraförsäkringen och införandet och utbyggnaden av barnomsorgen är några reformer som bär liberala signum och som banat vägen för kvinnors frihet i Sverige.

Trots att vi befinner oss i en mycket stark högkonjunktur finns det stora skillnader mellan inrikesföddas och utrikesföddas sysselsättning. Den grupp som sticker ut mest och som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden är kvinnor födda utanför Europas gränser.

Fru talman! 37 miljarder kronor – så mycket skulle de offentliga finanserna öka ifall utrikesfödda kvinnor skulle komma i arbete i lika stor utsträckning som inrikesfödda kvinnor. Sveriges bnp skulle dessutom öka med 1,5 procentenheter, och arbetslösheten skulle sjunka med drygt 1 procent. 37 miljarder skulle räcka för att till exempel finansiera hela polisväsendet och domstolsväsendet i Sverige. Men dessa intäkter går staten miste om på grund av en politik som inte inkluderar utrikesfödda kvinnor. Det finns en stor outnyttjad potential i den gruppen. Att ta bort de hinder som står i vägen för att kvinnor i våra förorter ska kunna ta steget ut på arbetsmarknaden är vår tids största arbetsmarknadsutmaning och tyvärr den feministiska regeringens största misslyckande.

Visst har regeringen uppmärksammat problemen de senaste åren, men tyvärr har lösningarna kretsat kring arbetsmarknadsprogram och utbildningar med låga prestationer. Kvinnorna har varit de största förlorarna i den misslyckade integrationspolitiken, och de har setts som hjälplösa offer i sitt nya hemland. Men låt mig klargöra en sak: Dessa kvinnor är starka individer och har fantastiska inneboende krafter, men de får sällan chansen att visa upp sig. Jag vet detta eftersom min mamma är en av dessa starka kvinnor. Det är tack vare henne som jag står i denna kammare i dag, och jag lovar att jag inte kommer att lämna en enda sten orörd när det gäller att fler kvinnor ska få möjlighet att komma i arbete.

Många kvinnor som kommer till Sverige får ta ett stort ansvar för att stanna hemma med barnen. Den missriktade välviljan har bidragit till att hederskulturen har stärkt sitt grepp om våra utsatta områden. Det här är något som vi aldrig får acceptera i denna kammare. För att komma bort från detta måste vi lägga om bidragssystemen och göra det möjligt för utrikesfödda kvinnor att snabbt lära sig svenska och komma ut på arbetsmarknaden, så att fler får den frihet och självständighet som en egen lön innebär.

Fru talman! Jag brukar säga att om man integrerar en kvinna integrerar man en hel familj. Om vi inte lyckas integrera kvinnorna kommer utanförskapet att bita sig fast och segregationen att bestå, och tyvärr kommer detta att bidra till att traditioner som inte hör hemma i ett modernt och jämställt Sverige går i arv till nästa generation.

Vad det handlar om för mig som liberal och feminist är att kvinnor och män måste ha samma livschanser, samma möjlighet att bli sin egen, samma möjlighet att ta steget ut på arbetsmarknaden och samma möjlighet till ekonomiskt oberoende. Detta är något som jag kommer att återkomma till.

Vi ska se till att svensk jämställdhet når alla kvinnor i detta land. Ingen ska lämnas utanför, och ingen ska isoleras.

(Applåder)

Anf. 31 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! När vi tog över makten 2014 tog vi också över en arbetsmarknad med stora bekymmer: en hög strukturell arbetslöshet med ökande

långtidsarbetslöshet, en rekordhög ungdomsarbetslöshet och en arbetsförmedling som var körd i botten efter att blivit behandlad som en detaljstyrd experimentverkstad.

Sedan dag ett har den rödgröna socialdemokratiskt ledda regeringen lagt om arbetsmarknadspolitiken med fokus på matchning, utbildning och flexibilitet. Vi har under mandatperioden avskaffat fas 3 – ett ineffektivt system som tvingade in dem som stod längst från arbetsmarknaden i en återvändsgränd.

Nu får långtidsarbetslösa en chans att komma in på arbetsmarknaden. De får del av insatser som rustar för arbete, exempelvis utbildning och extratjänster. Extratjänster är ett verktyg som kan ge både nyanlända och långtidsarbetslösa en väg in på arbetsmarknaden. I maj 2018 fanns över 15 000 extratjänster runt om i landet. Genom extratjänster har kommuner, landsting och privata utförare inom välfärden möjlighet att få en extra resurs som kan stötta verksamheten. Extratjänster är ett mycket smartare sätt att få människor i arbete än en meningslös tillvaro i fas 3.

Fru talman! Vi avskaffade också etableringslotssystemet. Det var den förra regeringens stora arbetsmarknadspolitiska reform och hopp för att få fler nyanlända i jobb. När vi nu med facit i hand tittar tillbaka kan vi lätt konstatera att detta nyliberala experiment också blev ett stort politiskt fiasko. Ett tydligt exempel på det var ett företag i Växjö som fick 13,2 miljoner kronor av Arbetsförmedlingen, främst för att ordna jobb till nyanlända flyktingar. För 13,2 miljoner kronor ordnade företaget *ett* jobb!

Flera av lotsföretagens ägare har blivit förmögna miljonärer på skattemedel, och varje jobb som dessa lotsföretag har tagit fram har kostat 2,5 miljoner kronor. Stark kritik mot lotssystemet har riktats av bland andra Riksrevisionen, som menade att systemet var dyrt och ineffektivt.

En annan fråga som vi också hanterade var att återställa arbetsgivaravgiften för unga och sätta stopp för en generell åtgärd som inte var effektiv. Denna reform hade prövats sedan 2007, och med facit i hand fanns ingen anledning att fortsätta med den. Det var en dyr och ineffektiv reform, och de få jobb som den skapade kostade motsvarande lönekostnaden för tre till fyra anställda per nytt jobb.

Men tonerna från andra sidan var snarare att reformen skulle behållas till varje pris, oavsett resultat. Man brydde sig mer om bokföringsbalansen hos hamburgerkedjan Max än om det faktiska resultatet för den arbetslösa ungdomen. I stället för att ta till sig fakta från oberoende institut valde man från högerhåll att plöja ned miljontals kronor för att skjuta ned de förslag som verkligen kunde minska ungdomsarbetslösheten.

Fru talman! Det här var ett axplock ur högerregeringens så kallade arbetslinje. Mot detta har min kollega Anna Johansson tidigare redovisat socialdemokratisk politik och konsekvenserna av denna politik: Vi har 300 000 fler som går till jobbet, varav 200 000 är utrikesfödda, etableringen av nyanlända går snabbare och utrikesfödda kvinnor visar en tydlig nedgång när det gäller arbetslöshet. Det går allt snabbare för nyanlända att komma i arbete. Tidigare har det tagit tio år att etablera sig, men nu är tiden nedkortad till hälften.

(Applåder)

Anf. 32 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Det känns lite grann som att vi är kvar i valrörelsen. Det är fascinerande med socialdemokrater som fortfarande pratar om alliansår- en, men nu är det ändå Socialdemokraterna och Miljöpartiet som har styrt detta land i fyra år, i en brinnande högkonjunktur.

Hur förklarar du det faktum att långtidsarbetslösheten har ökat, Serkan Köse, och att det är fler inskrivna på Arbetsförmedlingen i dag, efter den mest fantastiska högkonjunktur som Sverige har haft på många år? Hur kan det vara så att långtidsarbetslösheten har ökat?

Jag har en fråga till, som jag ska passa på att ställa, fru talman. Man kan ha många synpunkter på fas 3. Ni lade ned det, Serkan Köse, men problemet nu är att väldigt många av dem som lämnat fas 3 inte har någonting att göra i dag. Är du nöjd med det?

Anf. 33 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Långtidsarbetslösheten har minskat. När vi tittar på syssel- sättningsgraden ser vi att den är den högsta sedan den började mätas – den högsta på 25 år.

Vi har många människor inskrivna på Arbetsförmedlingen. Vi hade en flyktingvåg på 163 000 människor som kom till Sverige 2015, och många av dem skrev in sig på Arbetsförmedlingen. Många som har varit långtids- arbetslösa har nu möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden, inte minst genom extratjänster, etableringsjobb och så vidare.

När det gäller diskussionen om fas 3 kan jag säga att det var ett miss- lyckat projekt som innebar att många människor låstes in i ett system som inte ledde någonstans. I stället för det har vi som sagt extratjänster, som innebär att man får avtalsenlig lön, sjysta villkor och ett riktigt jobb.

Anf. 34 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! En grundläggande bra princip är att ha en viss ödmjukhet inför de problem som finns. Det är fler långtidsinskrivna på Arbetsför- medlingen i dag än tidigare, trots brinnande högkonjunktur, och det har saknats reformer för den gruppen. Extratjänster kan säkert göra nytta för vissa personer – absolut – men faktum kvarstår att många långtidsarbets- lösa inte har några som helst insatser nu.

Resultaten av extratjänsterna visar att ungefär 100 personer har gått ut i osubventionerade jobb. Varje sådant jobb kostar 30 miljoner kronor. Är ni socialdemokrater nöjda med kostnaden och utfallet?

Anf. 35 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Många människor har sökt sig till vårt land, vilket jag tycker är fantastiskt bra. Sedan har det tagit tid att ta hand om de människor som har sökt sig till Sverige, att skapa förutsättningar att göra dem anställ- bara så att de kan få ett meningsfullt arbete.

Arbetet pågår och kommer att pågå. Jag hoppas att arbetet fortsätter i nästa regering, vilket innebär att man prioriterar de kvinnor och människor som befinner sig långt från arbetsmarknaden samt skapar förutsättningar för och rustar dem för de jobb som finns.

Anf. 36 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Jag ägnade nästan hela mitt anförande åt att utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv tala om de jämställdhetsutmaningar som vi står inför, inte minst vad gäller gruppen utrikes födda kvinnor som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden.

Serkan Köse ägnade sitt anförande åt att tala om hur allt har blivit mycket bättre sedan ni tog över regeringsmakten 2014. Kan du då förklara för mig hur det kommer sig att ni inte har lyckats med den grupp som kanske mest av alla skulle behöva komma i riktigt arbete? Hur kommer det sig att på vissa håll är bara 30 procent av de utrikes födda kvinnorna i sysselsättning? Hur kommer det sig att ni inte har lyckats skapa fler jobb?

Visst kan extratjänsterna fylla ett syfte, men de är dyra, ineffektiva och leder inte till riktiga jobb. De skapar undanträngningseffekter.

Jag skulle gärna vilja höra Serkan Köse reflektera över gruppen utrikes födda kvinnor.

Anf. 37 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Låt mig först göra ett konstaterande angående diskussionen om extratjänster. De ska inte ha några undanträngningseffekter utan det är fråga om ett avtal med facket om riktiga jobb, riktig lön och riktiga arbetsplatser.

Sedan var det diskussionen om kvinnor som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Jag kan glädja Gulan Avci med att läsa ur det senaste numret av Södra Sidan. Där framgår att kvinnor tar över städningen i hela Botkyrka. Många kvinnor som har varit långtidsarbetslösa har fått anställning, inte minst i min egen kommun i det kommunala bostadsbolaget Botkyrkabyggen.

Jag har träffat många av dessa kvinnor. Det handlar om städning av trapphusen, vilket skapar trygghet samt ordning och reda i området. Det ger också kvinnorna möjlighet till ekonomisk självständighet.

Jag är helt överens med Gulan Avci om att kvinnor behöver vara ekonomiskt självständiga för att de ska bli självständiga i samhället.

Anf. 38 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Arbetsförmedlingen flaggade tidigt under året om att arbetslöshetsciffrorna skulle komma att öka. Detta ignorerade regeringen. Då visade en prognos att ersättningen till arbetslöshetsförsäkringen behövde öka, så att de som befann sig i systemet skulle få ut sina ersättningar.

Men detta lyssnade inte regeringen på utan i stället pumpade man in en massa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Nu ser vi konsekvenserna av att folk inte får ut sina ersättningar mot slutet av året. Hur tänker Serkan Köse om detta?

Anf. 39 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken är otroligt viktig för att kvinnor och de grupper vi talar om ska få förutsättningar att bli anställbara och få ett meningsfullt arbete.

Jag är överens med Gulan Avci om diskussionen som handlar om att se till att även i fortsättningen skapa förutsättningar vad gäller helheten, inte minst för de människor som befinner sig långt från arbetsmarknaden, i fråga om skäliga ersättningar och riktiga villkor.

Anf. 40 JESSICA POLFJÄRD (M):

Fru talman! Just nu är, precis som många har sagt, konjunkturen god. Det har varit högkonjunktur under flera år. Vi vet med säkerhet att efter högkonjunktur kommer lågkonjunktur. Ingen av oss kan säga när, men vi vet att den kommer att komma.

Vi menar att högkonjunkturen har slösats bort eftersom den rödgröna regeringen inte har vågat ta tag i viktiga strukturreformer som Sverige så väl behöver. Det kommer att bli kostsamt när ekonomin väl vänder.

Integrationsområdet har varit en viktig del av dagens debatt. Vi har sett att reformerna på området har lyst med sin frånvaro. Att det har varit en skjuts i ekonomin beror på att det har varit en god konjunkturuppgång.

Trots detta har regeringen valt att höja skatterna med 60 miljarder. Statens utgifter har ökat med 100 miljarder kronor. Trots att högkonjunkturen har varit stark har välfärden försämrats och tryggheten urholkats.

Vi ser växande integrationsproblem. Vi ser att många står utanför den svenska arbetsmarknaden. Många får arbete, men många står utanför den svenska arbetsmarknaden. Det är inte tillfälligt, utan det är permanent – livslångt.

Vi vet att antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen har ökat. Vi vet också att Arbetsförmedlingen brottas med en hel del bekymmer och problem. Arbetsförmedlingen heter Arbetsförmedlingen men borde kanske byta jobb eftersom man inte förmedlar arbeten. Arbetsförmedlingens trovärdighet är låg både hos dem ska anställa och hos dem som är arbetslösa.

Regeringen borde under den här mandatperioden ha prioriterat och genomfört viktiga strukturreformer, även på arbetsmarknaden. Att regeringen inte har sparat tillräckligt i högkonjunktur medför att vi står sämre rustade att vidta åtgärder när konjunkturen vänder. Elisabeth Svantesson anförde tidigare att ingen regering har sparat så lite vid högkonjunktur som den nuvarande regeringen.

De strukturreformer som vi anser att man hade behövt göra är bland annat att stärka drivkrafterna till arbete. Att så många som möjligt arbetar är helt avgörande för vilket välstånd och vilken välfärd som ska finnas i framtiden. Det måste alltid löna sig att arbeta. Det är lätt att säga, men det är svårt att göra. Vi anser att den här regeringen inte har prioriterat arbete utan i stället prioriterat bidrag.

Det behövs en bättre matchningsfunktion. Regeringen har tyvärr bidragit till att försena utredningsarbetet om förändringar av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har fått uppdraget men har inte levererat. Vi anser att det får betydande effekter för arbetsmarknadspolitiken.

Det finns en hel rad av misslyckanden vi skulle kunna räkna upp. Regeringen har satt upp mål, bland annat Sveriges lägsta arbetslöshet till 2020. Det är två år kvar. Det som har hänt är ett bakslag, och Sverige har halkat ned till plats nr 17 från plats nr 12. Vi vet att den reform som föreslogs skulle vara allena rådande så att arbetslösheten skulle sjunka och människor långt från arbetsmarknaden skulle komma in på densamma. Extratjänsterna har varit både dyra och ineffektiva. Man räknar på summor om 30 miljoner kronor per jobb som har förmedlats.

Vi anser att denna arbetsmarknadspolitik inte har varit lyckosam, och vi anser att Sverige behöver en ny regering.

(Applåder)

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 41 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Nu har vi hört flera moderater prata om att det har varit högkonjunktur och att det kommer sämre tider. Det kan det göra.

Men om man känner sin ekonomiska historia ser man att i princip sedan allmänna rösträttens införande har de fåtaliga borgerliga regeringarnas förda ekonomiska politik råkat sammanfalla med sämre tider. Nu är det inte säkert att det går så illa. Vi får väl se hur det blir med regeringsbildningen.

Men jag hör att man pratar om att vi har slösat bort högkonjunkturen. Den har alltså slösats bort genom satsningar på välfärden och genom att vi har sett till att arbetslösheten blir lägre, att pensionärsskatten trappas av, att vi fått fler människor i arbete och att den arbetslöshetsförsäkring som ni sköt sönder reparerats.

Vilket slöseri tycker Jessica Polfjärd är värst?

Anf. 42 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! Det är lite som att ha en talang och att inte använda den, och det är precis vad regeringen har gjort: Man har inte använt den möjlighet som faktiskt har funnits att surfa på högkonjunkturen.

Det vi vet är att det som är svårt är ännu svårare i lågkonjunktur. När det gäller integrationen tycker jag inte att det har levererats några reformer från den här regeringen för att människor ska komma in i arbete från utanförskap. Jag skulle nog säga att det man har slarvat mest med under de här åren är att man inte har föreslagit en enda integrationsreform.

Anf. 43 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det är lite av en uppförsbacke att debattera mot någon som så flagrant bortser från fakta och statistik. Tiden för att komma in på arbetsmarknaden till exempel har ju halverats för dem som kommer utifrån.

Jag tycker att det här sätter vem man har som politiskt subjekt i perspektiv. Det ni gjorde under er tid, under både högkonjunktur och lågkonjunktur, var ju att sänka skatten no matter what – vad som än hände – och skaffa er ett underskott i den svenska statens finanser. Är detta alltså motsatsen till slöseri?

Anf. 44 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Ali Esbati och jag kanske aldrig kommer att ha en gemensam verklighetsuppfattning. Det vi såg under alliansregeringen var dock att vi fick mer resurser och att fler människor gick till arbetet, och om Ali Esbati inte tycker att jag svarar korrekt på frågan är det väl för att han förväntar sig ett annat svar.

Moderaterna har ju en annan syn på vad som behöver göras, och därför ser jag bland annat integrationsutmaningen som något som har slarvats bort under den här perioden. Vi ser fortfarande människor i utanförskap, och jag tror inte heller att Ali Esbati kan vara nöjd med den regering som har suttit när vi ser detta.

Anf. 45 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att för en moderat krävs det alltid mer pengar för att rika ska få drivkrafter, medan det krävs mindre pengar i plånboken för att fattiga ska få drivkrafter.

Jag var själv kommunpolitiker under många av de år som alliansregeringen styrde, och jag kan säga att för välfärden var det åtta förlorade år. Nu är det 100 000 fler som jobbar i välfärden. Vi har fortsatt stora utmaningar som vi kommer att behöva ta itu med, och det kommer inte att vara skattesänkningar som löser dessa utmaningar.

Jessica Polfjärd konstaterar mycket riktigt att en högkonjunktur i allmänhet följs av en lågkonjunktur. Det den borgerliga regeringen misslyckades kapitalt med var att förbereda människor för en konjunkturuppgång under konjunkturedgången. Det vill säga, man underlät att sätta människor i utbildning och meningsfulla aktiviteter som skulle kunna korta tiden i utanförskap.

Min fråga är därför om Moderaterna är beredda att ompröva den hållningen inför nästa lågkonjunktur?

Anf. 46 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! Jag tror att vi hade stått i en helt annan position som nation och land om inte alliansregeringen hade genomfört de reformer som man faktiskt gjorde. Vi hade varit sämre rustade för den historiska lågkonjunktur som vi gick in i, och vi hade haft helt andra förutsättningar för att komma ganska torrskodda ur den lågkonjunkturen, vilket vi faktiskt gjorde.

Ja, vi tycker att det är viktigt med utbildning, och vi tycker att det är viktigt att rusta oss inför lågkonjunktur. Den här regeringen har sagt sig satsa på utbildning, men resultatet visar annorlunda. Färre studerar nu än 2014, och andelen av de arbetssökande som lämnar Arbetsförmedlingen för studier har knappt ökat utan står kvar på samma siffror som tidigare.

Att man vill vara en regering som satsar på kunskap har inte visat sig, och jag menar att det finns alla skäl för Socialdemokraterna att vara lite självkritiska. De reformer som man har föreslagit och genomfört har inte gett resultat, och det tycker jag att vi kan vara ärliga och säga.

Anf. 47 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! I en situation med många lediga jobb i ekonomin är det färre som studerar. Det är inget unikt för den här perioden.

Det jag frågade om var om Moderaterna tänker hålla fast vid sin politik från den förra lågkonjunkturen eller om man är beredd att ompröva den. Vill ni öka antalet utbildningsplatser och erbjuda människor möjlighet till övervintring och till att komma tillbaka stärkta in på arbetsmarknaden när det lyfter igen?

Förra gången gjorde man nämligen precis tvärtom: Man drog ned på antalet utbildningsplatser och satte i stället människor i meningslösa åtgärder, vilket gjorde att vi nu står i en situation där matchningen på den svenska arbetsmarknaden fungerar fruktansvärt dåligt.

Anf. 48 JESSICA POLFJÄRD (M) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Anna Johansson på den sista punkten, nämligen att vi har en matchningsproblematik. Det fungerar inte i dag. Vi

ser att det finns lediga jobb och människor som är arbetslösa, men de möts inte på halva vägen. Det finns ett stort behov.

Vi vet att en halv miljon medarbetare behöver rekryteras till välfärden fram till 2026. Det här är välfärdens största utmaning: att få kompetent personal att i framtiden vilja söka sig till och arbeta i välfärdstjänsterna. Detta har man inte förberett från regeringens sida. Det finns inte tillräckligt med människor som söker sig till den typen av utbildningar, och här har man också misslyckats.

Anf. 49 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Jag pratade häromdagen med en elektriker som var bekymrad över att låglönekonkurrensen från Östeuropa nu verkade ha drabbat även honom. Han hade en bild av att just eljobben hade varit lite skyddade från detta, kanske beroende på att man behöver vissa certifikat och att det ställs lite högre krav på språket än i vissa andra arbeten. Hans erfarenhet från de byggen han hade varit på var att det framför allt var plattsättare, målare, snickare och andra som hade råkat ut för den här konkurrensen. Men nu verkar det alltså som om även elektrikerna är drabbade.

Det handlar alltså om att man konkurrerar om jobben med östeuropeiska arbetare från till exempel Polen, som fakturerar kanske ett par hundra kronor i timmen. Dessutom skattar dessa människor många gånger i de östeuropeiska länderna, så det handlar inte bara om att man konkurrerar med lägre löner utan man konkurrerar också med lägre skatter.

Vi har under ett antal år sett hur svenska lastbilschaufförer har blivit av med sina arbeten av samma anledning. Det är konkurrens från länder i Östeuropa. Nu senast läste vi om slovakiska lastbilschaufförer som kommer hit och arbetar för kanske 2 500 kronor i månaden. Man kör rena inrikestransporter i Sverige, emot vissa regler. Man följer inte heller alla gångreglerna om dygnsvila, vilket gör att man helt enkelt konkurrerar ut den svenska åkerinäringen.

En annan bekant till mig har en liten målerifirma. Han säger till mig att han i princip inte får några arbeten hos privatpersoner längre. Det var länge sedan sist. När de begär en offert av honom skickar han ut ett prisförslag. Några dagar senare får han återkoppling, och då frågar de honom hur det kommer sig att han är uppemot dubbelt så dyr som konkurrenten. Hur kommer det sig att han behöver ta dubbelt så mycket betalt för samma arbete som den konkurrerande firman? Svaret på den frågan är att han anställer svenska målare som han behandlar enligt svenska villkor och betalar svenska löner. Det som då händer är att han inte står sig i konkurrensen.

Fru talman! Just nu befinner vi oss i en högkonjunktur. Det gör det mer förlåtande. Det finns mer jobb, och det är lättare att bedriva den här typen av verksamhet trots konkurrensen. Men vad händer när konjunkturen viker? Vilka firmor är det som kommer att behöva lägga ned när vi går in i en lågkonjunktur? Det blir naturligtvis de svenska firmorna. Vilka anställda är det som kommer att behöva sägas upp när vi går in i en lågkonjunktur? Det är naturligtvis de svenska anställda, för de är ju dyrare.

Om det inte vore för de här människorna som arbetar och betalar sin skatt i Sverige hade det inte funnits några resurser alls för oss här inne att diskutera fördelningen av. Det är därför dags att vi börjar ta deras problem på allvar, och vi behöver göra det medan det fortfarande finns tid. Vi kan

inte vänta till dess att lågkonjunkturen har slagit in, utan vi behöver göra det *nu*.

Det vi behöver göra är att säga att i Sverige ska det råda rättvis konkurrens, fru talman. Vi behöver säga att i Sverige ska svenska villkor gälla. (Applåder)

Anf. 50 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Detta oblyga försök från Sverigedemokraternas sida att flörta med löntagare som hotas av illojal konkurrens är ju bara en stor bluff.

När det gäller åkerinäringen och lastbilschaufförernas villkor lade Europaparlamentet fram förslag om att det skulle vara de nationella kollektivavtalen som skulle gälla vid all upphandling av verksamhet. Sverigedemokraterna röstade emot.

Det finns inte ett enda tillfälle i denna kammare då Sverigedemokraterna har stöttat ett löntagarvänligt förslag. Tvärtom! A-kassa, arbetsrätt – rätt igenom är ni emot svenska löntagare, men ni hittar till näringslivets olika organisationer.

Anf. 51 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag kan informera Peter Persson om ett sådant tillfälle.

Under den förra mandatperioden lade Socialdemokraterna, eller rättare sagt den rödgröna regeringen, fram ett förslag om hur det skulle gå till när de offentliga verksamheterna skulle göra upphandlingar. I det ursprungliga socialdemokratiska förslaget ville man att kollektivavtalsenliga regler skulle gälla vid upphandlingar – men bara för svenska företag. De utstationerade arbetstagarna från östra Europa skulle slippa dessa regler, vilket skulle innebära ytterligare en pålaga på de svenska företagen och göra det ännu svårare för svenska företag och svenska arbetsgivare att vinna de offentliga upphandlingarna medan de framför allt östeuropeiska låglönearbetarna skulle få ännu större fördelar. Det är ett svek mot svenska arbetare.

Anf. 52 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Alla vet att den socialdemokratiskt ledda regeringen vid det tillfället inte kunde lägga fram det förslag man önskade. Vem skulle vi ha litat på? På Sverigedemokraterna, ett parti som är lika pålitligt som att det alltid är solsken i Skottland om sommaren?

Anf. 53 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår om det här är tråkigt att höra. Det som hände var nämligen att eftersom vi inte tänkte stödja ett förslag som skulle missgynna svenska arbetstagare var Socialdemokraterna tvungna att dra tillbaka det förslaget och lägga fram ett nytt som innebar att samma regler skulle gälla för svenska och utstationerade arbetare. Tack vare oss har reglerna inte försämrats för svenska arbetstagare. Om Socialdemokraterna hade fått som de ville hade det varit ännu mer orättvis konkurrens. Det är faktiskt sanningen, Peter Persson. Så ligger det till.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
ekonomi

Anf. 54 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det är alltför typiskt att när Sverigedemokraterna talar om småföretagare – jag träffar också många småföretagare; de är elektriker och målare och snickare – handlar det alltid om någon som kommer utomlands ifrån.

Jag ska säga dig, Henrik Vinge, att när jag träffar småföretagare i Sverige vill de bara ha lika villkor. Det kämpar vi alla för. Men de är framför allt bekymrade över den ökande mängd skatter och pålagor, regler och krångel som regeringen har lagt på dem under de senaste fyra åren. Och ni är ofta ganska behjälpliga med att införa dessa krångliga, försvårande regler.

Dessutom är det lättare att tala om utländsk konkurrens än om de stora hål som ni har i er budget – hål på över 20 miljarder, som kommer att leda till att ni på er sida över huvud taget inte kan välja mellan lägre skatter för små företag och de höjda bidrag som ni ständigt lovar att införa.

Anf. 55 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Det var lite svepande kritik från Centerpartiet. Men kanske också glädjande, för om det är så att Centerpartiet också vill att vi ska ha rättvis konkurrens och lika villkor i Sverige har vi kanske en gemensam beröringspunkt här.

Jag kan också se att en del av problemet ligger i att de svenska företagen har nackdelar i fråga om skattesatser, regelkrångel och sådant. Där kanske det också finns en beröringspunkt. Vem vet? Det kanske till och med finns en del positiva reformer vi skulle kunna enas om. Men det bygger i och för sig på att Centerpartiet behagar prata med oss om detta.

Anf. 56 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tror att det är precis det jag gör just nu.

Däremot vill ni ta Sverige ut ur EU. Du talar om att det kan komma en lågkonjunktur. Den kan komma mycket snabbare om ni får som ni vill och tar vårt land ut ur EU. Vi i Sverige må ha många företag som kommer hit till oss, men våra företag är ute i Europa. De är i varenda stund, varenda minut som vi står här, beroende av att den marknaden är öppen för dem – för allas vår välfärd. Det vill ni stoppa. Det vill ni ta Sverige ut ur, till enorm kostnad.

Anf. 57 HENRIK VINGE (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att ett av problemen som har lett till att Centerpartiet inte lyckats införa rättvisa villkor när man suttit i regering är att man inte vågat ställa krav på EU.

För att kunna gå in i en förhandling och ställa krav på att EU måste respektera och ta till vara också de svenska löntagarnas intressen måste man våga säga att ”kan vi inte få igenom någonting, då kommer vi att lämna bordet”. Det är Centerpartiet inte beredda att göra, och därför kommer man aldrig någonsin att lyckas i förhandlingarna om detta.

Anf. 58 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Först måste jag säga att det är roligt att se fru talmannen vid första tillfället på sin post.

Jag ska tala om barnfattigdom, för det är något som gör mig väldigt ont. Det berör mig illa när barn befinner sig i fattigdom, och jag och Centerpartiet vill att vi ska göra någonting åt detta.

Vad är det som händer när barn hamnar i utanförskap? Det gör man om man lever under ytterst knappa ekonomiska förhållanden, när ingen bryr sig om en eller tror på ens framtid och när man själv som barn inte tror på livet. Det kan ge psykiska problem som man har med sig resten av livet.

Rädda Barnen redovisade härförleden att barnfattigdomen faktiskt har sjunkit i Sverige. Det är bra. Men klyftorna ökar mellan dem som har bra ekonomi och dem som inte har det. Det är fler ensamstående, fler utan jobb och fler med utländsk bakgrund som inte har bra ekonomi. Då är det dem vi måste fokusera på, och det måste vi göra snabbt. För händer ingenting nu, ja, vad kommer då framtiden att bära med sig för deras barn, som snart är vuxna?

Det handlar om flera olika faktorer, och vi måste se dem. Det är det som är det viktiga. Här har den vänsterstyrda socialdemokratiska regeringen misslyckats under sina fyra år, för det handlar bland annat om jämställdhet. Det handlar om företagande och jobb, och det handlar inte minst om morötter direkt till barn och ungdomar.

Det här har den socialdemokratiska vänsterregeringen inte velat se. Det gör mig ont, för det handlar ju om delad föräldraledighet. Det betyder att man ska ha det även när man är ensamstående med barn – man ska dela på föräldraledigheten lika mycket då som när man bor tillsammans. Det handlar också om att man inte ska medverka till att den man bor ihop med får deltidsarbete. Det är oftast kvinnan. Hon ska naturligtvis också ha högre lön.

Det handlar också om att kunna starta och driva företag. Det ska vara lättare att driva företag. Vi ska underlätta genom att förenkla regelverket och se till att trygghetssystemen fungerar. Detta gäller i allra högsta grad kvinnor som vill starta företag. Vad har den regering som fortfarande sitter kvar gjort för detta?

Det handlar till exempel om RUT och LOV, lagen om valfrihet. Inom dessa områden startar kvinnor företag. Men där vill den regering som fortfarande sitter kvar inte göra någonting. Nej, den vill helst inte att de ska finnas. Det betyder att kvinnor får det sämre och inte kan ha en bra ekonomi.

Det handlar också om att det är viktigt att man får sitt första jobb. Här handlar det om utanförskapet och att vi ska se till att vi slopar arbetsgivaravgifterna under de två första åren för den som har fått sitt första jobb. Det tycker vi från Centerpartiet är viktigt. Det skulle underlätta för dessa människor att få en bättre inkomst. De får en lägre lön, men den är högre än det bidrag som de får om de inte har ett jobb. Det är viktigt att man får lära på jobbet.

Varför motsätter sig den socialdemokratiska regeringen detta, när det underlättar att göra fattigdomen för barn mycket mindre?
(Applåder)

Anf. 59 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag ska gå in lite grann på samma ämne. I förra veckan presenterade Rädda Barnen sin återkommande statistik om barn som lever

i ekonomisk utsatthet. I den konstateras att barnfattigdomen minskar i Sverige med ungefär en halv procentenhet. Samtidigt är det djupt bekymmersamt att det fortfarande är så många som 186 000 barn som lever i ekonomisk utsatthet. Det går också att konstatera att redan utsatta grupper marginaliseras ännu mer och att klyftorna fortsätter att öka.

Den ekonomiska ojämlikheten har ökat i flera västländer. Sverige är inget undantag – tvärtom. Faktum är att Sverige är det OECD-land där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. När klyftorna ökar lämnas också en stor grupp människor, och även barn, efter.

Ojämlikheten syns tydligt på Sverigekartan. Pengarna finns i centrum, i de stora städerna och i stadskärnorna. Samtidigt lämnas svikna landsbygdsområden, bruksorter, förorter och stadsdelar efter. Av de tio rikaste kommunerna i Sverige finns åtta i Stockholms län. Alla de tio fattigaste ligger på landsbygden. En starkt bidragande orsak till detta är skattesystemets utveckling. En annan starkt bidragande orsak är växande kapitalinkomster och deras koncentration.

Sverige har under perioden 1998–2008 gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet bland EU:s kärnländer.

Sverige är i dag ett av mycket få länder som inte har skatt på vare sig arv, gåvor eller förmögenheter och som inte har en fastighetsskatt som är kopplad till taxeringsvärdet.

De förändringar som har skett är en starkt bidragande orsak till att det svenska skattesystemets utjämnande effekter har minskat så markant. Miljardärer kan betala en mindre andel i skatt än vanliga arbetare, och de kan få tillbaka enorma belopp genom avdrag.

Vänsterpartiet anser att välfärdsstaten ska utjämna orättvisor och att den aldrig ska fördela pengar från folk med vanliga inkomster till de allra rikaste. Därför vill vi ändra på skattesystemet men också se över alla avdrag som omfördelar pengar till dem med högst inkomster. Det gäller ränteavdraget, som flyttar många miljarder till dem med högst inkomster. Det gäller också RUT-avdraget. Vi vill i stället satsa på en utökad hemtjänst för äldre och på familjer med särskilda behov. ROT-avdraget har gett villaägare möjlighet till privat ombyggnation. Nu måste det vara hyresgästernas tur. Vi vill satsa på att upprusta allmännyttan runt om i landet.

Fru talman! Så länge skattesystemet är riggat för de rikaste kommer ojämlikheten att öka. Alla talar om behovet av en ny skattereform. Jag håller med. Låt oss tala om en skattereform där vi höjer skatten på kapitalinkomster och förmögenheter och sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Då kan vi också stärka en välfärd som förmår att ge alla människor en bra sjukvård och skola, goda uppväxtvillkor och trygg ålderdom. Sverige bör ha ett skattesystem som bidrar till en ekonomi som är bra för alla och inte bara för några få.

(Applåder)

Anf. 60 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att detta är oerhört viktigt. Vi hörde alldeles nyss att det är mycket viktigt att omfördela inkomster. Men att ha en inkomst är det absolut viktigaste. Därför undrar jag varför Vänsterpartiet är mot RUT och LOV som möjliggör för kvinnor att få en inkomst genom att själva driva företag, också inom branscher där personer som kommer från

andra länder – inte minst kvinnor, men även män – har lätt att få arbete. Varför är ni emot att satsa på det som skulle kunna ge fler arbete och som också skulle medverka till att fler får egna inkomster?

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
ekonomi

Anf. 61 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Som jag nämnde tidigare vill vi att välfärdsstaten ska utjämna orättvisor. Det har med arbetsrätten, men även med arbete generellt, att göra. Men vi vill inte att pengar ska fördelas från folk med vanliga inkomster till de rika. Så är skattesystemet riggat i dag.

Som svar på frågan tycker vi att skattepolitiken ska understödja arbete, inte minst i den underfinansierade välfärden. Det är också därför som vi behöver denna form av skatteväxling, eftersom vi inte behöver fler nedskärningar.

När det gäller till exempel barnfattigdom lever dessa barn i framför allt områden där nedskärningspolitiken har slagit till som hårdast.

Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Skattepolitiken är en viktig del. Det är därför viktigt hur skatter och våra allmänna utgifter fördelas. Det är detta som det handlar om. Om vi från Centerpartiet föreslår att man till exempel ska sänka arbetsgivaravgiften för företagare för att de ska kunna anställa personer som inte har haft ett arbete, varför säger ni då nej till det?

Anf. 63 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Vi säger inte alltid nej till det. Men framför allt handlar det om att vi vill satsa på välfärden. Varför ska inte de människor som du talar om, Solveig Zander, få större möjligheter till utbildning och arbete inom välfärdsområdet men också få möjlighet att utbilda sig till det som de vill göra?

Vår välfärdspolitik handlar också om att människor helt enkelt ska komma in i arbete.

Anf. 64 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater vill att Sverige ska vara ett möjlighetsernas land, där människor ges förutsättningar att forma sitt liv, förbättra sin situation och faktiskt förverkliga sina drömmar.

Vi menar att ett sådant samhälle byggs bäst underifrån av starka familjer med tid för barnen och goda värderingar. Men alltför många människor i vårt land hålls tillbaka på grund av höga skatter och en stelbent arbetsmarknad.

Vi befinner oss just nu i en högkonjunktur, då många människor har jobb. Men högkonjunkturen varar inte för evigt, och vi står inför en historisk integrationsutmaning. Många människor har på kort tid kommit till Sverige, men alltför få har snabbt kommit in på arbetsmarknaden och blivit en del av det svenska samhället. Det beror dels på utbildningsnivån hos många av dem som har kommit hit, men det beror också på våra höga inkomstlöner och den stelbenta arbetsmarknaden.

Det finns nu ett enormt behov av jobb med låga eller endast grundläggande utbildningskrav för att vi ska klara integrationen och för att Sverige ska hålla samman. I stället ser vi hur parallellsamhällen av utanförskap

breder ut sig och hur Sverige har ett av de största sysselsättningsgapen i hela EU mellan inrikes och utrikes födda. Det skulle behövas 100 000 så kallade enkla jobb för att jämna ut sysselsättningsgapet, men de höga ingångslönerna i Sverige gör att den typen av jobb i hög grad har försvunnit.

Detta duger naturligtvis inte. För att fler vuxna i Sverige ska få ett jobb att gå till och för att fler barn ska få se sina föräldrar gå till jobbet behövs det nu fler jobb som fler kan konkurrera om. Vi kristdemokrater vill därför minska risken med och kostnaden för att anställa genom att tillåta lägre ingångslöner, i form av inträdesjobb. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna och reformera lagen om anställningsskydd så att fler får chansen till ett jobb. Vi vill också att Sveriges riksdag snarast röstar fram en borgerlig regering som för en politik för fler jobb och ett företagsklimat i världsklass.

(Applåder)

Anf. 65 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag hade tänkt hålla mig till arbetsmiljöns värde och vikt.

Vi kan konstatera att vi har haft fyra väldigt framgångsrika år när det gäller arbetsmiljöarbetet i Sverige. Vi har i dag ungefär 5 miljoner sysselsatta som varje morgon går till ett jobb, och de ska naturligtvis värnas när det gäller arbetsmiljön. Det som har skett under de år vi har haft en rödgrön regering är att vi har jobbat med trygghet i anställningen, medbestämmande, god arbetsmiljö, jämlikhet och jämställdhet samt livslångt lärande. Det är de grunder vi har haft i den moderna arbetsmiljöstrategin, som är antagen för perioden 2016–2020. Det finns tre prioriterade områden.

När det gäller nollvisionen mot dödsolyckor och förebyggandet av arbetsolyckor är det en kamp vi måste vinna varje dag. Fortfarande kommer det med jämna mellanrum rapporter om att det har inträffat dödsfall i arbetsmiljö. Det är dödsfall där en far, en son eller en bror – eller vem det nu är – inte kommer hem från sitt arbete på kvällen.

Det handlar om ett hållbart arbetsliv, vilket innebär att man ska kunna jobba till dess man blir pensionär. Man ska orka hela vägen fram.

Det handlar också om den psykosociala arbetsmiljön. Vi ser i dag att många slås ut.

Det som har skett under de här åren är att vi har satsat pengar och resurser för att detta ska kunna genomföras. Vi har stärkt Arbetsmiljöverket med 100 nya arbetsmiljöinspektörer. Vi har byggt ut företagshälsovården. Vi har startat ett nationellt centrum för insamling och spridning av kunskap om forskningsresultat om arbetsmiljön, vilket är beläget i Gävle.

Vi har gjort det svårare att stapla visstidsanställningar på varandra, för även arbetstiden är en viktig del när det gäller att skapa en bra arbetsmiljö. Vi har kommit loss när det gäller heltid som norm på arbetsmarknaden, och då tänker jag framför allt på offentlig sektor. Det finns också utredningar som är på gång när det gäller andra delar av arbetstidsuttaget, och då tänker jag framför allt på detta med hyvling och delade turer. Vi har även varit tydliga med att vi vill ta bort den allmänna visstidsanställningen, och vi har skapat kontakt mellan olika myndigheter för hårdare tag mot arbetslivskriminaliteten.

Detta är en del av det som har skett under den mandatperiod som har gått men också det vi vill fortsätta med under den nuvarande perioden. Jag hoppas nu innerligt att vi får en regeringskonstellation som kommer att

värna arbetsmiljön, värna arbetslivet och, i allra högsta grad, värna det goda arbetet.
(Applåder)

Prot. 2018/19:7
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
ekonomi*

Anf. 66 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Det är tisdag. Det är det också på landets akutmottagningar, där chefen vid eftermiddagsfikat frågar vilka av specialistsjuksköterskorna som kan ställa upp på helgpass i helgen. Höstförkylningarna har slagit till, och förutom personalflykt och personalbrist gör sjukdomsfall att det är tufft att få helgpassen att gå ihop.

Detta är en väldigt vanlig fråga runt om på många av landets akutmottagningar, där välfärdens kärna – medarbetarna – förväntas ställa upp och räcka till lite till. De förväntas jobba extra och jobba lite till. Just dessa nyckelgrupper i välfärdens kärna utgörs ofta av kvinnor. Det är de som får frågorna: Kan du jobba lite till? Kan du ställa upp? Många har yrken som är ett kall, och många gånger ställer de självklart upp. Men lönar det sig, fru talman, att ställa upp – att anstränga sig och att värdera fredagsmyset med familj och barn lägre än behovet av att någon jobbar lite extra?

Fru talman! Den avgående socialdemokratiska regeringen har fört en skattehöjarpolitik. Skatterna har höjts med 60 miljarder och de offentliga utgifterna med 100 miljarder. Trots det står vi med stora utmaningar i välfärdens kärna – personalflykt och personalbrist. Många av Sveriges trotjänare i välfärdens kärna har också drabbats av skattehöjarpolitiken eftersom de numera räknas som höginkomsttagare. Ja, ni hörde rätt: En barnmorska, en specialistsjuksköterska, en gymnasielärare, en biomedicinsk analytiker eller en röntgensjuksköterska räknas i Socialdemokraternas Sverige som höginkomsttagare.

För dem lönar det sig inte att anstränga sig lite till. För dem lönar det sig inte att jobba extra en fredag eller lördag, även om patienterna och de äldre skulle vilja ha och behöver den hjälpen. Så snett slår nämligen Socialdemokraternas skattehöjarpolitik. Den slår rakt in i plånböckerna på många av de medelinkomsttagare runt om i vårt land som kämpar extra, anstränger sig och vill vara till hjälp och vara till lags.

Fru talman! Det är dags att vi bryter upp och ändrar det här. Det är dags att Sverige får en ny regering på plats som ser till att det alltid, i alla lägen, lönar sig att anstränga sig. Många av dessa grupper har inte bara pluggat tre år på universitetet, utan de har pluggat fem år på universitetet. De har höga studieskulder. De vet att ansträngning lönar sig – men inte i Socialdemokraternas Sverige. Därför måste Sverige få en ny regering på plats.

Fru talman! Det ska löna sig att anstränga sig. Det ska löna sig att vidareutbilda sig. Det ska löna sig att jobba lite extra för att vara just den där nyckeln i välfärdens kärna. Men då krävs det en ny skattepolitik som verkligen ser till att sjuksköterskor och lärare inte räknas som höginkomsttagare. Vårt mål är att ingen lärare eller sjuksköterska ska räknas som höginkomsttagare och betala statlig inkomstskatt när de jobbar lite extra och anstränger sig när välfärden så väl behöver det. Vi hyllar principen om hälften kvar, fru talman.

Anf. 67 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! När jag hörde Cecilia Widegren tala tänkte jag på Willy Brandt, den gamle socialdemokratiska ledaren i Tyskland. Han sa en gång att högern lovar de många vad de vet att bara några få kan erövrå.

Precis så är det när man talar om de höga, skadliga skatterna. Skatt är ett svårare ord än spetålska för en moderat. Finns det någøt mer djävulskt att slåpa in i denna kammare än skatt?

Sedan frikopplar ni intåcter från välfärd, sjuksyrror som ska jobba och annat. Er skattepolitik innebär en massaker på välfärden.

Anf. 68 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Nej, Peter Persson, det är precis tvårtom. Det är när fler anstrånger sig, fler jobbar, fler vidareutbildar sig och fler vill anstrånga sig lite till som det blir mer till den gemensamma välfärden. Det är också då vi kan göra ånnu mer för att stärka kvaliteten i välfärdens kärna.

Det är först när sjuksköterskan, den biomedicinska analytikern och röntgensjuksköterskan känner att studierna lönar sig och att extrajobbet som man gör är bra både för patienten och för att bekråfta ens yrke och ens yrkesgrupp som välfärdens kärna kommer att få den extra kvalitet som vi i dag förväntar oss som patienter och som brukare.

Så det är tvårtom, Peter Persson. Nu har väljarna röstat bort denna regering. Riksdagen har röstat bort statsministern. Sverige behöver en ny regering.

Anf. 69 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Alla vet att Moderaternas skattepolitik innebär att friheten ska öka för dem med mycket stora inkomster. De behöver premier. Men dem som har små inkomster eller som för stunden behöver vårt gemensamma stöd – arbetslösa och sjuka – ska man klippa till. Man ska lagstifta om lägre ingångslöner.

Er politik är alltid konsekvent – den är oråttvis.

Anf. 70 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Arbete är kärnan för att var och en ska komma till sin rätt och för att samhället ska fungera. Den dag, Peter Persson, som 60 miljarder i skattehøjningar ger bättre välfärd – och den dag 100 miljarder ger bättre välfärd – skulle Socialdemokraterna kunna argumentera som Peter Persson.

Men så blev det ju inte. Efter fyra år är det personalflykt och personalbrist. Vårdköerna växer, och specialistsjuksköterskorna vill bara ha fler och fler kollegor. Det är resultatet av er politik. Vi hoppas nu att vi får en ny regering som kan genomföra vår politik.

Anf. 71 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Den svenska modellen bygger på att fack och arbetsgivare avtalar om löner och villkor på arbetsmarknaden. De arbetsrättsliga lagarna ger grundläggande trygghet för arbetstagare och konkurrens på lika villkor för företagen.

För mig som socialdemokrat är det viktigt att du ska kunna känna dig trygg på jobbet, att arbetsmiljön är bra och att du ska kunna leva på din lön. Det kanske låter som självklarheter, men är det självklart?

Alla partier i Sveriges riksdag säger sig värna den svenska modellen på arbetsmarknaden, men gång på gång kommer högern med förslag som riskerar att radikalt förändra denna modell. Man vill att undantagen i turordningen i lagen om anställningsskydd, LAS, ska bli fler och därmed öka godtycket vid uppsägningar.

Om förslagen om försämringar i LAS genomförs förskjuts makten på arbetsmarknaden till arbetsgivarens fördel. Lagen handlar nämligen inte bara om vem som ska gå först vid arbetsbrist, utan turordningsreglerna ger också arbetstagarna en position i förhandlingar som de annars inte skulle ha. De ger facken möjlighet att byta till sig bättre villkor för den som blir av med jobbet mot att arbetsgivaren i större utsträckning får påverka turordningen.

Det man säger sig vilja uppnå genom sina förslag löser parterna dagligen i förhandlingar.

Högern vill även fördubbla tiden för provanställning till tolv månader. Detta leder inte till att fler anställs men riskerar att leda till missbruk av anställningsformen. Sex månader är fullt tillräckligt för att en arbetsgivare ska se om du klarar jobbet eller inte.

Våra arbetsplatser skulle tystna om anställningen riskeras för att du är lite obekväm. Vem vågar protestera mot bristande arbetsmiljö eller en närstående chef om man har en osäker anställning? Redan i dag vittnar arbetstagare om bristande arbetsmiljö på arbetsplatser med många osäkra anställningar.

Problemet för svenska företag är inte att de tappar livsviktig kompetens vid turordningsförhandlingar; problemet är att de har svårt att rekrytera rätt kompetens. Det löser vi inte genom otrygga jobb utan genom stora möjligheter till utbildning, omställning och kompetensutveckling – möjligheter som vi behöver stärka ytterligare.

Den svenska modellen har under lång tid levererat arbetsfred, flexibilitet och produktivitet. Sverige har den högsta sysselsättningsgraden i EU, och arbetslösheten sjunker nu i alla grupper. Då ter sig borgerlighetens förändringsiver en aning märklig.

Balansen mellan parterna är viktig för att den svenska modellen ska kunna fortsätta leverera. Därför motsätter vi oss högerns krav på att ensidigt försvaga arbetstagarnas ställning, inte enbart för att det skapar otrygghet utan också för att det rubbar maktbalansen. Jag menar att vår modell redan i dag möter kravet på flexibilitet på arbetsmarknaden.

Med tanke på hur osäkra anställningar påverkar människors möjlighet att forma sina liv, skaffa sig en bostad och bilda familj och hur de osäkra anställningarna skapar stress och ohälsa borde vi sträva efter att så få som möjligt arbetar under dessa förhållanden.

Därför vill vi socialdemokrater öka tryggheten på arbetsmarknaden genom att avskaffa allmän visstidsanställning. Det finns inget modernt med daglönare. Tillfälliga anställningar har en funktion att fylla på arbetsmarknaden. De ska dock vara ett komplement, och då ska de också motiveras.

Utan större hinder kan arbetsgivare i dag minska din arbetstid och inkomst oavsett hur länge du har arbetat på en arbetsplats – så kallad hyvling. Detta är verklighet efter en dom i Arbetsdomstolen. Lagen skyddar din

anställning, men den skyddar varken tjänstgöringsgrad eller lön. Vi vill stoppa hyvlingen och se till att även dessa situationer omfattas av anställningsskyddet.

Är det då en självklarhet med sjysta villkor på arbetsmarknaden? Nej, det är inte självklart. Det är något som är beroende av politisk vilja och politiska beslut, och där står vi socialdemokrater upp för den svenska modellen och en trygg arbetsmarknad för arbetstagare.
(Applåder)

Anf. 72 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag gratulerar er båda till era uppdrag!

Sverige har under den gångna mandatperioden befunnit sig i en högkonjunktur, och den ser ut att hålla i sig ett tag till. Vi har sett hur investeringarna har ökat, både bostadsinvesteringarna och näringslivets övriga investeringar, och våra exportföretag har gått på högvarv. Detta har skett tillsammans med en robust uppgång i hela vår omvärld.

Skatteintäkterna har ökat, och fler har ett jobb att gå till. Det skulle kunna vara frid och fröjd.

Men vi är många som här i dag och vid många andra tillfällen har påtalat att regeringen har slösat bort en högkonjunktur. Man har inte förberett sig på den lågkonjunktur som kommer att komma, och vi ser hur arbetsmarknaden alltmer tudelas.

En högkonjunktur är ett tillfälle då de som står längst ifrån arbetsmarknaden normalt sett har en möjlighet att etablera sig. Nu präglas arbetsmarknaden i Sverige i stället av en växande tudelning, där en allt större andel arbetslösa, som till övervägande del består av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre ifrån arbetsmarknaden.

Enligt de senaste uppgifterna från Arbetsförmedlingen har antalet arbetslösa minskat totalt sett, men trots dessa goda tider ser vi hur långtidsarbetslösheten biter sig fast och hur andelen arbetslösa bland utrikes födda fortfarande är ca 20 procent. Och trots vad vi har hört här tidigare i debatten är antalet långtidsarbetslösa större i dag än vad det var i början av förra mandatperioden, alltså 2014. Dessutom visar de senaste siffrorna att långtidsarbetslösheten ökar markant bland utrikes födda jämfört med förra året.

Vi kan samtidigt läsa om att pengarna är slut hos Arbetsförmedlingen och att utgifterna för arbetslöshetsersättningen är högre än vad man har räknat med. Regeringen måste därför skjuta till extra medel.

Jag får inte riktigt detta att gå ihop. Hur kan det komma sig att vi trots en högkonjunktur kan låta utanförskapet bita sig fast, tillåta att matchningen inte fungerar och låta utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen öka? Särskilt förvånande är det när man får höra här i kammaren i dag om hur bra det går för Sverige och för jobben och att såväl arbetsmarknadsministrar som andra ministrar och företrädare vid många andra tillfällen har slagit sig för bröstet när det gäller detta.

Moderaterna och Alliansen har många gånger under den senaste mandatperioden påtalat att det behövs strukturreformer för att jobbklyftan ska minska. Vi har gjort detta förr. Alliansregeringen skapade en politik som gjorde det mer lönsamt att arbeta och underlättade för dem som stod längst bort från arbetsmarknaden. Jobbklyftan minskade då.

Moderaterna vill stärka drivkrafterna att arbeta genom en sänkning av inkomstskatter för dem med de lägsta inkomsterna. Vi vill skapa fler vägar in i arbete. Vi vill utvidga RUT, införa inträdesjobb och genomföra en bidragsreform som minskar bidragskostnaderna. Det måste löna sig bättre att arbeta. Vi vill införa ett bidragstak, och vi vill inte att man ska kunna stapla bidrag på bidrag. Detta är nödvändigt för att ha råd med välfärden.

Detta och mycket mer är vad Sverige behöver. Landet behöver ett nytt ledarskap som ser till att vi är rustade inför nästa lågkonjunktur. Vi har inte råd att slösa bort mer tid. Vi behöver en ny regering.

(Applåder)

Anf. 73 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har noterat att under den borgerliga regeringsperioden skickade Arbetsförmedlingen tillbaka pengar varje år. Det berodde inte på att arbetslösheten hade sjunkit eller på att behoven av arbetsmarknadspolitik blivit mindre utan på att regelverken var så smala och konstiga att det helt enkelt inte gick att använda de pengar som man hade fått till sitt förfogande. Numera finns ett lite bredare program, vilket gör att Arbetsförmedlingen kan använda pengarna och hjälpa människor att komma bort från arbetslöshet och in i en åtgärd som leder till arbete.

Samma sak gäller arbetslöshetsförsäkringen. Under Moderaternas tid vid makten kunde så få kvalificera sig för a-kassa att kostnaderna sjönk av detta skäl. I dag har fler rätt till en inkomstbaserad ersättning från a-kassan. Det gör att fler kan försörja sig även i tider då de tillfälligt har förlorat arbetet.

Jag vill veta varför Moderaterna tycker att dessa båda saker är ett problem.

Anf. 74 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Min poäng var framför allt att regeringen trots högkonjunkturen inte lyckats med sin arbetsmarknadspolitik. Man har inte genomfört de reformer som har varit nödvändiga, utan vi ser en ökad jobbklyfta.

Min poäng är framför allt att extratjänsterna, som vi har talat om flera gånger i dag, inte ger de effekter som vi alla menar är nödvändiga i denna situation.

Jag förstår inte hur man kan slå sig för bröstet och vara stolt över den situation som råder när vi ser en ökande tudelning på arbetsmarknaden.

Anf. 75 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Även Moderaterna måste väl ändå erkänna att Eurostat aldrig någonsin har uppmätt en så hög sysselsättningsgrad i Sverige som vi har i dag? Att det samtidigt finns många arbetslösa beror på att chansen att få jobb är större än på mycket länge, vilket gör att fler utgör en del av arbetskraften. Det i sig är en väldigt positiv utveckling.

Under de närmaste åren kommer vi inte att behöva göra människor som arbetar fattigare; det lönar sig att arbeta redan i dag. I stället behöver vi utbildning, utbildning och utbildning för att förse arbetslivet med rätt kompetens. Detta är vad Sverige behöver.

(Applåder)

Anf. 76 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att vi behöver utbildning. Vi behöver se till att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden kan få utbildning.

Faktum är dock att regeringen har misslyckats med sina jobbmål. Man sa att Sverige skulle ha Europas lägsta arbetslöshet 2020. Det har vi inte. I stället har vår placering sjunkit och blivit sämre. Jag menar att regeringen inte har genomfört nödvändiga reformer för att se till att Sverige står bättre rustat inför nästa lågkonjunktur.

Anf. 77 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Den socialdemokratiska finanspolitiken skapar sysselsättning, en stark generell välfärd och en rättvis fördelning. Politiken hänger ihop, och den ser till att bygga ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Ett av våra viktigaste löften i valet handlade om att fortsätta ge välfärden den kompetens och de resurser som behövs. Under mandatperioden har den socialdemokratiskt ledda regeringen återupprustat välfärden med satsningar på 35 miljarder kronor. Vi har nu återställt välfärden till de nivåer som rådde innan alliansregeringen började sänka skatterna och prioritera bort välfärden.

Som ett resultat av Löfvenregeringens politik har i dag 300 000 fler människor i vårt land ett arbete att gå till. 100 000 av dessa arbetar inom välfärden. De utgör en betydande och viktig förstärkning av välfärden. Men det räcker inte.

Vi ser att behoven ökar i kommuner och landsting. En orsak till detta är att fler barn föds, vilket är positivt. Det ställer dock också krav på att man bygger fler nya förskoleavdelningar. En annan orsak är att andelen äldre i vårt samhälle ökar. Vi lever längre, och det är förstås glädjande. Fler människor får ett långt och bra liv. Men detta innebär också att en större andel människor har behov av vård och omsorg.

Vad som måste till är helt enkelt ett samhällsbygge, och det är något som vi socialdemokrater prioriterar. Under perioden har vi skjutit till generella statsbidrag om 10 miljarder kronor om året till kommuner och landsting för att de ska kunna möta utvecklingen. Dessa pengar har sannoligen gjort nytta, och många är de kommuner som tack vare dem har fått sin budget att gå ihop.

Vi har därtill storsatsat på utbildning med ett kunskapslyft på 100 000 utbildningsplatser i hela landet. Det har vi gjort dels för att människor ska rustas med rätt kompetens för att få jobb, dels för att arbetsgivare ska kunna hitta den kompetens som de behöver. Detta gör att många verksamheter ute i landet både kan få tag på människor att anställa och får de resurser som krävs för att ha råd att anställa dessa människor.

När det gäller just denna fråga – skattesänkningar kontra välfärd – finns en konflikt i Sverige. Föreställ er att vi i stället hade gjort så som högern vill: röstat emot kompetensförsörjningen och välfärdssatsningar, och sänkt skatten – mest för människor som redan har det mycket gott ställt. Hur hade detta påverkat arbetslösheten, alla ansträngda lärare eller redan långa vårdköer? Detta är inte vad Sverige hade behövt, och det är inte heller vad vi behöver.

Tack vare den socialdemokratiska politiken har vi vänt det stora underskott som alliansregeringen lämnade efter sig som följd av alla ofinansierade skattesänkningar. Nu har landet i stället ett överskott, vilket gör att vi kan satsa. Och det tänker vi fortsätta göra.

Inför valet lovade vi därför att dubbla de generella välfärdspengarna från 10 till 20 miljarder om året. De behövs för att landet ska hålla ihop. För oss går välfärden före stora skattesänkningar. Så bygger vi landet. (Applåder)

Anf. 78 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Varningssignalerna från den svenska kommunsektorn kommer i en strid ström, inte bara från den gemensamma organisationen SKL utan även från allt fler kommuner, ekonomer och experter. De ser stora ekonomiska svårigheter framöver för många svenska kommuner. Det finns flera orsaker. Vi har en växande andel äldre, barn och unga i befolkningen, vilket ökar behovet av kommunal service. Samtidigt minskar andelen yrkesverksamma i befolkningen. För många landsbygdskommuner förstärks detta ytterligare av att unga arbetsföra lämnar kommunerna och flyttar till större städer. Kvar blir de äldre, de yngre och alldeles för få skattebetalare.

Problemen förstärks för kommuner som tagit emot väldigt många nyanlända de senaste fem sex åren. Många kommuner har gjort det frivilligt, eftersom man har sett en möjlighet att fylla tomma lägenheter med hyresgäster och samtidigt har fått kostnaderna betalda av staten de första åren. Men efter hand som statens ekonomiska ansvar upphör samtidigt som alltför få av de nyanlända kommer i arbete och alltför många i stället tvingas leva på försörjningsstöd urholkas kommunernas ekonomi i snabb takt. Att det fanns många tomma lägenheter berodde oftast på att arbetstillfällena blivit färre i kommunen. Nu finns i stället en massa nyanlända på orter där det inte finns några jobb.

De kommuner som till följd av asylpolitiken har hamnat i ett mycket svårt läge är många. Ett exempel är Avesta. I en artikel i Avesta Tidning nyligen beskriver kommunchefen Siw Karlsson läget som väldigt ansträngt. Om det inte kommer nya statliga pengar väntar uppsägningar av personal, säger hon. Hon säger vidare i artikeln rakt ut att de ekonomiska problemen till stor del har att göra med att Avesta är en av de kommuner i Dalarna som har tagit emot flest nyanlända. När statens ersättningar upphör finns kostnaderna kvar.

En kommun med stora ekonomiska påfrestningar tvingas förr eller senare skära i välfärden, säga upp personal och höja kommunalskatten. Alla dessa saker riskerar att skapa en ond cirkel där ännu fler förvärvsarbetande lämnar kommunen för mer attraktiva orter, varvid situationen försämras ytterligare.

Fru talman! Sveriges Kommuner och Landsting har i flera rapporter visat att det under Alliansens regeringstid rådde balans mellan skatteintäkter och utgifter för kommunsektorn och att man redovisade stabila överskott. Detta gällde även under finanskrisen. Under senare mandatperioder har det sett betydligt sämre ut. Utgifterna överstiger skatteintäkterna. Utan extra tillfälliga statsbidrag skulle många kommuner redovisa stora underskott. Så ser det alltså ut i dag, mitt i en stark högkonjunktur, när skatteintäkterna är goda och arbetslösheten i varje fall hyfsat låg.

Nu vänder konjunkturen sannolikt nedåt. Tecknen på det är många. Det gör att skatteintäkterna sannolikt minskar betydligt och att arbetslösheten ökar. Samtidigt upphör statens ekonomiska ansvar för allt fler nyanlända. Om allt detta händer samtidigt väntar ett stålbad för många kommuner.

Jag är övertygad om att vissa kommuner inte kommer att klara sig utan hjälp. Här måste staten prioritera för att vid behov kunna stötta kommunerna och trygga välfärden. Men samtidigt kan inte staten lösa kommunernas alla problem. Varje kommun måste noga prioritera vad man lägger skattepengarna på. Samtidigt måste man se mer långsiktigt på den egna kommunens utveckling. Att frivilligt ta emot mycket stora mängder nyanlända för att fylla tomma hyreshus på mindre orter med svag arbetsmarknad var kanske inte så genomtänkt.

Fru talman! Läget i kommunsektorn är oroväckande och måste tas på allvar av nästa regering. En viktig lärdom är att det stora asylmottagandet nu börjar bli en riktigt tung post ekonomiskt för Sverige. Vi måste föra en mycket stram migrationspolitik under överskådlig tid för att inte förvärpa situationen ytterligare. Det finns inget utrymme för lättsinne i migrationspolitiken.

Grunden för en stark kommunal ekonomi är samtidigt att vi får fler företag och fler jobb i privat sektor över hela landet. Det är det som skapar alla resurser till välfärd och annan kommunal verksamhet. Ett bra företagsklimat är grunden för hela den svenska välfärden. Höjd skatt på företagande, arbete, energi och transporter är definitivt helt fel väg om man vill stärka kommuner på landsbygden.

(Applåder)

Anf. 79 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Om jag bara hade lyssnat, om jag hade blundat och inte tittat på displayen där det stod "Jan Ericson (M)", hade jag trott att det var ett helt annat parti i talarstolen. Jan Ericson talade om den kommunala ekonomin. 80 procent av tiden talade han om det han anser tärande: migrationen och flyktingar.

Öppna era hjärtan, sa Reinfeldt en gång. Moderaterna applåderade nu ivrigt ditt stängda hjärta, Jan Ericson. Det var beklämmande att höra dig tala på det sättet. Bort från all humanism, bort från allt solidariskt tänkande!

Anf. 80 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Den här diskussionen kommer vi nog att ha många gånger framöver. För Peter Persson är det humanism bara om man månar om vissa personer och dessutom klumpar ihop alla människor som kommer till Sverige på vissa ställen där det inte finns någon arbetsmarknad. Är det verkligen humanism?

För mig är humanism att man ser till att hela samhället fungerar och att all välfärd fungerar, både för de människor som kommer till Sverige och för de människor som redan lever i Sverige, både för de människor som är födda i Sverige och för de människor som har invandrat till Sverige. Alla som finns i Sverige ska kunna uppleva att välfärden fungerar. Vi är inte där i dag. I dag är vi i ett helt annat läge, där saker och ting inte fungerar och där kommuner går på knäna på grund av detta. Tycker verkligen Peter Persson att detta är bra?

Anf. 81 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Ericsons oro för den kommunala ekonomin hade varit synnerligen befogad vid tiden för de stora skattesänkningarna och neddragningarna i offentlig ekonomi. Nu har en socialdemokratiskt ledd regering gjort satsningar. För mig handlar politik om att redovisa verkligheten ärligt, precis så som den är, och varken förfula eller försköna.
(Applåder)

Anf. 82 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Peter Persson! Jag sa i mitt huvudanförande att Sveriges Kommuner och Landsting under alliansåren visade att det rådde balans mellan utgifter och inkomster i kommunerna. Alliansen såg till att kommunsektorn klarade välfärden under finanskrisen.

Nu har vi högkonjunktur. Ändå fixar inte kommunerna att få ekonomin att gå ihop. Mycket av detta beror på migrationen, vilket även kommunchefen i Avesta framhåller. Hon säger att det i Avestas fall beror på att det var en av de kommuner i Dalarna som tog emot flest nyanlända. Kommunchefen och ekonomichefen i Avesta säger detta. Då borde Peter Persson lyssna.

Anf. 83 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Välkommen till det nya uppdraget!

Jag ska i mitt anförande tala om arbetsmiljön, skillnaden mellan kvinnor och män och rekryteringen till välfärden.

Det finns tydliga skillnader mellan kvinnors och mäns arbetsmiljö som framför allt beror på den könssegregerade arbetsmarknaden. Inom kvinnokodade sektorer är förutsättningarna för arbetet och arbetsmiljön sämre. Det medför också högre risker för ohälsa och en större risk för att behöva lämna sin anställning till följd av ohälsa eller missnöje med förutsättningarna i arbetet. Den sämre arbetsmiljön i kvinnodominerade yrken kan inte enbart åtgärdas genom bättre förebyggande arbetsmiljöarbete. Det krävs även åtgärder på central nivå och av organisatorisk karaktär.

Med tanke på den stora kompetensbrist som råder inom flera välfärdsvyrken inom offentlig sektor behöver också villkoren för anställda där förbättras. Annars kommer man inte att kunna attrahera personal. Låt oss notera att det behövs över 200 000 personer fram till 2026 inom den här sektorn. Det kan vi kalla för en riktigt stor utmaning.

Moderaterna har en politik som är relevant för problemlösning gällande rekrytering och arbetsmiljö. Jag vill lyfta fram några av våra förslag.

Vi vill ha en särskild tillsyn av den psykosociala arbetsmiljön inom de yrkesgrupper och hos de arbetsgivare som har särskilt hög sjukfrånvaro. Det finns ett samband mellan svag psykosocial arbetsmiljö och sjukfall med psykisk diagnos. Man kan också konstatera att många av de yrken där de anställda upplever brister i den psykosociala arbetsmiljön finns inom offentligt finansierad verksamhet. Sjuksköterskor, barnmorskor, undersköterskor och lärare i grundskolan och gymnasiet är särskilt utsatta.

Med min bakgrund som sjukgymnast – jag har även utbildat personal i ergonomi – vill jag lyfta fram nödvändigheten av utbildning av personal, så att de inte skadar sig fysiskt inom yrket. Här finns verkligen mycket kvar att göra. Många gånger har jag fått höra att man inte har fått någon

utbildning på många år. Det kan vara fråga om 10 eller 15 år. Det är självklart inte acceptabelt. Utbildning för personal ger effekter fysiskt, men även psykologiskt i form av att den visar att arbetsgivaren satsar på sin personal. Sammanfattningsvis är både den psykosociala och den fysiska arbetsmiljön viktiga i sammanhanget och värda att beakta.

Vi har fler förslag. Vi vill ha fler karriärvägar för förskollärare. Vi vill ha en nationell handlingsplan för socialtjänsten. Vi vill modernisera socialtjänstlagen men även tackla frågor inom kompetensförsörjning och organisation samt motverka personalflykt.

Vi vill ha högre lön för skickliga lärare och en kompetensutveckling för lärare och skolledare. Vi vill också värna valfriheten och mångfalden inom vården. Det är viktigt att vi har fler karriärvägar. Om det finns fler arbetsgivare har de anställda också möjlighet att välja att söka sig till den arbetsgivare som erbjuder bäst anställningsvillkor. Privata arbetsgivare har mer nöjda medarbetare. Det är känt sedan tidigare.

Det finns mycket att säga om detta område. Tiden är knapp. Vi får säkert anledning att återkomma i frågan. Med detta inlägg påvisar vi vikten av att lyfta fram arbetsmiljöfrågorna. De är ytterst viktiga att hantera här i riksdagen.

Anf. 84 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Grunden för arbete och ekonomi bygger på en fri marknadsekonomi. Man hör i Sverige ofta talas om att vi ska ha en blandekonomi. Det är fel. Det måste vara en fri marknadsekonomi som lägger grunden för allt välstånd.

Vi behöver se över våra regelverk och skattesystem så att de ger utrymme för nya entreprenörer, ny innovation i Sverige, företagande samt morötter för människor som vågar investera och satsa för att skapa nya arbetstillfällen för andra människor och bygga upp företag.

Då kanske man ändå behöver göra en översyn av dubbelbeskattning av entreprenörer. Först betalar bolagen skatt. Om aktieägarna tar ut utdelning från bolagen är det skatt en gång till på samma kapital som har jobbat in. Här bör man göra en översyn.

Vi har haft en lång högkonjunktur. Den har varit längre än vad de brukar vara. Vi ser att den börjar plana ut. Den kanske håller i sig ett par år till om vi har tur, men det finns många tecken på att den kommer att plana ut.

Vi kommer att möta en räntehöjning. Vi har under de senaste åren haft minusränta. Man kan nästan säga att ekonomin har varit dopad i Sverige, om man får använda det uttrycket.

Tyvärr har regeringen Löfven slarvat bort de åren. Den har inte förbättrats för sämre tider. Den har inte orkat ta fram riktiga reformer för att förbättra möjligheterna för människor att leva och bo i Sverige. Den tiden har den slarvat bort. Det enda den har gjort är att höja skatterna med 60 miljarder och att öka utgifterna med 100 miljarder.

Bostadsmarknaden är en sektor som man måste göra en översyn av. Vi har i dag en mycket dysfunktionell bostadsmarknad i synnerhet i Stockholmsregionen. Det är svårt att hitta lägenheter på grund av dålig rörlighet på marknaden.

Om man äger en villa i en kranskommun i Stockholms län och säljer den är det reavinstbeskattning på 22 procent. Då får man en etta i innerstaden. Är det ett pensionärspar som har jobbat och slitit i ett helt liv, sparat och amorterat av tar det nog emot att sälja sin villa och flytta in i en etta.

Bostadsmarknaden bör reformeras. Det enda som Peter Eriksson har gjort i regeringen Löfven är att införa amorteringskrav på lån och på bostadsrätter när människor investerar. Det har gjort att ungdomarna trängts bort från marknaden. De måste söka boende i en hyresrätt om det finns. Vi har ett blandat bestånd, och det blir kortslutning i allting.

I goda tider spar man för att stå rustad inför dåliga tider. Det är en självklarhet. Regeringen har nu tagit fram ett förslag under utredaren Håkan Sörman om förändringar i skatteutjämningsystemet. Det är helt nödvändigt att ha skatteutjämningsystemet. Annars skulle inte kommuner i inlandet och i synnerhet i Norrland klara den kommunala servicen. Det är alla överens om.

Det jag är ute efter är att staten bör ta hela ansvaret för finansieringen och inte lägga det på välskötta kommuner som har låga kostnader och hög kvalitet i kärnverksamheterna.

(Applåder)

Anf. 85 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med stort intresse på Kjell Janssons debutanförande i kammaren. Jag hälsar dig välkommen. Jag skulle vilja ha några förtydliganden.

Du talar om den fria marknadsekonomin. Bort med den förhatliga blandekonomin. Kan du för det första nämna några regleringar som du tycker behöver finnas i ekonomin?

Jag vill ha ett andra förtydligande. Vilken tycker du är den optimala skattenivån uttryckt i procent som andel av bnp? Du rör dig kring de frågorna utan klarhet.

För det tredje: Ska jag uppfatta dig så att marknadshyror skulle lösa mycket av problemen på bostadsmarknaden?

För det fjärde: Hur mycket tycker du att den offentliga ekonomin ska reduceras för att öka ekonomins funktionssätt? Jag skulle vara djupt tacksam för förtydliganden.

Anf. 86 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Om vi börjar bakifrån med marknadshyror tror jag inte att de löser hela problemet. Däremot behövs ett större inslag av det framför allt i Stockholms innerstad och i storstadsregionerna för att få en dynamik på hyresmarknaden. Det är väl rimligt att man betalar högre hyra för en lägenhet på Östermalm än i Rinkeby kan jag tycka. Läget bör vara en större faktor i hyressättningen.

När det gäller hur mycket staten ska ta ut i skatt har jag inget fast svar på vilken nivå det ska vara. Det kan man alltid resonera om. Jag kan konstatera att andra länder som inte står så långt från Sverige, som Tyskland, har ett skattetryck som är 8–10 procent under vårt. De har inte sämre välfärd i Tyskland. Människor lider inte illa i Tyskland. Vi bör nog titta lite på hur vi hanterar våra offentliga finanser.

Jag kan också konstatera att flera kommuner i Stockholmsregionen med låg skatt har högre kvalitet i kärnverksamheterna än de socialdemokratiskt drivna kommunerna i Stockholms län.

Anf. 87 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Det var ett intressant förtydligande. Lögn!, sa Moderaterna i valrörelsen när vi sa att ni ville införa marknadshyror. Nu har jag fått det bekräftat. Check, det vi sa var sant.

Det andra intressanta är att man vill reducera de offentliga utgifterna med 10 procent för att ha det som i Tyskland. Där är det lika stor välfärd. Du kan åka ned och fråga de tyska kvinnorna vad de tycker om förskolepolitiken i Tyskland eller äldreomsorgen. Det är bara två exempel du kan studera.

Det är bra att veta de ingångsvärdena för Moderaterna.

Anf. 88 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! För att vara tydlig sa jag inte att vi ska införa full marknadshyra. Jag sa att det ska vara större inslag av det i storstadsregionerna. Det är högst skäligt om man nu vill få en dynamik på bostadsmarknaden.

Man kan alltid diskutera skattetryck. I grunden tycker jag att alla pengar som människor jobbar ihop är individens pengar. Sedan kan man alltid diskutera hur mycket staten ska ta av individen.

Jag är för att man hellre har moms och lägre inkomstskatter. Det ökar moroten för människor att anstränga sig och gå till jobbet i stället för att leva på bidrag.

(Applåder)

Anf. 89 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Det första anförandet jag höll som nyvald riksdagsledamot för dryga åtta år sedan var rubricerat jämlikhet. Så har jag också rubricerat mitt anförande i dag, ty jag anser att jämlikhet är den viktigaste drivkraften för det socialdemokratiska parti jag tillhör och alltid kommer att tillhöra.

Det finns inget som är så utmanande som gigantiska klyftor – att några få ska få det som de många inte kan få. Vi har sett det i historien: djupa orättvisor när det gäller fördelning av utbildningsmöjligheter, av sjukvård och av omsorg i livets olika skeden.

Socialdemokratin har historiskt bekämpat ojämlikheten. Vi hade skapat ett av världens mest jämlika länder en bit in på den senare delen av 70-talet. Nycklarna var full sysselsättning och utbyggnad av det gemensamma. Det var demokratin som bäddade in och förhindrade kapitalismens värsta avarter.

De senaste 20 åren har vi sett en önskad utveckling i vårt land och i många andra länder. Klyftorna har ökat på ett dramatiskt sätt. Några tar nu åt sig en stor del av de värden som skapas genom arbete, medan andra trycks tillbaka.

De ekonomiska och sociala klyftor som har ökat i vår omvärld innehåller två djupa och svåra påfrestningar. Den ena är att klyftorna hämmar tillväxten i ekonomin. Det där talar ekonomer som knappt kan stava till Marx eller socialism om. De säger att vi måste ha en bättre fördelning i ekonomin för att få en ökad tillväxt och för att minska de sociala klyftorna. De framgångar som högerradikala partier har i vårt land och i andra länder

på vår kontinent och på andra sidan havet handlar om att en alltmer ökande grupp känner djup frustration över de sociala och ekonomiska klyftor som har skapats.

Därför tror jag att det mest moderna och det viktigaste som finns i politiken är att politiken vänder sig mot framtiden i en frisk syn på att bekämpa klassorättvisor och ekonomiska och sociala klyftor. Jämlikhet är modernt. Det genererar också solidaritet – det vackraste ord som finns – i det att vi människor hör ihop och är lika mycket värda. Därför tänker jag och det parti jag tillhör ägna all kraft åt att skapa ökad jämlikhet och vidgad solidaritet.

(Applåder)

Anf. 90 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Fru talman får nollställa räkneverket, för annars får jag ingen talartid alls – tack!

Jag blir alltid så upprörd när jag hör socialdemokrater tala om solidaritet och jämlikhet. Socialdemokraterna är det parti som kanske mer än något annat har lyckats med konststycket att överbeskatta svenska låginkomsttagare så oerhört mycket.

När Alliansen tillträdde betalade svenska låginkomsttagare de högsta skatterna i världen. När Alliansen hade gjort sina skattesänkningar innebar det att låginkomsttagare och medelinkomsttagare i Sverige låg ungefär på ett genomsnittligt skattetryck i Europa medan höginkomsttagarna fortfarande betalade världens högsta skatter. Det var facit efter Alliansens skattesänkningar.

Nu, under Socialdemokraterna och i högkonjunktur, ökar inkomstskillnaderna och skillnaderna i levnadsstandard och ekonomiskt välstånd i Sverige. Låginkomsttagare plågas av allt högre skatter på arbete, energi, transporter och alla möjliga andra saker.

Anf. 91 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hörde nyss att Ericson önskade bli nollställd. Jag kan upplysa honom om att han redan är det vad gäller viktiga element i politiken, som just att minska klyftor och ge ökade möjligheter.

Det finns två sätt att skapa rättvisa. Tycker du att det är orättvist att det finns människor som inte har ett jobb? Tycker du att det är orättvist att den som inte har ett jobb på grund av att bruket har lagts ned ska få en smäll till genom försämrade arbetslöshetsförsäkring? Är det solidaritet, Ericson? Eller den där som bryter benet med flit och går och drar med sjukförsäkring – honom ska man klippa till mot? Nej, när moderater talar om rättvisa får jag korsa två av handens fingrar.

Anf. 92 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Återigen, Peter Persson: Klyftorna ökar i dag under ert styre trots högkonjunktur och trots höjda skatter. Trots detta ökar klyftorna i samhället; det går inte att prata bort. Det är traditionell socialdemokratisk politik. Den leder alltid till ökade klyftor.

Under Alliansen fick vanliga löntagare en hel extra månadslön att leva på varje år tack vare vårt jobbskatteavdrag. En hel extra månadslön för vanliga löntagare – det hade ni aldrig fixat!

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 93 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Denne man vill lagstifta om sänkta ingångslöner. Det är verkligen att gynna löntagarens intresse. Han vill klippa till mot den som blir arbetslös eller den som blir sjuk. Han har konsekvent verkat för skatte-
lindringar för dem med höga inkomster men alltid slagit till mot låginkomsttagare.

Högern är inte trovärdig när det gäller jämlikhet och solidaritet. Det är inte er spelplan.

Anf. 94 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Sverige befinner sig just nu på vad många bedömare talar om som toppen av en högkonjunktur. Arbetslösheten är låg bland dem som står nära arbetsmarknaden. Men bland utrikes födda är nu arbetslösheten närmare 20 procent, och långtidsarbetslösheten växer trots högkonjunktur. Vi har en tudelad arbetsmarknad i Sverige.

Alla förutsättningar för att genomföra nödvändiga strukturreformer på vår arbetsmarknad har funnits denna mandatperiod, men i stället har S-regeringen valt att genomföra verkningslösa arbetsmarknadsprogram för att dölja strukturproblemen på arbetsmarknaden.

Låt mig ge tre exempel på problemens omfattning.

Det första är de brutna löftena. Stefan Löfven lovade redan 2013 att Sverige år 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Hur har det gått sedan dess? Aktuell statistik visar att det har gått åt helt fel håll. Sverige har i stället gått från plats 12 till plats 17 och hamnar nu efter länder som till exempel Rumänien och Bulgarien.

Mitt andra exempel är de ökade kostnaderna. Redan i vårpropositionen flaggade regeringen för ökade kostnader för ekonomiskt bistånd, och nu efter valet avslöjar regeringen att a-kassekostnaden i år blir närmare 3 miljarder kronor. Det är alltså en ökning med 30 procent mot vad man tidigare har sagt. Samtidigt ägnar regeringen sig åt att dölja arbetslösheten, bland annat genom de så kallade extratjänsterna som flera har nämnt här i dag. Dessa har hitintills kostat ungefär 30 miljoner kronor *per jobb*. Och jobben har inte heller gått till de personer som de var avsedda för, nämligen dem som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Mitt tredje exempel är det mänskliga lidandet. Bilden av Socialdemokraternas jobbmisslyckande går igen också på det lokala planet. I S-styrda Malmö har bidragskostnaderna denna mandatperiod ökat såväl i absoluta tal som i andel, och aktuella siffror visar att etableringshastigheten har gått som absolut långsammast i just Malmö. Detta kan jämföras med till exempel det grönbå Sundbyberg där man den senaste mandatperioden har sett ett minskat bidragsberoende med över 40 procent. Där S politik får råda som mest går det också som sämst.

Vi har haft en statsminister som ställt ut löften om förbättringar och i stället levererat försämringar. När vi har kunnat förvänta oss kostnadsminskningar som ett resultat av högkonjunkturen har vi i stället sett att utgifterna nu ökar, och där statsministerns politik har fått råda som mest ser vi nu de största försämringarna.

När vi ledamöter av denna församling nu är samlade och vi står inför utmaningen att bilda en ny regering behöver vi ställa oss några frågor.

Vilka saker kommer Socialdemokraterna att lova nästa gång och inte kunna leverera?

Hur mycket mer S-politik har vi råd med när påfrestningarna på transfereringssystemen ökar?

Hur mycket mer mänskligt lidande har vi råd med genom framväxten av en ny underklass och en tudelning av samhället?

När det gäller detta blir samtliga ledamöter svaret skyldiga.
(Applåder)

Anf. 95 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Inget barn ska behöva leva i barnfattigdom, varken här i Sverige eller någon annanstans. Men tyvärr lever många barn i vårt land i familjer som har det väldigt tufft ekonomiskt. Om man som barn lever med en ensamstående förälder eller har utländsk bakgrund är risken som störst. Men det finns hopp om förändring. Rädna Barnen presenterade ganska nyss en rapport om att allt färre barn lever i så kallad barnfattigdom, vilket är glädjande. I 202 av Sveriges kommuner minskade barnfattigdomen under 2016. En av anledningarna är att barnens föräldrar har fått arbete och fått löner som ger möjlighet till egen försörjning och bättre trygghetsförsäkringar när man till exempel blir sjuk, behöver vårda barn eller blir arbetslös.

Det här gör skillnad för hela familjen som får en bättre ekonomisk situation och frihet att påverka livssituationen genom exempelvis bättre boende, kanske en semester och fritidsaktiviteter för barnen.

Arbetslösheten har minskat, och ca 250 000 fler fick jobb under förra mandatperioden. Aldrig tidigare hade man i EU mätt upp en så hög sysselsättningsgrad som Sverige har nu. Vi har ett stort arbetskraftsbehov, och ungdomsarbetslösheten är den lägsta på ca 16 år.

När det gäller att barnfattigdomen har minskat är anledningarna det ökade arbetskraftsbehovet men också arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta har lett till att fler föräldrar har lämnat långtidsarbetslösheten bakom sig och fått ett avlönat arbete, vilket också har minskat försörjningsstödet.

Med en bra arbetsmarknadspolitik minskar vi barnfattigdomen. Med höjt barnbidrag, studiebidrag, gratis receptbelagd medicin, bättre ersättningar i våra socialförsäkringar och hjälp till sommarjobb med mera blir det bättre för alla barnfamiljer, och speciellt för dem som har det tuffast.

Fru talman! Jag minns ett möte så väl och med glädje i mitt hjärta. Det var när jag träffade en väldigt glad kvinna hemma i Borås som fått jobb med hjälp av arbetsmarknadspolitiken. Hon berättade att även hennes man hade fått ett arbete ganska nyss. De var väldigt tacksamma för det stöd och den hjälp de fått. När jag gratulerade och tyckte det var roligt sa hon så här: Du ska veta att jag och min man är väldigt glada över att ha jobb och en riktig inkomst, men du ska se våra barn! De är ännu lyckligare och gladare, för de vet att det här kommer att göra skillnad.

Jag är ganska säker på att barnen kommer att få ett bättre liv och att de kommer att få en uppväxt fri från barnfattigdom. Deras sommarlov kommer att se annorlunda ut, föräldrarna kommer att vara förebilder på ett annat sätt än förut och självkänslan och möjligheterna kommer att bli mycket bättre för såväl barn som föräldrar.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
ekonomi

Med politik kan man göra skillnad oavsett om det handlar om extra-tjänster, sommarlovsjobb eller höjt barnbidrag. För oss socialdemokrater är målet att inget barn ska leva i ekonomisk utsatthet, för det är bra för oss alla.

(Applåder)

Anf. 96 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Sverige är ett av de länder som har absolut högst skatte-tryck i hela OECD, och skatterna har höjts ytterligare med 60 miljarder under den här mandatperioden. Utgifterna har ökat ännu mer, med 100 miljarder kronor. Trots detta och trots stark högkonjunktur har vi färre poliser och längre vårdköer i dag än vad vi hade för fyra år sedan.

Vad vi gör med våra skattepengar spelar alltså stor, stor roll. Att det exempelvis för många nyanlända lönar sig mindre att gå till ett arbete än vad det gör att stapla diverse bidrag på varandra får konsekvenser. Kanske är just det vår tids största slöseri med skattepengar. Det är slöseri för att bidragspengarna hade kunnat gå till någonting annat – fler poliser eller sänkt skatt på arbete – men framför allt är det slöseri för just de individer som stängs ute i bidragsberoende, hålls borta från arbetsmarknaden och missar integrationen.

Vi behöver därför politiker som vågar prioritera genom att exempelvis införa bidragstak för nyanlända och minska byråkratin, antalet myndigheter och antalet politiker och riksdagsledamöter. Vi behöver politiker som vågar ta bort diverse ineffektiva subventioner, såsom elcykelpremien, och som vågar införa ett riktigt tjänstemannaansvar i Sverige igen.

Vi behöver också reformer som förebygger slöseri med skattepengar på systemnivå. Vad är då det? Jo, jag brukar säga att med slöseri är det som med troll som spricker i solsken. Det är först när slöseri granskas och uppenbaras som var och en av oss på egen hand kan väga in de konsekvenser som slöseriet ska få. Det är då vi kan inse att det verkligen är slöseri och ta ställning till det.

Slöseri med skattepengar är också korruptionens naiva kompis. Om du slösar för din egen vinnings skull är det oftast ett brott, men om du slösar med det allmännas väl och ve i åtanke händer oftast ingenting. Likväl har du slösat med skattepengar. Därför är slöseri med skattemedel något som eroderar hela vårt samhällskontrakt på samma sätt som korruption gör, och det bör tas på lika stort allvar som korruption.

Då behöver vi göra främst tre saker. För det första behöver skatterna bli synliga så att vi vet hur mycket vi betalar i skatt. Om man inte vet det, hur ska man då kunna värdera värdet och kvaliteten på det som man får tillbaka från samhället?

För det andra behöver vi ha transparens i vårt skattesystem. När man inser hur mycket skatt man betalar ska man också kunna följa vart pengarna går och kunna värdera om man får ut tillräckligt mycket för de pengarna.

För det tredje måste vi ha ett ordentligt ansvarsutkrävande i Sverige så att det blir kännbart för den som har slösat med andras skattepengar. Det kommer nämligen alltid att fortsätta slösas – tyvärr. Politiker och tjänstemän är som alla andra människor.

Det vi måste göra är alltså att ställa oss frågan: Hur minimerar vi risken för det?
(Applåder)

Prot. 2018/19:7
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 97 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Ledamöter! Jag hade inte tänkt debutera i kammaren i en replik, men nu har jag hört flera moderata företrädare säga att socialdemokratin i en högkonjunktur har misskött landets ekonomi och att vi inte har rustat landet för dess framtid.

Öppna-hjärtan-politiken, som ni faktiskt startade, Ida Drougge, har förvaltats och skötts av en socialdemokratisk regering. Jag var under den perioden kommunstyrelsens ordförande i en kommun som frivilligt använde ordet solidaritet och gjorde stor nytta.

Jag vill påstå att vi har rustat Sverige. 250 000 fler är i sysselsättning, och vi har halverat tiden det tar för nyanlända att komma i arbete eller påbörja en utbildning. Men ni säger hela tiden att vi har avvecklat och nedrustat.

Vad skulle Moderaterna ha gjort om ni hade suttit vid makten under den tiden?

Anf. 98 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Vi har ett helt valmanifest och tillsammans med Alliansen hundratals punkter med saker vi skulle ha gjort i stället.

Vi skulle exempelvis ha infört ett bidragstak för nyanlända, som jag sa i mitt anförande, för att öka drivkrafterna att komma i arbete. Det tror jag hade lett till stora skillnader. Vi vet att för runt 4 000 familjer i Sverige lönar det sig i dag bättre att gå på bidrag än att arbeta. Det är klart att sådant spelar roll.

Anf. 99 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Det är sorgligt att du som moderat spär på den bilden, Ida. En ensamkommande flyktingungdom har 73 kronor om dagen att leva på. Det är inget man försöker leva på frivilligt. Man siktar inte på att säkra sin inkomst på den nivån. Det är inte särskilt troligt.

Det här spär tyvärr på det flyktingförakt och den politik som vi verkligen inte vill ska föras i den här riksdagen. Det är sorgligt.

Anf. 100 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Det här är, som jag nämnde tidigare, fakta som regeringens egen utredning har presenterat. Och jag talade om familjers och inte ensamkommande barns ersättning.

Jag tror att vi skulle ha mycket mer konstruktiva debatter och komma längre i det här landet om vi kunde fokusera på just det i stället för att, som Tomas Kronståhl gör, tro att det utanförskapet uppstod under förra mandatperioden.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

§ 17 (forts.) Allmänpolitisk debatt

Anf. 101 ELIN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Utvecklingen i Sverige går på många sätt åt rätt håll. Fler människor har ett jobb att gå till, och den socialdemokratiskt ledda regeringen har vänt statens budgetunderskott till överskott som i sin tur sedan kunnat investeras i vår gemensamma välfärd och ett samhälle som håller ihop.

Dock finns det stora utmaningar. Vi har klyftor mellan stad och land, mellan fattiga och rika och mellan män och kvinnor. Detta är såklart oacceptabelt. Dessa klyftor måste slutas för att vi ska få ett tryggt samhälle för alla, oavsett om du bor där jag bor i Lund, i Skåne, eller i Kalix uppe i norr. Vi socialdemokrater har jobbat och kommer fortsatt alltid att jobba för ett samhälle för de många och inte bara för de få.

Fru talman! Jag skulle vilja uppehålla mig vid de klyftor som finns mellan män och kvinnor. Socialdemokraterna är ett feministiskt parti, och vi har nu även haft den första feministiska regeringen som på område efter område prioriterat att bryta den ojämställdhet som råder i samhället. Men så här ett år efter uppropet av metoo-rörelsen är det tydligt att vårt gemensamma ansvar inte kan sluta här. Vi måste göra mer.

Sverige är en föregångare när det gäller jämställdhet, inte minst genom de historiska beslut som fattats i denna kammare före oss. Men det förpliktar också att hålla i och inte låta arbetet avstanna.

Det är extra viktigt i dag när kvinnors rättigheter hotas även här i Sverige. Det som så många politiska generationer före oss arbetat för finns det nu politiska krafter som vill bryta ned. Rätten till abort är ett tydligt exempel. Därför måste vi som fortsatt värnar om kvinnors rätt till sin egen kropp och en jämställd arbetsmarknad med trygga arbetsvillkor stå fast vid det när dessa grundläggande värden om jämställdhet faktiskt ifrågasätts.

Vi måste stå på rätt sida av historien och inte backa bandet för kvinnors rättigheter.

Fru talman! Vår socialdemokratiska vision för Sverige är ett Sverige där alla människor får makten att forma sina egna liv. Så länge ojämställdheten råder på arbetsmarknaden eller i hemmet är det inte så. Fortfarande har vi löneskillnader mellan män och kvinnor, löneskillnader som ger mindre frihet och trygghet för kvinnor både under arbetslivet och efter pensionen. Samtidigt gör de otrygga anställningsvillkor som råder inom många delar av arbetsmarknaden att du som anställd inte vågar agera när du utsätts för sexuella trakasserier eller diskriminering. Därför är en politik

för trygghet i arbetslivet också en feministisk fråga och en självklarhet för oss socialdemokrater.

Fru talman! Jag vill också säga att beslutet om en samtyckeslagstiftning var för oss socialdemokrater ett efterlängtat beslut för att klara Sveriges fortsatta arbete med att stärka kvinnors frihet och nå ett fullt ut jämställt samhälle. Men nu krävs det fler steg. Fler normer måste brytas, och kvinnors rätt till sin egen kropp måste alltid försvaras.

Av samma anledning måste vi fortsätta det arbete som vi har gjort i regering för att stoppa mäns våld mot kvinnor.

Sverige behöver mer feministisk politik, inte mindre. Det är viktigt för att vi ska få ett samhälle som håller ihop, ett tryggt samhälle och ett jämlikt Sverige.

(Applåder)

Anf. 102 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill ägna mina minuter i den här allmänpolitiska debatten åt att säga några ord om den kanske mest centrala frågan i svensk politik i dag, nämligen välfärden och välfärdens finansiering.

Sveriges socialdemokratiska välfärdsmodell har gjort vårt land till ett av världens rikaste och bästa länder att bo och leva i.

Välfärden är ingen lyx som vi kostar på oss för att Sverige är ett rikt land. Sverige är ett rikt land tack vare välfärden. På många sätt går utvecklingen åt rätt håll i Sverige. Jämfört med för fyra år sedan går mer än 300 000 fler människor till jobbet i dag.

Vi har ordning och reda i statsfinanserna med stora överskott, en historiskt låg statsskuld och starka ekonomiska skyddsvallar mot eventuellt sämre tider.

Därför kunde den socialdemokratiskt ledda regeringen också öka resurserna till välfärden med 35 miljarder kronor under den förra mandatperioden. Men samtidigt har också välfärdens uppgifter vuxit.

Sveriges befolkning växer och den ändrar också sammansättning. Vi svenskar lever allt längre och samtidigt skaffar nu 90-talets stora barnkullar egna barn. Det demografiska skifte som vi nu ser har bara börjat. Under de kommande åren handlar det om 300 000 fler äldre och 200 000 fler barn. Det är en fantastisk glädjande utveckling. På många sätt är det styrkebesked för det samhälle som vi lever i, men det ställer också stora krav på politiken.

Under de kommande åren måste vi bygga hundratals förskolor, skolor, äldreboenden, vårdcentraler och idrottshallar. De ska i sin tur bemannas med tiotusentals undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, lärare, förskollärare som ska både utbildas och anställas. Det arbetet kommer inte att göras av riksdag och departement utan det kommer att göras av kommuner, regioner och landsting runt om i landet, det vill säga välfärdens producenter.

Samtidigt som denna debatt pågår kämpar kommunala politiker och tjänstemän med att möta de kommande årens behov i vård, skola och omsorg. Därmed inte sagt att vi i den här kammaren inte har ett ansvar för att möta den utvecklingen, och vi saknar definitivt inte möjligheter att påverka den.

Det är här vi avgör hur styrkan i svensk ekonomi ska användas, och för oss socialdemokrater var beskedet tydligt både i valrörelsen och under hela

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

förra mandatperioden: Mer resurser till välfärden måste gå före stora skattesänkningar.

Fru talman! En av de viktigaste reformerna under den förra mandatperioden var de tio välfärds miljarderna. De ger kommuner, landsting och regioner starkare ekonomiska muskler, och de skapar inte minst handlingsfrihet.

Förutsättningarna ser väldigt olika ut, även om det inte alltid låter så i riksmidierna. I vissa delar av landet ligger tyngdpunkten på insatser inom äldreomsorgen, i andra delar handlar det om satsningar på förskolan och skolan.

Vissa behöver säkra rekryteringen av välfärdsanställda med rätt kompetens, andra behöver bygga fler bostäder som folk har råd att bo i.

Men de tio välfärds miljarderna räcker bara precis så långt när behoven växer. Nu är en av våra viktigaste uppgifter den här mandatperioden att säkerställa att välfärds miljarderna ökas till minst det dubbla.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis påminna något om sambandet mellan välfärd och ekonomi.

Sköter man inte statsfinanserna är det välfärden som får ta smällen. Men sköter man inte välfärden är det förr eller senare hela vår ekonomi som får ta smällen. Det är nämligen tack vare välfärden som miljontals människor kan gå till jobbet varje dag och försörja sig på eget arbete.

Att inte skjuta till de resurser som en växande befolkning kräver är i slutändan inte bara en fråga om människors välfärd utan det är också en fråga om människors och samhällets välbefinnande.

(Applåder)

Anf. 103 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Ingemar tänker jag på Kjell-Olof Feldts bok *Alla dessa dagar*. Där skrev han om valrörelsen 1988: Vi beskrev landets ekonomi i alltför ljusa färger, ett bedrägeri som avslöjades.

Statsminister Löfven gjorde detta val till ett val om välfärden, men vi kan ändå konstatera att Socialdemokraterna inte har fått väljarnas förtroende. Man anser inte att Socialdemokraterna lever upp till det man kan kräva av ett statsbärande parti.

Det första Socialdemokraterna gjorde när man tog över makten hösten 2014 var att bland annat ta bort den så kallade kömiljarden, det vill säga stimulansmedel till landsting och regioner för att arbeta med köproblemen i hälso- och sjukvården. Vi ser nu en hälso- och sjukvård som går på knäna.

Anf. 104 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Karlsson, för inspelet!

Det är som vanligt när man hör moderata företrädare, nämligen att de har en förmåga att med ett visst antal års distans alltid helgonförklara gamla socialdemokrater. Så är det också i det här fallet. Nu var det Kjell-Olof Feldt som blev hedrad. Jag som en relativt till åldern kommen socialdemokrat kanske också blir det om ett antal år. Jag vet inte. Vi får väl se.

Det exempel som Mattias Karlsson tar upp, som handlar om de olika varianterna av kömiljarden, har kritiserats oerhört hårt av professionen. Sjukvården säger att kömiljarden ledde till absolut felaktiga beteenden i

sjukvården. Den premierade produktion men tog inte hänsyn till hälsotillståndet hos patienterna. Att kömiljarden togs bort är egentligen inte något problem.

Vad vi i stället har gjort är att tillföra 10 välfärds miljarder under den här mandatperioden för att bland annat stärka resurserna i hälso- och sjukvården.

Anf. 105 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M) replik:

Fru talman! Samtidigt har den socialdemokratiska regeringen under föregående mandatperiod valt att höja skatterna med 6 miljarder. Man har tillfört ökade kostnader på 100 miljarder. Ändå känner inte människor i Sverige att det har blivit bättre. Det finns färre poliser i dag än för fyra år sedan. Köerna har ökat.

Trots det Ingemar Nilsson säger har 40–50 procent av patienterna som väntar på ett förstabesök till specialiserad vård väntat mer än 90 dagar. De sitter i ett lidande och väntar på grund av att ni inte har kunnat erbjuda det välfärdssamhälle som vi alla kan kräva.

Anf. 106 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig bara påminna Mattias Karlsson om att vi ärvde ett budgetunderskott på 60 miljarder på grund av att skattesänkningar på 140 miljarder gav oss vissa begränsade möjligheter att göra det vi ville göra.

Men vi har ändå visat på en färdriktning. Vi har stärkt välfärden med totalt sett 35 miljarder under den gångna mandatperioden. Jag är stolt över den politiken, och jag föreslår att den nu sittande regeringen får fortsätta den politiska inriktningen. Det är på så sätt vi skapar ett rättvisare Sverige. (Applåder)

Anf. 107 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Jag kommer närmast från byggbranschen, och jag tänkte tala lite om det värv jag har ägnat mig åt där och vad jag anser att vi har för ansvar här. Det gäller frågan om ordning och reda.

Jag har de senaste åren arbetat med att beivra och motverka den typ av skandalösa saker som vi har läst om i tidningarna i veckan. Det handlar om människor som utnyttjas på ett fasansfullt sätt under närmast slavliknande förhållanden i en usel arbetsmiljö.

Jag menar att allt detta hänger samman med hur vi värnar den svenska modellen. Jag har i mitt arbete som en av arbetsmarknadens parter kämpat och tagit min del av ansvaret.

Jag menar att vi i den här kammaren har ett stort ansvar att säkra arbetsmarknadens parter konkurrensneutralitet. Vi har ett ansvar att säkra lag och ordning, och vi har ett ansvar att säkra skyddet för de mest utsatta i samhället. Jag menar att vi har brustit i detta och att vi har en lång väg kvar att gå, även om denna regering har åtgärdat några av de avarter som den internationella marknaden har medfört.

Konkurrensneutraliteten är hotad eftersom utländska aktörer inte underkastas den öppenhet som i vår svenska modell på många sätt motverkar bland annat skattefusk. Jag menar att lag och ordning i viss mån inte följs av utländska oseriösa aktörer eftersom de använder den fria rörligheten

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och ekonomi

som ursäkt för att inte behöva underkasta sig de kontroller som annars gäller för seriösa aktörer – svenska arbetsgivare.

Jag menar att vi har brustit i skyddet för de mest utsatta på arbetsmarknaden, och vi har tillåtit arbetstagarbegreppet att försvagas i alltför stor utsträckning och därmed det ansvar som åligger arbetsgivarna. Jag menar att vi genom att försvaga lagen om anställningsskydd i kammaren i alltför stor utsträckning utsätter de svagaste i samhället för stora risker.

Jag menar att vårt ansvar i kammaren är att lägga ett stadigt golv för de mest utsatta och för arbetsmarknadens parter. Det handlar om ett golv att förhålla sig till som säkrar konkurrensneutraliteten, som innebär att seriösa arbetsgivare inte behöver oroa sig för att konkurrera med oseriösa aktörer som inte drar sig för att fuska.

Jag menar att våra medborgare, såväl arbetare som företagare, förväntar sig av oss att vi ska lösa dessa problem. Det menar jag att vi ska göra. Under kommande mandatperiod behöver vi få bort allmän visstid och missbruket av subventionerade anställningar. Vi måste vidare med kraft bekämpa arbetskraftskriminaliteten.

(Applåder)

Anf. 108 BO BROMAN (SD):

Fru talman! En ny mandatperiod är här, och vi som valts in i Sveriges riksdag har av svenska folket erbjudits nya möjligheter att tillsammans i denna kammare utveckla Sverige till ett av världens bästa länder.

Jag har en bakgrund som ekonom, jurist och egen företagare. Med mina erfarenheter inom välfärden, näringslivet och ideella organisationer har jag kunnat följa den ekonomiska utvecklingen i Sverige utifrån flera olika perspektiv.

Vi sverigedemokrater arbetar för att tillvarata nationens samlade intressen genom en pragmatisk, tvärpolitisk hållning. Detta innebär att vi inte driver vare sig klassisk höger- eller vänsterpolitik.

I dessa tider då inget ideologiskt inramat block av riksdagspartier har en egen majoritet till följd av valresultatet blir vi alla tvungna att lyfta blicken bortom de ideologiska skyglapparna och se till ett pragmatiskt förhållningssätt. Vi måste våga fatta modiga beslut och ta ställning både på övergripande områden och i enskilda sakfrågor. Det är viktigt att vi lyckas bryta negativa samhällsekonomiska trender för att ersätta dessa med en positiv ekonomisk utveckling gällande arbetsmarknaden, näringslivet, välfärdssektorn och de offentliga finanserna. Ideologiska låsningar får inte stå i vägen för en god samhällsekonomisk utveckling.

Sverigedemokraterna värnar en verkligt levande landsbygd, vilket kräver att livets alla nödvändigheter finns tillgängliga även på landsbygden. Vi vill att hela Sverige ska leva och frodas.

Fru talman! Sverige har sedan finanskrisen haft en positiv ekonomisk utveckling, men med utgångspunkt i att det 2008 blev en djup ekonomisk kris i hela västvärlden var startpunkten egentligen en extrem ekonomisk lågpunkt. De senaste tio årens ekonomiska tillväxt kan därför också ur en annan synvinkel beskrivas som en återhämtning från ovanligt låga nivåer. Hela den industrialiserade världen har haft en stark tillväxt, vilket gör att uppgången inte kan tillskrivas enbart den svenska regeringen.

Att beskriva ekonomin i överdrivet positiv dager är därför någonting som bär på en stor risk. I lättjans och glädjeyrans villfarelse kan det gå väldigt fort att plötsligt köra in i en bergvägg runt hörnet när nästa ekonomiska nedgång kommer som ett brev på posten. Prognoser pekar redan i dag på topphöga prisnoteringar på de finansiella marknaderna, vilket historiskt har inneburit hög risk och tenderat att vara en tid då nästa lågkonjunktur är nära förestående. Detta kommer naturligtvis att ha betydelse för det kommande budgetarbetet.

Sverigedemokraterna har i dag flera målsättningar med skattepolitiken. Vi måste säkerställa finansieringen av offentlig sektor, och vi vill optimera och effektivisera skattesystemet. Vi vill förenkla företagens skattevillkor, få till ett ökat sparande och minska skuldsättningen i hushållen. Skillnader måste utjämnas, och sammanhållningen genom skattereglerna behöver ökas. Vi måste stärka skattesystemets legitimitet hos befolkningen, stimulera till positiva beteenden och motverka skatteflykt och skatteundandragande.

Fru talman! Jag vill avsluta med att belysa att vi vill tillvarata nationens samlade intressen genom en pragmatisk skattepolitik för en levande landsbygd och se till att vi har möjlighet att hantera nästa ekonomiska nedgång. (Applåder)

Klimat, miljö och energipolitik

Anf. 109 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! I min morgontidning kunde jag i morse läsa om forskningens prognos för framtidens konsumtion: År 2030 kommer konsumenterna inte att acceptera produkter och tjänster som inte är hållbart producerade. Det känns hoppgivande, även om jag såklart hoppas att vi genom såväl konsumentpåverkan som politiska beslut ska styra mot hållbar konsumtion och därmed en hållbar framtid betydligt tidigare.

Vi får ständiga påminnelser både av klimat och av vår närmiljö om att inte bara något utan väldigt mycket måste göras för att vi ska lämna över hållbara och trygga livsmiljöer till våra barn och barnbarn. Jag kommer själv från Gotland, fru talman, där vi arbetar febrilt med att säkra vårt samhälle på olika sätt, dels genom att slåss för en tredje elkabel, vilket vi gör med mycket kraft, dels genom att på kort tid ställa om till fullt förnybara energislag.

Ja – politik gör skillnad. Jag är stolt över att tillhöra ett av de partier som i regeringsställning lagt historiskt mycket resurser på att främja ett hållbart samhälle. Ambitionsnivån är hög: Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Ambitiöst? Absolut, men inte omöjligt. Om vi ska klara de åtaganden vi har förbundit oss till krävs massiva insatser, och vi har tydligt visat att vi är beredda att prioritera insatser för miljö och klimat utan att göra avkall på jämlik välfärd.

Jag vill i sammanhanget särskilt lyfta Industriklivet och Klimatklivet, insatser som ger den där skjutsen i rätt riktning mot en mer klimatsmart tillvaro. Klimatklivet har till exempel sänkt koldioxidutsläppen med 800 000 ton årligen, och bränslebytet rullar på runt om på alla Sveriges bensinmackar. Politik gör som sagt skillnad.

Klimat, miljö och energipolitik

Det ska vara lätt att göra rätt. Det är en viktig grundregel i politiskt hantverk. Det måste bli lättare att återvinna och leva i samklang med miljö och klimat. Men där så behövs får vi inte rädas att ta till lagstiftning. Miljö och människor måste skyddas bättre mot skadliga ämnen. Vi måste öka insatserna för att skydda våra vatten, dels vårt livsviktiga dricksvatten, dels såklart våra farvatten.

Fru talman! Jag har gott hopp om framtiden av många skäl. Men jag är också ödmjuk inför att det kommer att krävas enormt mycket arbete och en hel del eftergifter, inte minst här i kammaren, för att vi ska kunna se våra barn och barnbarn i ögonen och säga att vi faktiskt har gjort vad vi har kunnat för att säkra hållbara och trygga livsmiljöer för dem.

(Applåder)

Anf. 110 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! I lördags visade termometern hemma i Skåne 23 grader. På flera orter slogs värmerekord, och om vi bortser från det unika parlamentariska läget är det väl just så år 2018 kommer att gå till historieböckerna: som ett extremt varmt år med utbredd torka som visade hur sårbart vårt samhälle är.

Vi ska inte dra för stora växlar på ett enskilt år, men vi vet att med det förändrade klimatet följer ökad risk för extremväder. Havsnivåerna stiger och känsliga ekosystem lever under allvarliga hot.

Detta hot kräver svar. Vi har inte tid med åtgärder som i bästa fall gör skillnad på marginalen. I stället krävs kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen och stoppa temperaturstegringen, samtidigt som vi stärker samhället för att möta de effekter som vi redan nu kan se.

Fru talman! Det talas ofta om Sverige som ett grönt föregångsland. Den rödgröna regeringen har använt det påståendet för att motivera en rad ganska tveksamma åtgärder. Jag är övertygad om att man har gjort det med goda intentioner. Men ineffektiva åtgärder är just det som riskerar att underminera vår ställning som ett grönt föregångsland.

Att visa på en stor klimatbudget räcker nämligen inte. Tvärtom – klimatfrågan kräver långsiktigt hållbara lösningar som på allvar tar tag i riktiga problem. Ett verkligt föregångsland är ett land som klarar av framför allt tre saker, skulle jag säga.

För det första: Man måste kunna kombinera en stark ekonomi med minskade utsläpp. För en stark ekonomi som mäktar med att leda klimatarbetet krävs företag som mår bra och som kan växa. Vi behöver en näringsvänlig politik som skapar förutsättningar för en hållbar tillväxt i kombination med minskade utsläpp.

Vi moderater ser den helheten, där hållbarhet handlar om såväl sociala som miljömässiga och ekonomiska hänsyn. Under alliansregeringen minskade utsläppen med närmare 20 procent, medan tillväxten ökade med 10 procent.

Nu, fru talman, ser det tyvärr annorlunda ut. Under såväl 2016 som 2017 ökade utsläppen, och den utvecklingen fortsätter. Jag beskyller inte den rödgröna regeringen för att ensam bära ansvar för detta. Utvecklingen är självklart beroende av flera faktorer. Men den får inte fortsätta.

Ska vi lyckas måste vi fokusera våra resurser på de områden där utsläppen är som störst. I Sverige handlar det om basindustrin och transportsektorn. Vi moderater föreslår klimatavdrag på 300 miljoner kronor för industriföretag som investerar i klimatvänlig teknik. Vi vill bygga ut laddinfrastruktur för gröna transporter i hela landet. Vi står bakom ökad inblandning av biodrivmedel, och vi vill bygga ut järnvägen – kort sagt en kraftfull politik för att minska våra egna utsläpp.

För det andra: Sverige har en unik möjlighet att bidra till tekniksprång genom satsningar på forskning och utveckling. Vi lägger betydligt mer än regeringen på miljöforskning, och i nästa forskningsproposition vill vi avsätta mer till forskning kring hur just basindustrins utsläpp kan minska. Om lilla Sverige kan vara med och revolutionera hela processen för tillverkning av stål genom att gå från kol till vätgas kan vi inte bara minska våra egna utsläpp utan också göra global klimatnytta.

För det tredje: Vi ska hjälpa andra länder. Det handlar inte om antingen eller. Det handlar om både och. Samtidigt som vi minskar våra utsläpp måste vi hjälpa andra, och därför satsar vi mer på bistånd och internationella klimatinvesteringar.

Slutligen har vi en stor styrka i den globala klimatdebatten. Sju av åtta riksdagspartier är eniga om världens kanske mest ambitiösa klimatmål. Det ska vi vara rädda om.

(Applåder)

Anf. 111 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Tack, Maria Malmer Stenergard, för anförandet! Jag kunde inte låta bli att ta replik för att reda ut ett och annat.

Vi kan börja med att fundera över vilka som kan göra mest. Är det de som har en budget med ett överskott eller de som har en budget med ett underskott? När kan man göra satsningar? Jag tror ju att det är när man har en budget med överskott.

Vad som faktiskt hänt under den gångna mandatperioden är att vi har lockat hem investeringar till Sverige. Vi ska bygga Europas största batterifabrik i Skellefteå. Trähusindustrin växer. Avverkningen av skog ökar. Vi kan göra klimatsmarta produkter av skogen på fler och fler sätt.

Det vi inte riktigt klarat är kompetensförsörjningen. Därför måste vi, som Maria Malmer Stenergard säger, satsa på kompetensutvecklingen. Men där saknas en stor del från Moderaterna.

Anf. 112 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte någon fråga, men jag är glad att Isak From tog replik så att jag får möjlighet att tala lite mer om vår klimatpolitik.

Jag kan inte underlåta att i detta replikskifte ta upp skogen. Skogen är en helt unik resurs som vi har i Sverige. Den kan bidra med förnybara material och ta upp koldioxid. Det handlar om att vi ska kunna skapa förutsättningar för ett hållbart brukande av skogen.

Tyvärr har vi under den gångna mandatperioden sett att Socialdemokraterna varit beredda att sätta detta på spel. Generation efter generation har stått för de fina värden som vi ser i de svenska skogarna i dag. Nu har det skapats osäkerhet av den politik vi sett under den gångna mandatperioden och det hot vi sett från EU. Ändå har Socialdemokraterna stått helt

passiva – eller, när man faktiskt agerat, skadat långsiktigheten för skogsbruket. Hur vill Socialdemokraterna förändra den politiken under kommande mandatperiod?

Anf. 113 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Den retoriska frågan var vem som kan göra mer, den med ett överskott eller den med ett underskott. Det kanske inte är så lätt att svara på.

Jag är tacksam att Maria Malmer Stenergard tar upp skogspolitiken. Där kan ni vara lite självkritiska, för det är faktiskt så att samtlig lagstiftning gällande skogen som har antagits i denna kammare har kommit från borgerliga regeringar. Artskyddsförordningen implementerades av den tidigare borgerliga regeringen. Propositionen *Gränser i skog* antogs och implementerades av den borgerliga regeringen. Timmerdirektivet, som handlar om hur man handlar med skyddsvärd skog, antogs av den borgerliga regeringen.

Under den gångna mandatperioden har vi faktiskt ökat uttaget ur hållbart skogsbruk. Det är vi stolta över.

Anf. 114 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Jag är glad att du tar upp skogsfrågan, Isak From. Men vi måste vara väl medvetna om att de lagar som stiftas i denna församling inte är det enda som får betydelse för skogspolitiken. Ledning och styrning i offentlig verksamhet spelar också stor roll, och där har den föregående regeringen brustit. Det har skapats en enorm osäkerhet i fråga om vad myndigheter haft för inställning till skogsbruket. Det är någonting som vi vill ändra på den kommande mandatperioden – om vi bara får chansen. (Applåder)

Anf. 115 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Tack, Maria, för ett i flera delar väldigt intressant anförande!

Det jag funderar på är den neddragning på miljö- och klimatbudgeten som Moderaterna föreslår. Jag undrar hur Moderaterna resonerar där.

Vi verkar samtidigt ha gemensamma ingångar i fråga om att vi måste göra mer. Vi måste göra ett mycket mer intensivt arbete för att uppnå miljömålen – 14 av 16 uppnås inte.

Hur ska vi nå längre och få en mer ambitiös miljö- och klimatpolitik när ni föreslår sådana enorma neddragningar på miljö- och klimatbudgeten?

Anf. 116 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Tack, Hanna Westerén, för frågan! Vi moderater sätter inte störst värde i exakt hur många kronor man satsar i en budget, utan det som spelar absolut störst roll för oss är vad man får för effekt.

Som jag nämnde i mitt anförande minskade utsläppen med nästan 20 procent under alliansregeringen. Nu ser vi tyvärr att de sedan två år tillbaka ökar. För oss är det detta som är det kanske mest relevanta sättet att mäta vad man gör med sin klimatbudget.

Tyvärr ser regeringen det inte på det viset. I våras redovisade man resultatet av den förda politiken. På skolområdet tittade man på skolresultaten. När det handlade om överskottsmål räknade man överskott. Men när man tittade på klimatet räknade man bara hur många kronor man satsat i en budget. Det är inte särskilt relevant.

Det relevanta är vilken klimatnytta man skapar med sin budget, och det finns flera bedömare som menar att vår budget gör större nytta för klimatet globalt sett än regeringens.

Anf. 117 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Jag vill återgå till två saker som Maria Malmer Stenergard sa.

I sitt anförande talade hon om långsiktigt hållbara lösningar. Det låter otroligt spännande. Men jag vill fråga hur det kommer sig att man vill ha långsiktigt hållbara lösningar men ändå inte vill omfamna satsningar på laddinfrastruktur, som till exempel Klimatklivet skulle medge.

Anf. 118 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Tack, Hanna Westerén, för att jag får möjlighet att räta ut det frågetecknet!

Vi har plockat ut den del av Klimatklivet som handlar om att bygga ut just laddinfrastruktur eftersom vi ser att det är en av de mer kostnadseffektiva åtgärderna. Det är alltså en missuppfattning. Vi avsätter 100 miljoner kronor årligen för att göra det.

Men i stora delar bedömer många expertmyndigheter, till exempel Konjunkturinstitutet, att Klimatklivet tyvärr inte ger tillräckligt mycket bang for the buck. Därför anser vi att man bör behandla klimatfrågan på ett bättre sätt. Sju av åtta av regeringens åtgärder bedöms som ineffektiva, och det har vi inte tid eller råd med om vi verkligen ska klara klimatet.

Anf. 119 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi har haft en valrörelse som satt klimatfrågan högt på agendan. Debatten kom att präglas väldigt mycket av rädsla, skrämelse och ibland rent dystopiska teorier och framtidsscenarioer.

Det här är olyckligt. Inte för att klimatfrågan inte är viktig eller för att det inte finns något att vara orolig för. Vi ska naturligtvis ta forskningen på allvar. Vi ska ta klimatfrågan på allvar. Det är inget vi ens behöver diskutera. Men vi i den här kammaren är politiker. Vi har ett ansvar att fatta rationellt grundade beslut som bidrar till att lösa problemen och minska utsläppen på global nivå. Är vi fast i talet om domedagsteorier och dystopiska undergångsscenarioer kommer vi inte att fatta några väl avvägda, rationellt grundade beslut. Och det är lite där vi befinner oss i dag.

Fru talman! Det är något allvarligt fel på den svenska klimatdebatten när en stor del av den handlar om huruvida man ska bygga extremt dyra snabbspår mellan våra storstäder för att kunna minska utsläppen någon gång sent under detta århundrade och när vi lägger miljardbelopp på att finansiera köp av elcyklar utan mätbar effekt för klimatpolitiken eller satsar skattepengar på klimatångestterapiкурser.

Faktum är att expertmyndigheter som jobbar för regeringen konstaterar att regeringens politik ökar de samhällsekonomiska kostnaderna ytterligare utan att de globala utsläppen av växthusgaser minskar. Vi har alltså

ett allvarligt problem, och det är ett allvarligt problem att vi har en politik som definitivt inte löser det. Det är en katastrofalt dålig politik, en politik som kostar otroligt mycket pengar utan att bidra till att minska utsläppen på global nivå.

Vi kan till exempel diskutera transportsektorn och det så kallade bränslebytet. Vi blandar i massor av biodrivmedel i vår diesel, och det låter ju bra. Man kan tala om gröna kolatomer. Problemet är att de inte existerar på riktigt. Alla kolatomers färg är densamma.

Det är ju så att av det vi i dag tankar i våra dieslbilar kommer ungefär 44 procent av biodrivmedlen från palmolja. Det är palmoljebaserade bränslen, och palmoljan bidrar till att skövla skog. Den uttraderar biologisk mångfald och är direkt skadlig för djurlivet. Forskarna är tämligen överens om att palmoljan dessutom bidrar till betydligt större utsläpp än vad fossil diesel gör. Så varför ska vi blanda detta i våra tankar? Det är ju extremt dålig politik.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill arbeta för att förbättra klimatmålen så att de formuleras så som expertmyndigheterna vill. Vi vill att målen ska utgå från att minska utsläppen på global nivå till så låg kostnad som möjligt, det vill säga att satsningarna görs där man får ut så mycket per krona som möjligt, och vi vill att satsningarna på forskning ska bli vägledande. Över 80 procent av all energi kommer i dag från fossila energikällor, och vi måste helt enkelt hitta sätt att kostnadseffektivt utvinna energi på ett bättre sätt.

Klimatpolitiken måste alltså skärpas upp. Den måste bli effektiv och göra nytta där det betyder något.

Min förhoppning är nu, när vi har en starkare icke-socialistisk majoritet i riksdagen, att vi också kan få mer av effektiv klimatpolitik i framtiden. Redan i fjol hade vi och de borgerliga partierna flera tillkännagivanden i riksdagen om behovet av en mer effektiv klimatpolitik. Nu är det upp till oss icke-socialistiska politiker att försöka leverera en sådan politik.
(Applåder)

Anf. 120 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Kinnunen för hans anförande. Jag ska kanske kalla Sverigedemokraterna för fossilpartiet, eftersom ni är fossilkramare där ni står. Bränslebytet i all ära, och jag kan hålla med om att palmolja kanske inte är det som vi ska ha i tanken. Men någon gång och någonstans måste vi börja ställa om. Branschen har efterfrågat långsiktiga spelregler för att faktiskt kunna investera.

Det som den förra riksdagen och denna regering har tagit beslut om är att ge branschen och konsumenterna långsiktiga spelregler, så att vi ska få industrin att investera i Sverige och öka självförsörjningsgraden av biobränsle i Sverige och så att konsumenterna ska kunna tanka bättre bränsle i sina dieslbilar. Är inte det bra, Martin Kinnunen?

Anf. 121 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis bra om vi kan tanka bättre bränslen. Men varför ska vi gå över till någonting dåligt? Varför ska vi börja tanka palmoljebaserade bränslen? Det är en elektrifiering av fordonssektorn på gång. Det är bättre att stödja den, att jobba med infrastrukturen och helt enkelt vänta in denna utveckling i stället för att styra in oss på ett dåligt

snabbspår som dödar orangutanger, som slår ut biologisk mångfald och som ökar utsläppen. Vi vill ju minska utsläppen. Varför ska vi då tanka palmoljebaserade bränslen som har betydligt högre utsläppsvärden än vad fossil diesel har? Alla kolatomer är lika mycket värda, och vi bör helt enkelt försöka släppa ut så få som möjligt.

Anf. 122 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Miljöbudgeten från förra året för innevarande år är 10 772 788 000 kronor. Det är alltså enormt mycket pengar. Av dessa pengar föreslår Sverigedemokraterna neddragningar på 3,44 miljarder. Det är alltså väldigt många insatser som inte blir av. Vi lockar inte till omställning. Sverige ska ju ligga i framkant. Det är därför som vi lockar hit investerare utifrån, och det är därför som vi ska bygga Europas största batterifabrik uppe i Västerbotten. Det gör vi för att vi leder omställningen, Martin Kinnunen.

Anf. 123 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Isak From talar om enormt mycket pengar. Jag håller med honom om att det handlar om enormt mycket pengar när man satsar enormt mycket pengar på saker som inte gör speciellt stor nytta. Vi har mängder av områden i detta land som behöver förstärkningar. Det handlar om skolan, brottsbekämpningen och sjukvården. Att då satsa pengar på klimatångestterapi och elcyklar är ett hått mot alla de människor som upplever dessa enorma problem runt om i samhället. Att det är enormt mycket pengar är alltså ett av huvudproblemen.

Anf. 124 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Först vill jag tacka för förtroendet att få stå här och vara en av dem som ska leda Sverige framåt under de kommande fyra åren. Det är onekligen en prövotid just nu, och ansvaret vilar tungt på oss ledamöter. Just därför känns denna fråga, miljö- och klimatfrågan, extra viktig. Den bryr sig inte om nationsgränser, och den bryr sig inte om vem som är upphov till utsläppen. Och ärligt talat bryr den sig inte heller om vem som är statsminister i Sverige.

Även utan regering måste vi tydligt driva en politik som bromsar de skadliga klimatutsläppen. För detta krävs en aktiv miljöpolitik, där man vågar fatta beslut om strukturella åtgärder.

Min gärning i livet hemma i Nora samt mitt politiska fokus i Centerpartiet har legat på de gröna näringarna – skog, jord och landsbygdsutveckling. Att få vara en del av Sveriges viktigaste näring, nämligen skogsbruket, förpliktat. Skogsnäringen är den industri som har störst exportnetto av alla.

Att växande skog binder koldioxid är ett faktum. I mitt tycke är det också självklart att när skogen blir gammal och tillväxten avtar försvinner denna effekt. Då binder skogen endast den koldioxid som finns där och då. Den tar inte upp någon ny. Det talar för ett aktivt skogsbruk, där man hugger, planterar, röjer och gallrar för att åter avveckla skogen när den växt klart. Den växande skogen binder i dag nästan lika mycket koldioxid i atmosfären som de totala utsläppen utgör – ca 50 miljoner ton.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Klimat, miljö och
energipolitik*

Fru talman! Jag är oroad över de problem som skogsbruket och skogsägarna står inför i dag, nämligen en konflikt där skogsbrukande och bevarande av biologisk mångfald ställs emot varandra. Jag skulle vilja säga att det är en uppmålad konflikt, eftersom jag är övertygad om att de inte står i ett motsatsförhållande till varandra. Vi har aldrig haft så mycket skog som i dag. Tillväxten överstiger avverkningsnivån med god marginal.

Att vi har en stor andel privata skogsägare är en garant för mångfald i sig. Trots det är det oftast de privata skogsägarna som hamnar i konflikt med myndigheter när det gäller hotade arter, mycket på grund av stelbenta regler och krångliga direktiv. Artskyddsförordningen, som i grunden bygger på EU:s direktiv för skydd av hotade arter, kan få konsekvenser som kan stoppa hela vindkraftsprojekt. Jag och Centerpartiet menar att artskyddsförordningen måste ses över för att den ska bli mer rättssäker.

Fru talman! Äganderätten är stadgad i Sveriges grundlag. Att en näringsidkare riskerar att fråntas sin egendom, eller att en död hand läggs på verksamheten, är en rättslig skandal. Detta sker i dag därför att myndigheter menar att områden måste sparas för att skydda den biologiska mångfalden, trots att det inte finns pengar för en skäligen ersättning.

Skogen ger i dag stora möjligheter till nya klimatsmarta material och produkter – fossilfria bränslen, textilier, alternativ till plast med mera. Ett lönsamt skogsbruk är bra för miljön.

Regeringens förslag om kilometerskatt, eller vägsplitageavgift, är rent kontraproduktivt för den gröna näringen. Bygg gärna ut spårnätet, så att en möjlighet finns att byta från väg till järnväg, men straffbeskatta inte dessförinnan.

Slutligen undrar jag varför just skogsägare ska ta större ansvar än andra företagare för klimatförändringarna. Varför förväntas skogsnäringen avstå vinster eller acceptera fördrade omkostnader av något slags moraliskt ansvar när inte annan industri eller tjänstesektor förväntas göra det?

För miljön och klimatet behöver vi fler aktiva skogsbrukare, män som kvinnor. Centerpartiet menar att lösningen är ett lönsamt skogsbruk, och det är nödvändigt för klimatomställningen.

(Applåder)

Anf. 125 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Det är nu en dryg vecka sedan vi kunde ta del av klimatrapporten från FN:s klimatpanel IPCC. Rubrikerna som följde var tillräckliga för att ge i alla fall mig både ont i magen och ont i hjärtat. Tio år, det är vad vi har på oss att vända utvecklingen. Det är en ynkligt kort stund. Att inte all världens verksamhet i det ögonblicket stannade upp förvånar mig kanske egentligen inte, men det gör mig beklämd. Det kollektiva strutsbeteende som vi har utvecklat när det kommer till klimathotet måste få ett slut.

FN:s klimatrapport är tydlig: Det är människans utsläpp av växthusgaser som gör att det blir varmare, att isarna smälter och att havsnivåerna stiger. Jordens temperatur har redan ökat med närmare 1 grad sedan 1880-talet. Grönlands och Antarktis isar minskar, och takten i minskningen ökar. Även antalet människor som flyr undan klimatförändringar, som stigande havsnivåer eller utbredd torka, ökar. Naturkatastroferna ökar i omfattning och skapar större förödelse i dag som en följd av förändringar i klimatet.

Vänsterpartiet strävar efter klimaträttvisa. I dag fördelar kapitalismen jordens resurser extremt ojämnt. Enligt FN:s klimatkonvention är det de rika länderna som nu har ett historiskt ansvar att minska sina utsläpp. De rika står alltså för en större del av utsläppen än de som lever i fattigdom. Mer pengar leder till högre konsumtion, vilket leder till högre utsläpp. Det är en rak och logisk linje.

De rikaste 10 procenten står för hälften av världens utsläpp av växthusgaser. Växthusgasutsläppen följer alltså hushållens inkomster tydligt, och det behövs politiska beslut för att rika länder ska minska sin miljö- och klimatpåverkan och för att fattiga länder ska få en möjlighet att utvecklas.

Det är också intressant att se skillnaden i påverkan mellan män och kvinnor. Flera studier har gjorts som visar att män har större klimatbelastning än kvinnor, framför allt när det kommer till transporter. Kvinnor åker till exempel kollektivt i större utsträckning än män.

Människan är orsaken. Därför måste vi också vara lösningen.

Vänsterpartiet menar att klimatkrisen inte uppstått genom att enskilda människor gjort dåliga val. Den kommer sig av grundläggande samhällsstrukturer – strukturer som vi bara kan ändra tillsammans. Vänsterpartiet vill se investeringar för att ställa om Sverige och skapa gröna jobb. Vi behöver kraftiga investeringar i förnybar energi, elnät, järnväg, cykel- och kollektivtrafik, energireoveringar och klimatsmarta bostäder. Vi vill prioritera en stark och långsiktig expansion av välfärdsverksamheter, utbildning och kultur. Offentlig upphandling är också centralt för att klara klimatomställningen, där såväl miljö och klimat som sociala hänsynstaganden måste väga tyngre än jakten på låga kostnader.

Eftersom vi ser att den ekonomiska ojämlikheten återspeglas i klimat- och miljöproblemen vill vi se skatthöjningar på de högsta inkomsterna och förmögenheterna samt på sådant som förstör miljön. Det behövs för att kunna öka de offentliga investeringarna och för en utvecklad välfärd. För att driva på investeringar i omställningen vill Vänsterpartiet bland annat införa en statlig grön investeringsbank.

IPCC förklarar att vi måste investera stort för att över huvud taget ha en chans. 70–85 procent av all el måste vara förnybar till 2050, och all kol måste bort. Det innebär investeringar med motsvarande närmare 22 000 miljarder kronor till 2035. Det är hisnande summor. Då har vi ändå bara börjat prata om energi. De svåra år vi så gärna sparar för tror jag är här redan nu. Det är nu vi ska satsa.

(Applåder)

Anf. 126 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Elin, för ditt jungfrutal här i kammaren! Välkommen till riksdagen! Jag ser fram emot många spännande debatter med dig.

Detta var ett ideologiskt drivet anförande. Det uppskattar jag i grunden. Jag tycker att det är viktigt att ideologin blir tydlig i politiken.

Jag som moderat vill lyfta fram kapitalismens och den fria företagsamhetens betydelse för att adressera klimatutmaningen. Ska vi ha en möjlighet att sänka våra utsläpp och få fler länder att vilja ta ansvar för klimatutmaningen måste vi visa att det går att förena snabbt sjunkande utsläpp med en stark ekonomisk utveckling. Det lyckades vi i Alliansen göra under vår tid vid makten. Tyvärr har den regering som Elin Segerlind stöder inte förmått det.

Det var beklämmande att inte få höra orden ”företag” eller ”innovation” i positiv bemärkelse i Elin Segerlinds anförande. På vilket sätt driver Vänsterpartiet en politik som gör att företagen kan vara en del av lösningen i stället för en del av problemet?

Anf. 127 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Företagen är på inget sätt en del av problematiken. När det gäller till exempel omställning är naturligtvis företagen och deras vilja och förmåga jätteviktig. Där handlar det ju också om att vi som samhälle kan ge dem förutsättningar att göra de omställningar som de behöver göra. Det är lite som det vi har pratat om här tidigare – det handlar om att ge långsiktiga spelregler och att visa vägen för vad som kommer att gälla genom lagstiftning och så vidare de kommande åren.

Företagen är jätteviktiga, speciellt på landsbygden. Företagen är helt centrala för att den ska kunna utvecklas.

Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! För att en omställning ska kunna ske måste det finnas något att ställa om. Här är jag väldigt kritisk till Vänsterpartiets politik. Man försöker straffbeskatta ihjäl stora delar av svenskt näringsliv och inte minst landsbygden. Det är inte vägen framåt. Vad vi behöver är ett bättre företagsklimat. Vi behöver en politik som stimulerar till teknikutveckling och forskning, inte en kostnadsdrivande och slösaktig politik, vilket Vänsterpartiet driver. Som min kollega sa: Klimatet är en akut utmaning. Då har vi inte råd med en ineffektiv klimatpolitik.

Anf. 129 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Nej, en ineffektiv klimatpolitik är det nog ingen av oss som vill ha.

Det går inte att tillämpa samma lösningar i hela Sverige. Vissa subventioner funkar i städerna medan andra fungerar på landsbygden. Där har vi ett gemensamt ansvar för att utforma en bra politik som håller många år framöver.

Anf. 130 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! I Sverige har vi en lång historia av att små skogsägare förvaltar sin skog efter lagens intentioner och sin bästa förmåga. Bönder och skogsägare har under lång tid haft förtroendet att under frihet och på ett ansvarsfullt sätt förvalta och bruka den skog och mark de äger. Det ansvarsfulla brukandet har på ett positivt sätt bidragit till klimatnytta, biologisk mångfald och öppna landskap. Samtidigt producerar det mat och ger skogsråvaror och energi. Det skapar tillväxt och arbetstillfällen. Skogsbruket och skogsindustrin är näringar som svarar för de största nettoexportinkomsterna i Sverige.

Vi har ett hållbart skogsbruk som säkerställer biologisk mångfald och återväxt. Samtidigt kommer skogen att spela en allt större roll i den pågående klimatomställningen. 330 000 skogsägare tänker lite olika. Det är därför vi har den mångfald vi i dag ser. Den behöver inte skapas med statliga pekpinnar.

Fru talman! Genom att bruka skogen aktivt och använda skogsråvara till att ersätta fossil energi och energikrävande byggmaterial får vi ut störst klimatnytta av skogen på längre sikt. För varje skördad skogskubikmeter minskar utsläppen till atmosfären med knappt 500 kilo koldioxid. Det visar analyser som har publicerats i tidskriften Forests.

”Skogens potential att göra nytta för klimatet är betydande och det som avgör klimatnyttan är hur mycket vi kan öka tillväxten och därmed tillgången på skogsråvara samt hur vi prioriterar att använda den.” Detta säger Tomas Lundmark, professor i skogsskötsel vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Tyvärr har vi under de senaste åren sett en utveckling som gått åt helt fel håll. Ägande- och brukanderätten är alltmer hotad, och detta med regeringen Löfvens och miljöminister Karolina Skogs goda minne. Vi ser till och med statliga ingrepp där markägare inte får ekonomisk ersättning. Dessa inskränkningar försvårar eller till och med omöjliggör ett aktivt skogsbruk. Skogsägare får i dag brukandeförbud på delar av sin mark som anses extra skyddsvärd, men den skyddsvärda miljön är skapad av just skogsägaren själv och dennes skötsel och brukande av sin egen mark i samarbete med naturen.

Fru talman! Om dessa inskränkningar i rätten att bruka sin skog och mark fortsätter minskar vår möjlighet att möta klimatutmaningarna radikalt. Ska vi ha ett hållbart och klimatnyttigt jord- och skogsbruk, öppna landskap, fossilfri energi och skog och mark tillgänglig för allmänheten måste vi också ge skogsägarna den tillit de förtjänar.

Forskare inom SLU har analyserat vad som händer om man lämnar skogen för fri utveckling i stället för att bruka den. Man fann att detta på kort sikt kan uppfattas som ett väldigt klimatsmart skogsbruk. Varje skogskubikmeter binder 700–900 kilo koldioxid. Men skogen kommer förr eller senare till en punkt då den av åldersskäl slutar växa och upphör att ta upp koldioxid för att till slut dö och då i stället avge koldioxid. Aktivt skött skog får större tillväxt och binder mer koldioxid än avsatta naturreservat som lämnas åt sitt eget öde.

Naturligtvis ska vi värna den biologiska mångfalden. Att detta kan ske samtidigt som äganderätten och skogsbruket värnas har visats av den tidigare alliansregeringen. Vi kristdemokrater vill i första hand använda metoder som bygger på frivillighet. Vi förordar därför markbyte med offentliga ägare, frivilliga avsättningar, naturvårdshänsyn och så vidare.

Fru talman! Framtidens lösningar finns i stor omfattning i det gröna näringslivet. Därför måste ägande- och brukanderätten stärkas och inte urholkas på det sätt vi ser nu. Våra svenska skogsägare måste ha en rättssäkerhet värd namnet, så att de gröna näringarna kan växa och skapa de värden som är till nytta för klimatet och därmed för oss alla.

(Applåder)

Anf. 131 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Det talas väldigt varmt om äganderätten och de privata aktörer som förvaltar skog, men att bara se skog som en skogsråvara och samtidigt försöka prata om hållbarhet går inte. Vi måste se skogen bortom alla träden, och skogen är inte bara en naturresurs lämpad för människan att utnyttja för våra ekonomiska intressen.

Om vi inte ser skogen för alla träden kan vi inte heller se alla dem som bor i träden. När vi talar om biologisk mångfald skapad av människan är det sant i vissa miljöer, men många skogar med högt biologiskt värde – som är hem för mer än hälften av den svenska rödlistan – är skapade av en lång kontinuitet av låg eller ingen aktivitet av människor.
(Applåder)

Anf. 132 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Skogsägare som har mark som ligger illa till och är svårt att bruka eller där de arter som Rebecka Le Moine talar om finns lämnar i dag till mycket stor del frivilligt denna mark – till mycket större del än vad staten kräver. De frivilliga avsättningarna är stora, och detta sker på frivillig väg.

Det är faktiskt så att det är människor som äger skogen. Den är inte allmän egendom. Tyvärr är det många som verkar tro att skogen är allmän egendom på grund av allemansrätten. Jag värnar allemansrätten – den är jätte viktig – men det är faktiskt någon som har ärvt skogen eller investerat pengar i den. Därför måste de personer som har skog få bruka den.

Sedan har vi självklart möjligheter att skydda områden som är speciellt skyddsvärda, och det ska vi göra. Men då ska det utgå ersättning; det är jätte viktigt.

(Applåder)

Anf. 133 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag instämmer i att det är väldigt viktigt med de frivilliga avsättningar som görs, och det ska de privata markägarna få all tacksamhet för.

Det är också väldigt viktigt att vi talar om biologiskt relevant skydd. Det måste upp till en viss storlek – till en viss areal – och det måste finnas en viss långsiktighet. Därför måste de frivilliga avsättningarna bli transparenta och redovisas på ett bättre sätt än vad som är fallet i dag.

Anf. 134 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! För att avsluta: Ingen skogsägare kan leva på tacksamhet. Även skogsägare lever på pengar.

(Applåder)

Anf. 135 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! IPCC har nyligen presenterat en rapport som visar att det kommer att gå att nå det uppsatta klimatmålet från Paris om 1,5 grader men att detta kräver stora insatser och att vi nu måste öka takten i klimatomställningen. Rapporten visar också att konsekvenserna av en högre uppvärmning blir dramatiskt stora och hotar våra möjligheter till ett bra mänskligt liv på jorden.

Klimatförändringarna är inte den enda utmaning vi står inför. Andra stora megatrender som påverkar oss är värderingsförändringar, demografiska förändringar, teknikutveckling, globalisering och internationalisering.

Det finns all anledning att lyfta fram att det finns sätt att möta flera utmaningar samtidigt. Digitaliseringen kommer att vara betydelsefull också för att möta klimatutmaningen, och värderingar om en demokratisk värld är betydelsefullt för att klara klimatmålen.

Någonting som jag är stolt över är att Sverige, med Miljöpartiet i regeringen, siktar på att bli världens första fossilfria välfärdsnation. Det klimatpolitiska ramverket är den viktigaste klimatreformen i svensk historia. Ramverket antogs här i riksdagen 2017. Det består av en klimatlag, skarpa klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatbeslutet är en central del i arbetet med att Sverige verkligen lever upp till Parisavtalet.

Det är viktigt att Sverige satsar på att bli klimatpositivt. Jag vill passa på att citera den nationella samordnaren för Fossilfritt Sverige, Svante Axelsson: "Det paradoxala är att många tycks vara mer rädda för medicinen än för sjukdomen, trots att ett fossilfritt modernt välfärdssamhälle ser mycket attraktivt ut. Att tillsammans sprida den positiva möjlighetsbilden är det bästa vaccinet mot hopplöshet."

Fru talman! Jag är ny ledamot i riksdagen och kommer närmast från Uppsala, där jag har varit kommunalråd med ansvar för klimat och miljö.

Uppsala utnämndes till klar global vinnare i One Planet City Challenge i september i år. Det är WWF:s tävling om världens bästa klimatstad. Tidigare pristagare är stora världsstäder som Vancouver och Paris. En liten stad i ett litet land kan vara en stor ledare, och att vara förebild är bland det viktigaste Sverige kan bidra med i internationellt klimatarbete.

Den internationella jury som stod bakom motiveringen sa att Uppsala har ett klimatledarskap och vetenskapligt satta klimatmål och att Uppsala gör stora investeringar inom mobilitet och förnybar energi.

Uppsalas klimatmål är att bli fossilfria 2030 och klimatpositiva 2050. Att vara klimatpositiva är ett mål, men det är också en attityd och ett förhållningssätt. Attityd är viktigt; det skapar engagemang.

I Uppsala arbetar man aktivt tillsammans med universiteten, näringslivet och olika organisationer. Uppsala har sänkt sina klimatutsläpp med 10 procent på två år.

Kommunerna kan helt klart bidra stort till att Sverige når klimatmålen, och det finns en utvecklingsmöjlighet för kommunernas arbete framöver när vi måste öka takten i klimatomställningen.

(Applåder)

Anf. 136 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Klimatkrisen är kanske mänsklighetens svåraste utmaning. Vi socialdemokrater vill ta oss an denna uppgift genom tydliga och tuffa klimatmål och genom att modernisera Sverige.

Under den föregående mandatperioden har regeringen gjort historiskt stora klimatinvesteringar, men vi behöver göra mer. Sverige kan nämligen göra skillnad.

Vi har i Sverige en stark tradition av att ställa om. Med omställningen mot ett fossilfritt samhälle möter vi klimathotet och kan samtidigt skapa nya gröna jobb.

Genom en aktiv klimatpolitik går Sverige före och investerar i klimatvänlig teknik, vilket stärker våra företags konkurrenskraft. Vi ska göra det lönsamt för företag att agera miljövänligt och måste därför fortsätta med

klimatestimeringar i industrin. Genom till exempel Industriklivet kan Sverige bli först i världen med fossilfri stålproduktion genom Hybritprojektet.

Fru talman! Landets kommuner har ett stort ansvar för omställningen med hållbar stadsbyggnad, utveckling av smarta städer, avfallshantering och kollektivtrafik. Klimatklivet har lett till viktiga investeringar för klimatet i hela landet, och med stadsmiljöavtalen får vi mindre klimatpåverkan i städerna.

Avgörande för att klara omställningen är att minska utsläppen i transportsektorn. I den kommande klimatstrategin måste vi staka ut vägen framåt för reduktionsplikten. I den har vi ett kraftfullt redskap för stora utsläppsminskningar.

Även utsläppen från flyget måste minska. Flygskatten bör vara kvar, och vi vill se över möjligheten att införa styrmedel för fler gröna inflygningar och att införa reduktionsplikt samt möjligheten till inblandning av biobränsle även för flyget. Vi står också redo att förverkliga den största tågsatsningen i modern tid.

En viktig utgångspunkt i klimatpolitiken måste vara att göra det lättare för människor att ta ett klimatansvar i sin egen vardag. Vi måste satsa på en hållbar konsumtion och en cirkulär ekonomi.

Fru talman! Sverige måste vara en stark kraft i FN och EU för en mer ambitiös klimatpolitik. Det handlar bland annat om att internationellt driva på för att skärpa åtagandena i Parisavtalet. Vi måste verka för att kolkraften fasas ut i EU, att utsläppshandeln blir striktare och att den gröna fonden med stöd till klimatåtgärder i utvecklingsländer stärks.

Vi behöver ett världssamfund som går från ord till handling. Klimatförändringarnas effekter är skrämmande påtagliga. Extra sårbara blir de hundratals miljoner människor som fortfarande lever i extrem fattigdom. Nu behövs inte fler stora löften utan konkret handling för att nå de ambitiösa mål som satts upp.

Fru talman! Klimatet är vår tids stora ödesfråga. Tillsammans kan vi se till att bekämpa klimathotet och göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsnation.

(Applåder)

Anf. 137 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M):

Fru talman! Vattenkraften är och har historiskt varit ryggraden i den svenska elproduktionen. Detta är en sanning som jag tror att de allra flesta kan ansluta sig till.

Under de senaste tio åren har synen på vattenkraftens roll varierat. Uppfattningen att elen från vattenkraften är viktig och uppfyller de krav vi har på en klimatsmart elproduktion har den senaste tiden hamnat i konflikt med andra miljöintressen och skapat oro för den småskaliga vattenkraftens framtid.

I energiöverenskommelsen slogs det fast att vattenkraften har en given plats i vårt energisystem, även i framtiden. Det slogs också fast att vattenkraften självklart ska ha miljötillstånd och att tillståndprocessen ska utformas på ett sådant sätt att den inte blir ekonomiskt betungande för den enskilda vattenkraftsägaren.

Det låter, fru talman, så självklart och så enkelt. Men det är nu den stora utmaningen kommer in i bilden. Vem håller i taktpinnen när energiöverenskommelsens beslut ska tolkas och implementeras? Den som har tolkningsföreträdet kan dra till synes tydliga riksdagsbeslut till ytterligheter som gör att besluten knappt blir igenkännbara.

Det var därför med en viss oro vi tog emot propositionen *Vattenmiljö och vattenkraft* från miljöminister Karolina Skog, MP. Den beskriver hur regelverket för den småskaliga vattenkraften ska utformas. Mycket i förslaget var bra. Det slogs fast att den småskaliga vattenkraften har en viktig roll att spela i vår elproduktion. Med klimathot och ständigt ökande vind- och solberoende elproduktion i nätet måste vi ha ett kraftslag som kan lagra el till de tider när det inte blåser eller solen inte skiner. Bland de förnybara kraftslagen är det i dag bara vattenkraften som uppfyller detta krav.

Fru talman! Skrivningarna kunde dock ha varit tydligare. Vattenkraften är en samhällsviktig verksamhet. Detta ville vi moderater tillsammans med Kristdemokraterna och Centern skulle skrivas in i förslaget som debatterades här i kammaren den 13 juni.

Vi tycker att det vore en viktig signal att skicka till alla vattenkraftsägare ute i Sverige och till de myndigheter som nu får i uppgift att genomföra de ändringar som vi vill ska säkra vattenkraftens framtid. Tyvärr kom denna skrivning inte med.

Vi ser också med oro på att Sverige inte fullt ut ska utnyttja de undantag som EU-rätten tillåter för att underlätta för småskalig vattenkraft att finnas kvar. Vi ser också farhågor i myndigheternas klassning av våra vattentillgångar. Det handlar om klassningar som blir så hårda att endast utrivning av kraftverken kvarstår för att uppfylla de miljökrav som ställs.

Moderaternas, Kristdemokraternas och Centerns mål med energiöverenskommelsen och vattenmiljö- och vattenkraftspropositionen är tydligt: Vi vill ha kvar den småskaliga vattenkraften, och vi vill att småskalig vattenkraft ska definieras som en samhällsviktig verksamhet.

Det är bra att det kommer ett tydligt och långsiktigt regelverk, men det är minst lika viktigt att detta regelverk nu utformas och implementeras så att riksdagsbeslutets andemening uppfylls. Resultatet av beslutet om vattenmiljö och vattenkraft kommer att följas upp med en kontrollstation efter 18 månader. Om resultatet inte uppfyller riksdagsbeslutets mål om att säkra framtiden för vattenkraften vill vi inte att vattenkraftverken rivs ut, utan vi vill då att beslutet rivs upp och görs om.

Den bästa garantin för energiöverenskommelsen är numera att vi får en moderatledd alliansregering som säkrar den småskaliga vattenkraftens framtid. Våra beslut måste uppfyllas ända in i kaklet.

(Applåder)

Anf. 138 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Under den förra mandatperioden fattade riksdagen ett flertal kloka beslut med bred majoritet som i det korta perspektivet var viktiga för svensk energiförsörjning. Effektskatten på kärnkraft togs bort. Den kraftigt förhöjda fastighetsskatten på vattenkraften började trappas ned till den normala nivå som råder för industrifastighetsskatt. Likaså bromsades den utrivningsagenda som har funnits gentemot den småskaliga vattenkraften, och en ny lagstiftning har kommit på plats. Den politiska viljan är

uppenbar, men det återstår att se om detta även efterlevs på myndighetsnivå.

Detta var beslut som var direkt avgörande för enskilda kraftverk i det korta perspektivet men även för att Sverige fortsatt ska kunna klara av den kraftbalans som man måste upprätthålla under vintern.

Fru talman! Samtidigt är Sverige fortsatt en stor exportör av el, vilket gärna påpekas från främst de partier som driver på för än mer bidrag och subventioner till väderberoende kraftproduktion. Från samma håll hörs aldrig något om Sveriges behov av effekt under vintern eller vilken leveranssäkerhet vi ska nöja oss med. Problemet är fortsatt att många i denna församling inte förstår skillnaden mellan effekt och energi.

Inför den vinter som nu stundar är det första gången någonsin som Svenska kraftnät i sina kraftbalansrapporter räknar med att Sverige inte kommer att klara av sin elförsörjning. Då har man även räknat med att vi kör de oljeeldade kraftverken i Karlshamn för fullt. Som en följd av den förda politiken kommer vi samtidigt att öka vårt beroende av import av kolkraftsbaserad elproduktion från våra grannländer.

Därtill har en politik drivits fram som gör att ytterligare nedläggningar av kärnkraftsreaktorer väntar då Ringhals 1 och 2 kommer att stoppas under de två kommande åren. Detta försätter Sverige i en situation som vi inte haft sedan den kommersiella kärnkraften byggdes ut i Sverige. Man får gå tillbaka till 1970-talet för att hitta en liknande situation med effektbrist i Sverige.

Vattenfalls beslut är ekonomiskt rationella, eftersom det är mer lönsamt att bygga ny elkraftsproduktion med lägre tillgänglighet som får stöd genom politiskt beslutade subventioner, vilka möjliggör detta.

Det finns dock all anledning att fundera på om staten ska använda sitt eget energibolag till att försäkra den svenska leveranssäkerheten och rasera förutsättningarna för den energiintensiva industrin att verka i Sverige. Detta riskerar att få oerhört mycket större samhällsekonomiska konsekvenser.

Det problem som finns med den förda energipolitiken är just att den helt saknar styrning mot leveranssäkerhet eller att effekt ska tillföras då behovet är som störst. Utöver att energipolitiken saknar ett mål för leveranssäkerheten är heller ingen enskild myndighet ansvarig för densamma. I stället är ansvaret för leveranssäkerheten uppdelat på ett flertal roller och aktörer, men ingen har det samlade ansvaret. Den gamla devisen om att allas ansvar är ingens ansvar ser ut att gälla även i detta sammanhang.

Fru talman! För att även i framtiden kunna säkerställa att alla har tillgång till el under årets samtliga timmar och att kraftsystemet kännetecknas av såväl hög elkvalitet som hög driftssäkerhet måste arbetet under denna mandatperiod handla om att hantera den effektbrist som nu uppstår. Sverigedemokraternas ingång är att Sverige måste sätta upp ett mål för leveranssäkerheten som den framtida energipolitiken ska sträva efter att uppnå. Vi tycker också att staten genom Vattenfall ska stoppa den nedläggning av Ringhals 1 och 2 som stundar för att driva dem vidare under hela deras tekniska livslängd. Det är något som är helt nödvändigt för att på kort sikt undvika en situation som inte är önskvärd för någon.

Anf. 139 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en egentligen väldigt enkel fråga i den här repliken.

Av de partier som har ingått energiöverenskommelsen ställer de flesta upp på att vi inte ska ge subventioner till enskilda kraftslag. Det talas mycket om de ekonomiska effekterna av att vi inte har en kraftreserv, men jag tycker att man ska vara tydlig med vad det kostar att driva kärnkraften vidare. Sverigedemokraterna har vidare sagt att de inte bara vill att de kraftverk som finns i dag ska drivas vidare utan att man vill satsa på forskning kring fjärde generationens kärnkraft och finansiera en statlig forskningsreaktor.

Min enkla fråga är var pengarna ska komma ifrån i ett läge där vi behöver satsa allt vi har på att utveckla ett stabilt, robust och *förnybart* energisystem.

(Applåder)

Anf. 140 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är ju det som är den andra delen i energiöverenskommelsen: att man har massiva subventioner till enskilda kraftslag som är utpekade. Framför allt är det de väderberoende kraftslagen som plockar den större delen av de subventioner som finns. Det är också det enda som byggs. Vi har ett politiskt styrt kraftsystem där man har bortsett ifrån att det är en avreglerad marknad och i stället har satt marknaden ur spel.

Vad gäller finansieringen av forskningsreaktorn är det någonting som ryms inom det energiforskningsanslag som finns och som staten har. Trots att till exempel effektskatten har inbringat nästan 5 miljarder kronor årligen till statskassan har det inte varit någonting som har återgått till forskning för att exempelvis kunna säkra kompetens inom branschen eller titta på ny teknik, och då är det alltså drygt 1 ½ miljard som vi delar ut i energiforskningsanslag. Där tycker vi att det borde finnas ett tydligt uttalat utrymme även för kärnenergiforskning i Sverige.

Anf. 141 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag är, kanske föga förvånande med tanke på det parti och det förbund jag representerar, ekonomiskt sett liberal – kanske mer ekonomiskt liberal än de flesta i den här salen. Men jag tycker att det finns skäl att göra avsteg från en renlärig ekonomisk liberalism när det handlar om att lösa min generations ödesfråga. Det handlar om att få fram, och visa resten av världen att det *går* att få fram, ett hållbart, robust och förnybart energisystem.

Där är jag villig att lägga statliga resurser, men då talar vi inte om de enorma resurser som faktiskt krävs om vi ska ha fjärde generationens kärnkraft. Jag ser inte heller detta i Sverigedemokraternas budget. Varifrån ska man ta pengarna?

Anf. 142 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill uppmana ledamoten Magnus Ek att titta i vår budget. Där finns ett eget anslag om 150 miljoner kronor varje år, och det är pengar som ryms inom energiforskningsanslaget.

Det man driver fram med den här energiöverenskommelsen är att vi får elda mer med våra oljeeldade kraftverk i Karlshamn. Det släpper ju inte ut

mindre koldioxid. Vi importerar kolkraft från Danmark, Tyskland och Polen, och det leder inte heller till mindre utsläpp. Konsekvensen av den förda politiken är i stället sämre leveranssäkerhet och ökade utsläpp, och det är någonting som Sverigedemokraterna inte ställer upp på.

Anf. 143 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Tänk er en framtid där nästan allt liv i haven har dött ut. Tänk er att stora delar av världens kontinenter har slukats av oceanerna och att de människor som har överlevt har fått fly till högt belägna områden. Det rör sig om den största utrotningen av arter och djur under jordens 4,5 miljarder år långa historia; ungefär 90 procent av arterna kan ha dött ut.

Detta är ett scenario som många av klimatforskarna, egentligen de flesta av dem, faktiskt är ense om kan ligga bara ett par generationer bort. Några generationer bort kan det vara verklighet – en jord som närmar sig obeboelighet.

Vi vet redan att jordens medeltemperatur har ökat avsevärt sedan 1800-talet. Just nu, i och med den rapport som kom från FN:s klimatpanel i förra veckan, reagerar många av oss i världen med bestörtning över vad som är på väg att hända. Man är väldigt orolig för en medeltemperaturökning på 1,5 grader. Det scenario jag nyss beskrev, där jorden nästan blir helt obeboelig, inträffar när medeltemperaturen har ökat med ungefär 6 grader. Det kanske inte låter så mycket med 6 grader en sommar när det är 22 eller 28 grader varmt, men höjs medeltemperaturen på jorden med 6 grader får det förödande konsekvenser.

Detta vill jag tala om här i dag, i den allmänpolitiska debatten, för det är någonting som berör alla politiska ämnen. Det är någonting vi verkligen måste ta på största allvar, och det rapporten i förra veckan visar är att vi nu snabbt – omgående – måste ställa om hela vårt samhälle. Vi behöver inte bara ställa om i Sverige, utan vi behöver ställa om i världen.

De här frågorna har funnits i mina tankar under väldigt många år, men den senaste veckan måste jag säga att jag faktiskt har haft mardrömmar om det. Jag har tänkt på det hela tiden, pratat med vänner och familj om det och pratat med kollegor i politiken om det. Vi behöver inse att vi måste göra någonting själva. Vi kan inte bara stifta lagar och göra sådant vi redan gör – Sverige har redan en klimatpolitik som faktiskt är världsledande – utan vi som sitter i den här kammaren måste föregå med gott exempel. Vill vi att andra människor ska ställa om måste vi också ställa om själva.

Därför tycker jag att vi borde fundera på vad vi kan göra som riksdagsledamöter, som riksdagsförvaltning och som folkvald församling. Vad kan vi göra för att ställa om? En sak är att sluta genomföra de tusentals flygresor vi gör varje år som riksdagsledamöter och tjänstemän i riksdagen. Det är ohållbart och något vi inte kan hålla på med längre. Om man måste börja ställa om rejält inom tio år måste vi visa vägen. Vi bör också klimatkompensera för de resor som görs. I år börjar vi här i riksdagen äntligen klimatkompensera för utlandsresor, men vi gör det inte för de inrikes flygresorna. Det måste självklart också vara en naturlig del.

Det finns många sådana saker som vi måste ta fram konkreta förslag för och också börja genomföra här i riksdagen. Någonting man kanske kan tycka är en liten sak är var energin här inne kommer ifrån, men det är ingen liten sak. Det diskuteras energi här också, och vi borde ha solpaneler över

hela riksdagens tak. Vi borde ha solpaneler på varenda statlig byggnad, och vi kan gärna börja med alla riksdagens byggnader. Vi borde faktiskt också börja servera mer vegansk kost här i riksdagen. Vegansk kost borde vara normen. Köttproduktionen är nämligen en viktig del i det som bidrar till klimatförändringarna.

Det är några av de förslag jag hoppas att vi kan tala mer om. Jag ser fram emot fortsatta klimatdiskussioner.
(Applåder)

Anf. 144 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Min dotter har precis lärt sig att gå. Hennes ben är fulla av blåmärken. Storebror är full av skrapsår efter att ha sprungit runt i den fantastiska naturen.

Som förälder är det en stor glädje att få se dessa små liv växa upp och utvecklas, men det är inte utan att jag får en klump i magen och gråten i halsen när jag tänker på den värld vi håller på att lämna efter oss till dem. Klimatförändringarna hotar våra barns och barnbarns överlevnad. Redan i dag fylls flyktingläger med klimatflyktingar som flyr krig och konflikter som har uppstått i spåren av torka, miljöförstöring och brist på naturresurser.

Ett område som det har talats alldeles för lite om är kött- och animalieproduktionens del i klimatpåverkan. Miljöpartiet har fått mycket kritik och mothugg när vi har utmanat bilisternas rätt att släppa ut koldioxid, men kanske är biffen ändå den allra känsligaste frågan. Med 15 procent av klimatpåverkan måste det dock vara en fråga vi adresserar.

Fru talman! Jag har tidigare i den här kammaren föreslagit en generell köttskatt. Mitt parti Miljöpartiet gick till val på en antibiotikaskatt på kött. En orsak är klimatet. En annan orsak är att antibiotikaresistensen också är en av våra stora utmaningar i framtiden.

Ska vi och våra barn kunna springa runt barfota och få våra skrubbsår, som kanske någon gång blir infekterade, behöver vi antibiotikan. I dag används mer antibiotika till friska djur än vad vi använder till sjuka människor.

Köttproduktionen måste ta sitt ansvar. Den svenska köttproduktionen visar att det går att både vara mer restriktiv med antibiotika och ta mer hänsyn till djurens välfärd. Men vi måste se till att den totala konsumtionen minskar.

Genom att höja priset på kött, och särskilt på det kött som produceras med de sämsta metoderna, kan vi bidra till att nå dessa mål och att lösa flera av framtidens största utmaningar. Vi har ett ansvar.

Det är många som har pratat om vikten av att gå före. Några envisas med att prata om vikten av att trycka på dem som inte vill göra någonting alls, skriva informationsbroschyrer och hålla fina tal. Tiden är knapp.

Vi har tio år på oss om vi ska klara 1,5-gradersmålet från Parisavtalet. Det kräver handling här och nu av oss.
(Applåder)

Anf. 145 REBECCA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag vill tala om den fråga som har gjort att jag står här i dag, nämligen skogen. Så självklart som det kan te sig är det ändå ett luddigt begrepp med mer än 700 definitioner. En brett hållen definition som

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat, miljö och
energipolitik

EU använder sig av är att det är ett område som är större än 5 000 kvadratmeter, som innefattar träd högre än fem meter och som täcker minst 10 procent av arealen. Även kalhyggen som tillfälligt står utan träd räknas in i den här definitionen av skog.

För mig som bevarandebiolog är skog någonting helt annat. Det är ett ekosystem som består av olika arter av träd i olika åldrar och som utgör viktiga boplatser för en rad olika djur, växter, mossor och lavar.

De senaste 60 åren har 61 procent av Sveriges skog avverkats. Vi har en väldigt ojämn åldersfördelning där ca 90 procent av skogen i Sverige är yngre än 120 år. När det gäller skogsekosystemet är 120 år en väldigt ung ålder, och där kan väldigt få rödlistade arter överleva. Av den skog som inte är huggen eller starkt människopåverkad har vi antagligen bara 10 procent eller mindre kvar.

Allmänheten uppmanas att inte bryta levande kvistar av hänsyn till de levande träden, att hålla sin hund i koppel av hänsyn till fågellivet och att inte plocka fridlysta blommor av hänsyn till blommornas överlevnad. Men i exakt samma område är det fritt fram för skogsmaskinerna. Om vi frågar svenska folket tycker 80 procent att skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning.

Jag är miljöpartist därför att jag anser att allting som existerar har ett existensberättigande. Eftersom vi som nation har skrivit på Nagoyaavtalet, konventionen för biologisk mångfald, och har antagit 16 nationella miljömål och de 17 globala målen är sammanfattningsvis vårt mål att motarbeta övertrampet mot naturen och hålla oss inom planetens gränser.

För att nå det måste vi accelerera det statliga skyddet för att kunna skydda minst 20 procent produktiv skogsmark främst genom att snabbt skydda de statligt ägda skogarna med höga naturvärden. De biologiskt viktiga skogarna i Ore skogsrike måste skyddas i sin helhet precis som många andra utpekade värdestrakter.

Vi måste ställa om skogsbruket i stor skala till ett kalhyggesfritt skogsbruk och utforma ekonomiska incitament som gör det lönsamt för skogsbrukare att ha höga biologiska värden i sina skogar som tack för att de bidrar med ekosystemtjänster till resten av samhället.

Skyddsvärda arter måste få ett juridiskt skydd, och gammelskogar och kontinuitetsskogar måste skyddas från avverkning. Jag anser att vi måste sluta se på naturen som en tillgänglig råvara som endast är till för att tjäna våra kortsiktiga ekonomiska intressen.

De som bidrar genom att bruka skogen hållbart ska belönas för det medan de som skövlar de sista spillrorna gammelskog i Sverige ska betala. Det är dags att vi lyssnar på folkets vilja men även på de djur och växter som inte kan göra sin röst hörd i svensk demokrati. Det är dags att vi ställer om till ett ekologiskt hållbart skogsbruk.

(Applåder)

Anf. 146 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag måste med kraft vända mig mot den utveckling som Rebecka Le Moine ger uttryck för i kammaren. Jag är av den bestämda uppfattningen, och det är också svenska myndigheter, att utvecklingen av den svenska skogen är positiv.

Vi har haft en kraftigt ökad och utvecklade miljöhänsyn i brukandet sedan den skogsvårdslag vi i dag har sjösattes 1994. Vi ser att andelen äldre

skog ökar, att andelen löv ökar och att mer hård död ved lämnas kvar. Vi går i rätt riktning.

Tyvärer har Miljöpartiet och den nuvarande regeringen gjort rejäla övertramp mot ägande- och brukanderätten, vilket allvarligt hotar den incitamentsstruktur som ledamoten talade om i sitt anförande.

Skogsägare måste känna sig trygga med att de har lov att äga och bruka sin skog om vi ska kunna nå våra högt ställda miljömål. Varför vill ni fortsätta att inskränka och äventyra ägande- och brukanderätten och därmed våra möjligheter att nå miljömålen?

Anf. 147 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Om man frågar Naturvårdsverket och läser deras rapport om miljömålsutvärderingen ser man att vi inte når de mål som har med levande skogar att göra. Utvecklingen ser inte heller särskilt positiv ut.

Enligt väldigt många expertbedömare är svenskt skogsbruk inte ansett som hållbart. Det är sant att vi planterar ny skog för det som vi tar ned. Men då tar vi inte hänsyn till skogen som ekosystem.

Det är viktigt att vi har en diskussion och en politisk debatt om hur vi kan nå fram till ett skogsbruk som verkligen gynnar de personer som har skog med höga biologiska värden. I dag råder frihet under ansvar. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera förlusten av artmångfald i Sverige.
(Applåder)

Anf. 148 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Den politik som gör att Sveriges 330 000 skogsägare känner osäkerhet om de får lov att fortsätta att sköta och bruka sin skog äventyrar våra långsiktiga möjligheter att nå våra högt ställda miljö- och klimatambitioner.

Incitamentsstrukturen måste bygga på att man som markägare känner att man får behålla den mark som man tar ansvar för och att man inte straffas genom att staten exproprierar marken utan ersättning, vilket sker under mandatperioden. Vi måste se över artskyddsförordningen och nyckelbiotopsinventeringen.

Anf. 149 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Det är just därför jag vill verka för att skyddsvärda arter ska få ett juridiskt skydd och att gammelskogar och kontinuitetsskogar ska skyddas från avverkning. Det är inte rimligt att lägga ansvaret på ägarna att bedöma vad som är skyddsvärt eller inte i ett ekologiskt landskap. Här måste staten hjälpa till och bidra med till exempel nyckelbiotopsinventering.

(Applåder)

Anf. 150 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Vi måste ju försöka hålla lite liv i miljö- och klimatdebatten även så här på kvällen.

Jag vill börja med att säga att jag är stolt över att väljarna i Östergötland har valt att placera två unga miljökampaner i den här kammaren. Jag tänker utnyttja att de har varit så kloka genom att begära replik och ställa en fråga.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Klimat, miljö och energipolitik

Enligt FAO definieras ett hållbart skogsbruk som förvaltning och utnyttjande av skog på ett sätt som bevarar biodiversiteten. Men det handlar också om produktionen, skogens förmåga att förnya sig, dess vitalitet och dess förmåga att bistå nu och i framtiden med viktiga ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på både lokala, nationella och globala nivåer.

Jag har under valkampanjen noterat att när man kollar på presentationer av Rebecka Le Moine ser man att en av de saker som har varit drivande för att hon skulle hamna i den här salen är att det inte ska löna sig mer att hugga ned sin skog än att bevara den.

Därför är min fråga rak och enkel: Vad vill du göra för att det ska vara värt för mig som skogsbrukare att låta skogen stå kvar?

Anf. 151 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Det är någonting som vi får fortsätta att debattera och där vi får hitta incitament. Jag brukar sätta mig in i den situation som det skulle innebära att vara markägare när det kommer underlag som säger: De här arterna är skyddsvärda. Kan du tänka dig att nollställa ditt bankkonto? Det är ingenting som många frivilligt skulle göra.

Vi har också kunnat visa att det inte är ekonomiskt lönsamt att bara avsätta dessa skogar som skydd i något slags goodwillanda, utan det måste bli lönsamt på riktigt.

Anf. 152 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det händer inte att man ställs inför valet mellan att skövla bort en art och att nollställa sitt bankkonto. Den frihet under ansvar som vi har som skogsägare i Sverige är starkt reglerad och balanserad. Vi har en ganska stark kontroll på den skog vi har när det gäller huruvida det finns naturvärden. De tas inte ned hur som helst.

Det här är någonstans knäckfrågan. Om man inte tycker att vi ska ha modellen med frihet under ansvar med en balans mellan produktion och bevarande måste man också komma med en modell där människor inte ställs på bar backe eller tvingas avveckla sitt företag för att någon säger att de inte får bruka sin mark.

Anf. 153 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Vi vet redan i dag efter olika uppföljningar att även kända nyckelbiotoper avverkas. Så jo, det händer.

Vi har också ett system där staten går in och betalar markägaren 125 procent av värdet för att marken ska kunna skyddas formellt som naturreservat eller med andra formella skydd. Vi har FSC, som är en marknads-certifiering som gör att konsumenten betalar mer i tron att det ska bidra till ett hållbart skogsbruk. Det finns alltså olika sätt, men jag tror att vi kan komma mycket längre.

(Applåder)

Anf. 154 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Förra året var Sverige och Fiji värdar för en stor FN-konferens i New York – startskottet för FN:s arbete med bevarande av haven. Insatserna för planetens blå lungor behöver drivas såväl på nationell och europeisk som på internationell nivå.

Haven är hem för en ofantlig artrikedom på vår planet. De känns oändliga, men sanningen är en annan. Mer än hälften av havets fiskar och ryggradsdjur – kanske så mycket som 90 procent – har redan fiskats upp av oss människor. Vi fyller kontinuerligt på med både plastskräp och annat avfall i haven.

På senare år har vi kommit till insikt om havens buffrande förmåga när det gäller att ta upp koldioxid. Men denna koldioxid gör haven surare och varmare, och havsströmmarna förändras. Korallrev dör i allt snabbare takt. Vi måste helt enkelt vända trenden.

Klimatförändringarna märks redan av i Östersjöns ekosystem. Enligt en ny rapport från Havs- och vattenmyndigheten kan torsken och vikarsälen komma att försvinna helt. Saltvattenlevande arter kommer att tvingas vandra söderut i Östersjön, och arter som är beroende av kallt vatten kommer att vandra norrut och ned i djupare vatten.

Men som vanligt finns det saker vi kan göra och insatser vi kan sätta in som leder bort från det ohållbara – om vi vill. Jag vill i dag lyfta något som kan tyckas vara en liten sakfråga men som ändå är något som vi skulle kunna agera för ganska omgående. Aktuell forskning visar att ålgräsängar och tångskogar har viktiga roller i klimatarbetet. De är mycket effektiva koldioxidsänkare, och de buffrar mot en global uppvärmning. Ålgräsängar är artrika habitat på grunda mjukbottenar som finns både längs Sveriges östkust och västkust. De kallas ofta havets barnkammare eftersom de ger skydd och mat åt bland annat småtorsk och vitlingar. De skapar klarare vatten genom att stabilisera havsbotten och sakta ned vattenrörelsen. Och de motverkar som sagt både övergödning och klimatförändringar eftersom de binder ned näring och kol i sedimentet.

Ålgräset minskar dock fort och mycket. I Bohuslän har ålgräsets utbredning minskat med över 60 procent sedan 80-talet. Det är alltså en förlust på ca 12 500 hektar. Ålgräs behöver mycket ljus för att växa, och de historiska förlusterna kopplas framför allt till övergödning och överfiske. I dag är också hoten ökande från antalet byggnationer i grunda vikar längs med kusten. Det gäller framför allt bryggor och marinor. Stora arealer ålgräs skuggas av dessa bryggor och marinor. Ålgräsängarna måste alltså få ett starkare skydd.

Naturens förmåga att producera det som vi i dagligt tal kallar för varor och tjänster – alltså havsmat och ekosystemtjänster – måste vara överordnad våra uttag och intrång, som flera har sagt här i dag på annat sätt. Vi har alltför länge agerat som om resurserna i haven vore oändliga – som ett ymnighetshorn som någon fyller på hela tiden. Så är inte fallet. Det är fysik, kemi och biologi som styr vad som händer i ekosystemen.

Med Miljöpartiet i regeringen har vi ökat insatserna för klimat, miljö och hav inte bara i miljöbudgeten utan även i årets biståndsbudget. Och mer behövs. Vi i Miljöpartiet har i många år varit en röst för livet i haven. Vi kommer att fortsätta att driva på lokalt, nationellt och internationellt för att livet i haven inte ska tystna.

(Applåder)

Anf. 155 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Detta blir dagens sista anförande, och det gläder mig att det är så många som har velat delta i miljö-, klimat- och energidebatten.

Vi behöver prata om de här frågorna i alla utskott, skulle jag vilja säga. Därför ville jag anmäla mig till denna debatt. Som bostadspolitisk talesperson för Miljöpartiet brukar jag få stå i den här kammaren och prata om bostadsbrist, upplåtelseformer, regelförenklingar, regelförenklingar och regelförenklingar. Därför tänkte jag: Nu vill jag tala om den absolut viktigaste frågan.

Jag skulle även i mitt utskott vilja prata mer om hur och av vad vi bygger våra hus. Det är en av de absolut viktigaste saker som vi måste förändra i den bostadspolitiska debatten. Vår tids största utmaning är klimatförändringarna. Vi har hört många beskriva detta tidigare i debatten, och jag är enig med deras beskrivning. Flera av er har under era anföranden fått det att knyta sig i min mage. Vilken framtid är det våra barn står inför? Vad är det vi egentligen utsätter kommande generationer för?

Vi ser just nu, och vi har under den gångna sommaren sett, följderna och konsekvenserna av vårt beteende under de senaste årtiondena. Det får mig att bli lite förbannad. Som Obama sa: Vi är den första generationen att kunna se konsekvenserna av klimatförändringarna, men vi är också den första och sista generationen att kunna göra någonting åt klimatförändringarna.

Orsakerna är flera, och det jag tänkte lyfta här i dag är någonting som ingen tidigare har lyft i debatten: byggsektorns klimatpåverkan. Byggsektorn står för en femtedel av Sveriges negativa klimatutsläpp. Det är lika mycket som personbilsflottan står för på ett år. Och ändå pratar vi inte mer om byggsektorns klimatpåverkan!

Vi lever i en tid då det byggs som det inte har gjorts på väldigt länge. Och det ska det göra; vi behöver bygga fler bostäder, förskolor, skolor, kontor, badhus och gud vet vad som byggs runt om i våra kommuner. Men samtidigt som detta sker måste vi också se till att ställa om byggsektorn.

När jag studerade till byggnadsingenjör var den största utmaningen hur mycket energi som gick åt för att värma upp huset under brukandefasen – när vi bor där. I dag kan vi bygga passivhus och till och med plushus som ger mer energi än vad de drar. Jag hoppas att de som studerar till byggnadsingenjör i dag inte i lika stor utsträckning behöver lära sig om dessa bitar, för i dag behöver vi diskutera byggmaterialens klimatpåverkan.

Det finns studier som visar att i en byggnads livscykel kommer hela 80 procent av klimatpåverkan från byggmaterialen. Vi bygger bra hus energimässigt, men de material vi använder för att bygga våra hus påverkar klimatet enormt. Det är också bevisat att det som påverkar klimatet framför allt är cementen i betongen och till stor del också stålet som vi använder till armering.

Då kan man tänka: Oj, vilken stor utmaning. Samtidigt har vi en jättestor bostadsbrist, och vi måste bygga många bostäder. Men lösningen finns, fru talman. Lösningen stavas trä och träbyggande. Det har talats tidigare här om skogen, och jag är väl medveten om de konflikter vi står inför om vad vi ska använda skogen till. Men Miljöpartiet har prioriterat. Det vi ska använda skogen till i första hand är att bygga hus, för i hus kan vi lagra koldioxiden – vi eldar inte upp den. Det är oerhört viktigt att vi faktiskt minskar byggsektorns klimatpåverkan.

Fru talman! Tiden går fort, och fyra minuters talartid är vi som ledamöter inte vana att hålla oss till. Jag vill avsluta med att säga att för att klara av den klimatutmaning som vi står inför måste byggsektorn minska sina utsläpp.
(Applåder)

Anf. 156 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tar kvällens sista tillfälle att komma upp här och tala. Jag vill till att börja med tacka ledamoten för ett fantastiskt bra anförande som bara blev bättre på slutet i ett mycket angeläget ämne.

Det är egentligen däri den här repliken rör sig. Jag är personligen precis vald som delegat till Nordiska rådet. Där krockar Miljöpartiet, Centerpartiet och de andra partierna i mittengruppen arm när det gäller att försöka driva på byggnadspolitiken i den nordiska kontexten, dels för att sänka utsläppen, dels för att göra det genom att bygga just i trä. Här skulle vi kunna minska utsläppen till ungefär hälften vid byggtillfället och dessutom tillvarata en förnybar resurs.

När tror ledamoten att vi får se också inne i den här salen att Miljöpartiet krockar arm med oss andra och driver på för en nationell träbyggnadsstrategi?

Anf. 157 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har gått till val på att hälften av allt som byggs ska vara byggt i trä 2025. Det handlar inte bara om hus utan om kontor och allt annat som vi bygger. Miljöpartiet är nog alltså villigt att driva på. När det gäller en nationell träbyggnadsstrategi talade jag med dem som jobbar med träbyggnadsfrågor, utan att nämna något företag, och träbyggnadsstrategier var något som vi gjorde för 10–20 år sedan. Vi behöver andra sätt för att uppnå det här, och ett nationellt mål om hur mycket som ska byggas i trä tror jag är rätt väg framåt.
(Applåder)

Anf. 158 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Mitt parti har gått till val på att främja träbyggande men också på att försöka lägga politiska förslag för minusutsläpp. Även om vi hoppas att mycket mer i det här landet ska byggas i trä i framtiden – den här salen är ju fantastiskt vacker att titta på, och jag hoppas att det kommer att se ut så här på fler ställen fast kanske inte lika kalt – kommer vi inte att bli av med andra utsläpp. Jag tror att vi har en hel del att göra när det gäller att kunna sänka till exempel cementbranschens utsläpp. Här kan vi väl vara överens om att vi behöver trycka på för att vi ska få fler träbyggen på plats och framför allt att det här blir enklare att implementera – strategier eller inte.

Anf. 159 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för att du tog replik! Jag är helt övertygad om att både ditt och mitt parti och du och jag ska kunna gå framåt i de här frågorna. Vi behöver göra det, och vi behöver se till att få med oss de andra partierna här i kammaren så att de förstår hur oerhört viktigt det här är för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

Prot. 2018/19:7

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Klimat, miljö och
energipolitik*

Jag ser fram emot det fortsatta arbetet och hoppas att vi ska kunna ha ett gott samarbete.

Välkommen till riksdagen!

(Applåder)

(forts. prot. 8)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:3 Avvecklingssystem som inte omfattas av EU:s regelverk och föreskrifter om produktioningripande

2018/19:4 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden

2018/19:7 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om värdepappersering och volatilitetsjustering för försäkringsföretag

EU-dokument

COM(2018) 267 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén En ny europeisk agenda för kultur

COM(2018) 269 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén Engagera, sammanföra och stärka ungdomar EU:s nya ungdomsstrategi

Motioner

med anledning av prop. 2017/18:271 Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna

2018/19:40 av Ulla Andersson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2017/18:276 Föräldrapenning för fler familjekonstellationer och reserverad grundnivå

2018/19:61 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

2018/19:66 av Pia Steensland m.fl. (KD)

2018/19:70 av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av prop. 2017/18:284 Moderna och rättssäkra regler för att hålla utlännningar i förvar

2018/19:41 av Christina Høj Larsen m.fl. (V)

2018/19:53 av Johan Forssell m.fl. (M)

2018/19:65 av Paula Bieler m.fl. (SD)

2018/19:68 av Hans Eklind m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2017/18:285 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

2018/19:43 av Fredrik Malm m.fl. (L)

2018/19:67 av Lars Adaktusson m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2017/18:286 Stärkt skydd för valhemligheten
2018/19:17 av Jonas Millard m.fl. (SD)
2018/19:71 av Bengt Eliasson m.fl. (L)

Prot. 2018/19:7
16 oktober

med anledning av prop. 2017/18:287 Ändringar i regleringen för Same-
tinget och sametingsvalet
2018/19:37 av Jonas Millard m.fl. (SD)
2018/19:48 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

med anledning av prop. 2017/18:288 Förbud mot erkännande av utländska
barnäktenskap
2018/19:52 av Mikael Eskilander m.fl. (SD)
2018/19:54 av Ola Johansson m.fl. (C)
2018/19:57 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)
2018/19:72 av Robert Hannah m.fl. (L)

med anledning av prop. 2017/18:296 Genomförande av CFC-regler i EU:s
direktiv mot skatteundraganden
2018/19:50 av David Lång m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:298 Behandling av personuppgifter för
forskningsändamål
2018/19:69 av Roger Haddad m.fl. (L, M, C, KD)

med anledning av prop. 2017/18:299 Genomförande av webbtillgänglig-
hetsdirektivet
2018/19:46 av Helena Gellerman och Christer Nylander (båda L)
2018/19:56 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2017/18:277 Redovisning av fördelning av medel
från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017
2018/19:73 av Per Ramhorn m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:280 Framtidens äldreomsorg – en nationell
kvalitetsplan
2018/19:60 av Per Ramhorn m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:283 Riksrevisionens rapport om livsme-
dels- och läkemedelsförsörjning – samhällets säkerhet och viktiga
funktioner
2018/19:55 av Daniel Bäckström m.fl. (C)
2018/19:58 av Roger Richtoff m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:290 Anskaffning av medelräckviddigt luft-
värn
2018/19:42 av Allan Widman m.fl. (L)
2018/19:49 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)
2018/19:59 av Roger Richtoff m.fl. (SD)

Prot. 2018/19:7
16 oktober

§ 19 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 11 oktober

2018/19:1 Svensk bnp-tillväxt

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.54.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 17 anf. 39 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 77 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Val av ordförande och vice ordförande i Riksrevisionens parlamentariska råd	1
§ 2 Val av ledamöter till Europarådets svenska delegation	1
§ 3 Val av suppleanter till Europarådets svenska delegation.....	2
§ 4 Val av ledamöter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	2
§ 5 Val av ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	2
§ 6 Val av personliga suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	3
§ 7 Val av ledamöter till Domarnämnden.....	3
§ 8 Val av personliga ersättare till Domarnämnden	3
§ 9 Utökning av antalet suppleanter i utskott och EU-nämnd	4
§ 10 Val av extra suppleanter	4
§ 11 Justering av protokoll.....	7
§ 12 Anmälan om ersättare	7
§ 13 Anmälan om kompletteringsval.....	7
§ 14 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 18 oktober	7
§ 15 Anmälan om subsidiaritetsprövning	7
§ 16 Ärenden för hänvisning till utskott	8
§ 17 Allmänpolitisk debatt	8
<i>Arbetsmarknad och ekonomi</i>	<i>8</i>
Anf. 1 ANNA JOHANSSON (S)	8
Anf. 2 JESSICA POLFJÄRD (M) replik	9
Anf. 3 ANNA JOHANSSON (S) replik	9
Anf. 4 JESSICA POLFJÄRD (M) replik	9
Anf. 5 ANNA JOHANSSON (S) replik	9
Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (M)	10
Anf. 7 PETER PERSSON (S) replik	11
Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	11
Anf. 9 PETER PERSSON (S) replik	11
Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	11
Anf. 11 ALI ESBATI (V) replik	12
Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	12
Anf. 13 ALI ESBATI (V) replik	12
Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	13
Anf. 15 MARTIN ÅDAHL (C).....	13
Anf. 16 ALI ESBATI (V) replik	14
Anf. 17 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	14
Anf. 18 ALI ESBATI (V) replik	14
Anf. 19 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	15
Anf. 20 CICZIE WEIDBY (V).....	15
Anf. 21 GULAN AVCI (L) replik.....	16
Anf. 22 CICZIE WEIDBY (V) replik	16
Anf. 23 GULAN AVCI (L) replik.....	16

Anf. 24	CICZIE WEIDBY (V) replik.....	16
Anf. 25	ROLAND UTBULT (KD).....	17
Anf. 26	PETER PERSSON (S) replik.....	17
Anf. 27	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	18
Anf. 28	PETER PERSSON (S) replik.....	18
Anf. 29	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	18
Anf. 30	GULAN AVCI (L).....	18
Anf. 31	SERKAN KÖSE (S)	19
Anf. 32	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	21
Anf. 33	SERKAN KÖSE (S) replik	21
Anf. 34	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	21
Anf. 35	SERKAN KÖSE (S) replik	21
Anf. 36	GULAN AVCI (L) replik.....	22
Anf. 37	SERKAN KÖSE (S) replik	22
Anf. 38	GULAN AVCI (L) replik.....	22
Anf. 39	SERKAN KÖSE (S) replik	22
Anf. 40	JESSICA POLFJÄRD (M)	23
Anf. 41	ALI ESBATI (V) replik	24
Anf. 42	JESSICA POLFJÄRD (M) replik	24
Anf. 43	ALI ESBATI (V) replik	24
Anf. 44	JESSICA POLFJÄRD (M) replik	24
Anf. 45	ANNA JOHANSSON (S) replik.....	25
Anf. 46	JESSICA POLFJÄRD (M) replik	25
Anf. 47	ANNA JOHANSSON (S) replik.....	25
Anf. 48	JESSICA POLFJÄRD (M) replik	25
Anf. 49	HENRIK VINGE (SD)	26
Anf. 50	PETER PERSSON (S) replik.....	27
Anf. 51	HENRIK VINGE (SD) replik	27
Anf. 52	PETER PERSSON (S) replik.....	27
Anf. 53	HENRIK VINGE (SD) replik	27
Anf. 54	MARTIN ÅDAHL (C) replik	28
Anf. 55	HENRIK VINGE (SD) replik	28
Anf. 56	MARTIN ÅDAHL (C) replik	28
Anf. 57	HENRIK VINGE (SD) replik	28
Anf. 58	SOLVEIG ZANDER (C)	28
Anf. 59	TONY HADDOU (V).....	29
Anf. 60	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	30
Anf. 61	TONY HADDOU (V) replik	31
Anf. 62	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	31
Anf. 63	TONY HADDOU (V) replik	31
Anf. 64	CHRISTIAN CARLSSON (KD)	31
Anf. 65	JOHAN ANDERSSON (S).....	32
Anf. 66	CECILIA WIDEGREN (M)	33
Anf. 67	PETER PERSSON (S) replik.....	34
Anf. 68	CECILIA WIDEGREN (M) replik	34
Anf. 69	PETER PERSSON (S) replik.....	34
Anf. 70	CECILIA WIDEGREN (M) replik	34
Anf. 71	JOHANNA HARALDSSON (S)	34
Anf. 72	JESSIKA ROSWALL (M).....	36
Anf. 73	ANNA JOHANSSON (S) replik.....	37
Anf. 74	JESSIKA ROSWALL (M) replik	37

Anf. 75 ANNA JOHANSSON (S) replik	37
Anf. 76 JESSIKA ROSWALL (M) replik	38
Anf. 77 BJÖRN WIECHEL (S)	38
Anf. 78 JAN ERICSON (M)	39
Anf. 79 PETER PERSSON (S) replik	40
Anf. 80 JAN ERICSON (M) replik	40
Anf. 81 PETER PERSSON (S) replik	41
Anf. 82 JAN ERICSON (M) replik	41
Anf. 83 SAILA QUICKLUND (M)	41
Anf. 84 KJELL JANSSON (M)	42
Anf. 85 PETER PERSSON (S) replik	43
Anf. 86 KJELL JANSSON (M) replik	43
Anf. 87 PETER PERSSON (S) replik	44
Anf. 88 KJELL JANSSON (M) replik	44
Anf. 89 PETER PERSSON (S)	44
Anf. 90 JAN ERICSON (M) replik	45
Anf. 91 PETER PERSSON (S) replik	45
Anf. 92 JAN ERICSON (M) replik	45
Anf. 93 PETER PERSSON (S) replik	46
Anf. 94 JOSEFIN MALMQVIST (M)	46
Anf. 95 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	47
Anf. 96 IDA DROUGGE (M)	48
Anf. 97 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	49
Anf. 98 IDA DROUGGE (M) replik	49
Anf. 99 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik	49
Anf. 100 IDA DROUGGE (M) replik	49
(forts.)	49
Ajournering	50
Återupptaget sammanträde	50
§ 17 (forts.) Allmänpolitisk debatt	50
Anf. 101 ELIN GUSTAFSSON (S)	50
Anf. 102 INGEMAR NILSSON (S)	51
Anf. 103 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M) replik	52
Anf. 104 INGEMAR NILSSON (S) replik	52
Anf. 105 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M) replik	53
Anf. 106 INGEMAR NILSSON (S) replik	53
Anf. 107 BJÖRN PETERSSON (S)	53
Anf. 108 BO BROMAN (SD)	54
<i>Klimat, miljö och energipolitik</i>	<i>55</i>
Anf. 109 HANNA WESTERÉN (S)	55
Anf. 110 MARIA MALMER STENERGARD (M)	56
Anf. 111 ISAK FROM (S) replik	57
Anf. 112 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	57
Anf. 113 ISAK FROM (S) replik	58
Anf. 114 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	58
Anf. 115 HANNA WESTERÉN (S) replik	58
Anf. 116 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	58
Anf. 117 HANNA WESTERÉN (S) replik	59
Anf. 118 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	59
Anf. 119 MARTIN KINNUNEN (SD)	59

Anf. 120 ISAK FROM (S) replik.....	60
Anf. 121 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	60
Anf. 122 ISAK FROM (S) replik.....	61
Anf. 123 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	61
Anf. 124 HELENA VILHELMSSON (C)	61
Anf. 125 ELIN SEGERLIND (V).....	62
Anf. 126 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	63
Anf. 127 ELIN SEGERLIND (V) replik.....	64
Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	64
Anf. 129 ELIN SEGERLIND (V) replik.....	64
Anf. 130 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	64
Anf. 131 REBECKA LE MOINE (MP) replik	65
Anf. 132 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	66
Anf. 133 REBECKA LE MOINE (MP) replik	66
Anf. 134 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	66
Anf. 135 MARIA GARDFJELL (MP).....	66
Anf. 136 MARLENE BURWICK (S).....	67
Anf. 137 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M).....	68
Anf. 138 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	69
Anf. 139 MAGNUS EK (C) replik	71
Anf. 140 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	71
Anf. 141 MAGNUS EK (C) replik	71
Anf. 142 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	71
Anf. 143 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	72
Anf. 144 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	73
Anf. 145 REBECKA LE MOINE (MP).....	73
Anf. 146 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	74
Anf. 147 REBECKA LE MOINE (MP) replik	75
Anf. 148 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	75
Anf. 149 REBECKA LE MOINE (MP) replik	75
Anf. 150 MAGNUS EK (C) replik	75
Anf. 151 REBECKA LE MOINE (MP) replik	76
Anf. 152 MAGNUS EK (C) replik	76
Anf. 153 REBECKA LE MOINE (MP) replik	76
Anf. 154 ELISABETH FALKHAVEN (MP)	76
Anf. 155 EMMA HULT (MP)	77
Anf. 156 MAGNUS EK (C) replik	79
Anf. 157 EMMA HULT (MP) replik.....	79
Anf. 158 MAGNUS EK (C) replik	79
Anf. 159 EMMA HULT (MP) replik.....	79
(forts. prot. 8)	80
§ 18 Bordläggning.....	80
§ 19 Anmälan om fråga för skriftligt svar.....	82
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.54.	82